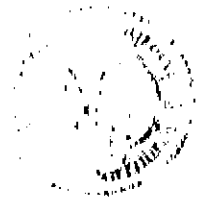

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาทางไกล
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี

13 ส.ค. 2540

ปริญญาโท
ของ
ชฎาภา ฉันทกุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

พฤษภาคม 2540

ลิขสิทธิ์ เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๖๖๓๙๖

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาทางไกล
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี

บทคัดย่อ
ของ
ชญาภา จันทกุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

พฤษภาคม 2540

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการเลือกตั้ง ด้านพรรคการเมือง ด้านนักการเมือง และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นนั้นโดยจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ในจังหวัดสระบุรี โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 622 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาทางไกล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
  - 2.1 นักศึกษาทางไกล ที่มีเพศ และสถานภาพการสมรสแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพรรคการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
  - 2.2 นักศึกษาทางไกล ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเลือกตั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
  - 2.3 นักศึกษาทางไกล ที่มีอาชีพ และรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

A STUDY OF OPINIONS TOWARDS DEMOCRATIC FORM OF GOVERNMENT
OF THE UPPER SECONDARY EDUCATION DISTANT STUDENTS IN
CHANGWAT SARABURI

AN ABSTRACT

BY

CHADAPA CHANTAKUL

Presented in partial fulfillment of the requirement for the
Master of Education degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University

May 1997

The purposes of this research were to study the opinions towards the democratic form of Government of the upper secondary education distant students in changwat SARABURI in 4 aspects :- administration, general election, political party, politicians and to compare those opinions according to sex, age, marital status, occupation and income.

The sample were 622 distance learning students who registered in the second semester of academic year 2539 in changwat SARABURI Rating scale questionnaires were used to collect data. The statistics used for analyzing data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The finding were as follows ;

1. The students' opinions towards the activities as a whole and in each aspect were at moderate level but the administration were at high level.

2. The comparison on opinions of the upper secondary education distant students were as follows :

2.1 There was no significant difference of the distance learning students with different sexes and marital status on the democratic as a whole, when considered in each aspect it was found that there was significant difference at .05 level on a political party.

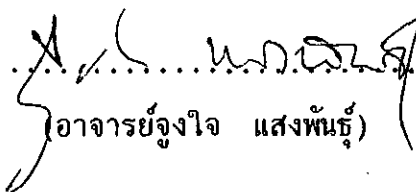
2.2 There was no significant difference of the distance learning students with different age on the democratic as a whole when considered in each aspect it was found that there was significant difference at .05 level on a general election.

2.3 There was no significant difference of the distance learning students with different occupation and income on democratic as a whole and in each aspect.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

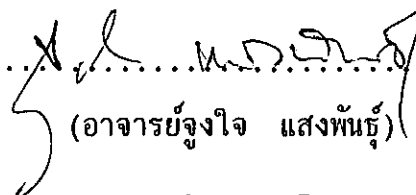
คณะกรรมการควบคุม

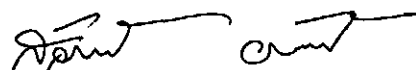
.... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์)

.... กรรมการ
(อาจารย์จุงใจ แสงพันธุ์)

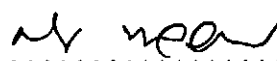
คณะกรรมการสอบ

.... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์)

.... กรรมการ
(อาจารย์จุงใจ แสงพันธุ์)

.... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาบัตรฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2540

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์ในการให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์จูงใจ แสงพันธุ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จบริบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ กรรมการสอบปากเปล่า เกี่ยวกับปริญญานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ความอนุเคราะห์รับเป็นผู้เชี่ยวชาญและตรวจสอบ เครื่องมือด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการบังอาจ บารุงศรี ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดสระบุรี และอาจารย์วศิณี รัตนพิทักษ์ ครูประจำกลุ่มศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอเสาไห้ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์รับเป็นผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบ เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ พร้อมทั้งขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิธสิริ อาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำปรึกษาและแนะนำมาด้วยความห่วงใยโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สุชาติ มาลากรรม หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย อาจารย์สุพินล พงศาพิศุทธิ์ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมวกเหล็ก อาจารย์วีระ จาปาเกตุกุล หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ อาจารย์สมจิตร กองสุข หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอดอนพุด คุณอรดี สว่างประเสริฐ เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเสาไห้ ครูประจำกลุ่มและครูอาสาของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเสาไห้ทุกคน ที่ได้มีส่วนช่วยเหลือในการจัดทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ประ โยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขออ้อมบูชาพระคุณบิดา มารดา รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

ชฎาภา จันทกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
✓ ภูมิหลัง	1
✓ ^{วิศวะ} ความมุ่งหมายของการค้นคว้า	4
✓ ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ความหมายของประชาธิปไตย	8
แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย	13
สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการปกครอง	19
ความเป็นมาของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย	28
การปกครองระบอบประชาธิปไตย	30
พรรคการเมือง	34
การเลือกตั้ง	46
นักการเมือง	50
หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	
พ.ศ. 2530	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	66
สมมติฐานการวิจัย	72
3 วิธีดำเนินการวิจัย	74
✓ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	74
✓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	75

บทที่	หน้า
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	76
✓ การวิเคราะห์ข้อมูล	77
✓ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	78
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	81
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	82
ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาทางไกล	83
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ทั้ง 4 ด้าน	86
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้ง 4 ด้าน	96
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	112
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	112
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	112
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	113
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	113
✓ การวิเคราะห์ข้อมูล	113
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	114
✓ อภิปรายผล	116
✓ ข้อเสนอแนะ	120
บรรณานุกรม	122

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	129
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	130
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม	132
ภาคผนวก ค แบบสอบถามการวิจัย	137
ประวัติย่อของผู้วิจัย	149

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนผู้เรียนและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายอำเภอ	75
2	ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาทางไกล จำแนกตามตัวแปร	83
3	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้าน	87
4	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้านการปกครอง	88
5	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้านการเลือกตั้ง	90
6	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้านพรรคการเมือง	92
7	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้านนักการเมือง	94
8	เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ	96
9	เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ด้านพรรคการเมือง จำแนกตามเพศ เป็นรายข้อ .	97
10	เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามสถานภาพการสมรส	99
11	เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ด้านพรรคการเมือง จำแนกตาม สถานภาพการสมรสเป็นรายข้อ	100
12	เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ	102

13	เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ด้านการเลือกตั้ง จาแนกตามอายุเป็นรายข้อ ...	104
14	การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล ด้านการเลือกตั้งที่มีอายุต่างกัน เป็นรายคู่ โดยรวม	107
15	การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล ด้านการเลือกตั้งที่มีอายุต่างกัน เป็นรายคู่ ข้อ 4 ประชาชน จะพึงพานักการเมืองได้เฉพาะในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้งเท่านั้น	108
16	การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล ด้านการเลือกตั้งที่มีอายุต่างกัน เป็นรายคู่ ข้อ 6 การมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะทำให้การคอร์รัปชัน ของข้าราชการทำได้ยากขึ้น .	109
17	เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย จาแนกตามอาชีพ	110
18	เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย จาแนกตามรายได้ต่อเดือน	111

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 โครงสร้างหลักสูตร	59

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา แม้ว่าจะไม่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง และไม่มีหลักฐานยืนยันว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนิยมในระบอบประชาธิปไตย แต่ก็พอจะอนุมานได้ว่า ประชาธิปไตย เป็นที่ต้องการมากกว่าการปกครองระบอบอื่น ๆ (สยามรัฐ. 23 - 28 ก.พ. 2529) การแสดงออกของกลุ่มบุคคลชนชั้นต่าง ๆ ที่ผลักดันให้มีการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะในปีพ.ศ. 2500, 2511 และ 2518 ย่อมแสดงถึงความต้องการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ขึ้นอยู่กับโครงสร้าง และกระบวนการทางการเมือง โครงสร้าง ได้แก่ รัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง ระบบการเลือกตั้ง ระบบการจัดตั้งคณะรัฐมนตรี ส่วนกระบวนการทางการเมือง ได้แก่ กระบวนการในทางปฏิบัติ ที่จะใช้อำนาจทางการเมืองออกเป็น อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ (ลิขิต วีรเวทิน. 2525) ผู้ปกครองที่มาจากระบอบประชาธิปไตย จะต้องได้รับฉันทานุมัติจากประชาชน กล่าวคือ ประชาชนจะเป็นผู้กำหนดตัวผู้ปกครอง โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง แต่จากสถิติการเลือกตั้งที่ผ่านมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2476 จนกระทั่งถึงปัจจุบันจะพบว่า ประชาชนที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนใหญ่เป็นคนที่อยู่ในชนบท ที่มีผู้ระดมให้ไปลงคะแนนเสียงโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือเพราะได้รับอามิสสินจ้าง ผลที่ตามมาก็คือ เมื่อประเทศชาติได้คนเหล่านั้นเข้าไปปกครองประเทศ ก็จะทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย ทั้งปัญหาการบริหารประเทศโดยใช้กลยุทธ์ที่ผิดพลาด ปัญหาการทุจริตประพฤตินิষอบ และปัญหาอื่น ๆ

สำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น คงเป็นที่ยอมรับกันว่า การศึกษาหรือการให้การศึกษาเรื่องประชาธิปไตย มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของประชาธิปไตย ก็คือ ประชาชนในประเทศ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้สามารถติดตาม แสวงหาความรู้ และสิ่งใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อนำมาเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม คงจำกันได้ว่าหลังเหตุการณ์นองเลือด 14 ตุลาคม 2516 ประชาชนทั่วไปมีความตื่นตัวในเรื่อง

ประชาธิปไตยกันมาก และบุคคลในหลาย ๆ วงการได้เริ่มเคลื่อนไหวที่จะเผยแพร่ประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจะพัฒนาไปไม่ได้ ถ้าประชาชนในชาติไม่มีความรู้ในเรื่องประชาธิปไตยอย่าง ถ่องแท้ ไม่รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองในทางการเมือง และไม่มีส่วนร่วมในการปกครอง ประเทศ

หน่วยงานที่จะต้องปฏิบัติในด้านการให้การศึกษา หรือการฝึกอบรมประชาชนในประเทศ ส่วนใหญ่แล้วต้องปฏิบัติงานในชนบท เพราะประชาชนคนไทยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่อยู่ห่างไกล จากตัวเมือง ชาวบ้านเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมในเรื่องประชาธิปไตยเป็นอย่างดี แต่การฝึกอบรมประชาธิปไตยเป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เป็นการให้ความรู้ และประสบการณ์ ทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะวัดได้ว่าประชาชนจะได้รับความรู้และประสบการณ์มากน้อย เท่าใด เพราะการศึกษามีผลกระทบอย่างสำคัญต่อการกำหนดฐานะตำแหน่งของคนทาง เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในสภาพของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตลอดเวลา การเรียนรู้เพื่ออยู่ รอดในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นทำได้โดยการศึกษา การศึกษาจึงจำเป็นและเกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่เกิดไปจนตาย (สมจิตร กองสุข. 2536 : 1)

การศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษา ที่เน้นให้การศึกษาตามความ ต้องการของสังคม โดยมีเป้าหมาย คือ ประชากรที่อยู่ในวัยเรียนทุกระดับ กำหนดคุณสมบัติของ ผู้เรียนและผู้สอน มีหลักสูตรกำหนดแน่นอน เนื้อหาวิชาเน้นวิชาสามัญเพื่อศึกษาต่อในชั้นสูงต่อ ๆ ไป และในปัจจุบันการศึกษาในระบบโรงเรียน เริ่มประสบปัญหา 2 ประการ คือ ปัญหาในด้าน ปริมาณ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียนไม่สามารถรับเด็กในวัยเรียนได้หมด และปัญหาด้าน คุณภาพ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน ไม่อาจสนองการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ทันกับ การเปลี่ยนแปลง เพราะมีประชากรอยู่นอกระบบโรงเรียนมากกว่า 35 ล้านคน ซึ่งประชากร เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกลความเจริญ

การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเป็นการเปิดโอกาส ให้ประชาชนในวัยผู้ใหญ่ซึ่งเป็น ประชากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศได้รับการศึกษา เพื่อเพิ่มประสบการณ์และพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาที่ได้ผลเร็ว ผู้เรียนใช้ประโยชน์ได้ทันที นอกจากนั้น ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายทั้งทางการเงิน บุคลากร และสามารถนำเทคโนโลยี สื่อต่าง ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน ช่วยในการแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของ ผู้เรียนได้มากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียน การบริหารการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดให้

แก่ประชาชนโดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เน้น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่ไม่มีโอกาสทางการศึกษา และกลุ่มผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา จึงได้จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ในลักษณะของการให้การศึกษาลดชีวิต โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมด้านความรู้พื้นฐาน เป็นการให้ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตช่วยให้ผู้เรียนสามารถ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีเครื่องมือในการประกอบอาชีพ และรู้จักหาข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการคิดการตัดสินใจ ในการดำรงชีวิตประจำวัน และกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อชดเชยโอกาสให้กับผู้ที่ไม่มีโอกาสได้เรียนในระบบโรงเรียนภาคปกติ

2. กิจกรรมพัฒนาทักษะและอาชีพ เป็นรูปแบบของการศึกษาที่จัดขึ้นตามความต้องการและความพร้อมของประชาชน มุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาอาชีพ และชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้นกว่าเดิม กิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ กลุ่มสนใจ การสอนวิชาชีพระยะสั้น

3. กิจกรรมด้านข่าวสารข้อมูล เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ หรือความรู้รอบตัวเพื่อนำไปประกอบอาชีพและใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมประเภทนี้จัดเพื่อประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าหาข่าวสารข้อมูล ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ป้องกันการลืมนั่งหนังสือและการพัฒนาตัวเอง ได้แก่ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดประชาชน

กิจกรรมทั้ง 3 ประเภทนี้ มีลักษณะต่อเนื่องและเสริมซึ่งกันและกัน โดยความเชื่อที่ว่า กิจกรรมเหล่านี้ ช่วยให้ประชาชนได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถ ตามหลักการของการศึกษาลดชีวิต การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้บริการความรู้ขั้นพื้นฐานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ประกอบด้วย การจัดการศึกษาในหลักสูตรหลายหลักสูตรด้วยกัน หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ก็เป็นหลักสูตรหนึ่งที่ได้ดำเนินการในขณะนี้ ซึ่งได้เปิดสอนอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 โดยจัดเป็นการศึกษาสายสามัญระดับ 1 และระดับ 2 เป็นการศึกษาภาคหลักมูลฐาน ต่อมาได้เพิ่มระดับ 3 ระดับ 4 และระดับ 5 เป็นการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่รู้หนังสือในวัยเด็กได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ รวมทั้งให้ผู้รู้หนังสือได้มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมได้

ต่อมาได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ทันต่อสภาพอันเปลี่ยนแปลงไปของสังคม โดยต่อมาได้ปรับมาเป็น หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2531 และหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2530

จากการศึกษาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ^{*}กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้เล็งเห็นความสำคัญของ ประชาธิปไตย จึงได้บรรจุเนื้อหาวิชาไว้ในหมวดวิชาสังคมศึกษา 1 และหมวดวิชาสังคมศึกษา 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรด้วย / แต่การวางรากฐานความรู้ ความเข้าใจในด้านประชาธิปไตย ไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อจำกัดหลายด้าน เช่น ข้อจำกัดด้านเวลาที่ใช้ ในการเรียนการสอน ข้อจำกัดด้านสื่อ ตลอดจนข้อจำกัดทางด้านวิทยากรผู้สอน และข้อจำกัด ด้านกลุ่มเป้าหมายที่มีหลากหลาย

< * จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่ทำงานกับนักศึกษาโดยตรง จึงมีความประสงค์ที่จะ ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักศึกษาทางไกลระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อจะนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ เพื่อให้หน่วยงานในระดับกรมได้ใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรวิชาที่เกี่ยวข้องกับ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา ทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของ นักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามเพศ สถานภาพ การสมรส อายุ อาชีพ และรายได้

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี ซึ่ง จะเป็นประโยชน์ต่อกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน วิชาว่า ด้วยการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในวิชา นี้มากขึ้น

2. เพื่อให้หน่วยงานระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตยมากขึ้น
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และทางการบริหารต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 4,638 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้จากประชากรในข้อ 1 โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งดำเนินการเลือกโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 ขนาด คือ อาเภอขนาดเล็ก นักศึกษาตั้งแต่ 1 - 400 คน ได้แก่ อาเภอมวกเหล็ก พระพุทธบาท บ้านหมอ วิหารแดง วังม่วง เสาไห้ หนองแขง หนองโดน และดอนพุด อาเภอขนาดกลาง นักศึกษาตั้งแต่ 401 - 1,000 คน ได้แก่ อาเภอแก่งคอย และหนองแค อาเภอขนาดใหญ่ นักศึกษา ตั้งแต่ 1,001 คนขึ้นไป ได้แก่ อาเภอเมือง จากนั้นใช้การสุ่มอย่างมีสัดส่วนตามจำนวนนักศึกษา โดยสุ่มเป็นห้อง ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 18 ห้อง จำนวน 622 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น

3.1.1 เพศ

- ชาย
- หญิง

3.1.2 สถานภาพการสมรส

- โสด
- สมรส

3.1.3 อายุ

- ต่ำกว่า 20 ปี
- 21 - 30 ปี
- 31 ปีขึ้นไป

3.1.4 อาชีพ

- รับจ้าง
- รับราชการ
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- ค้าขาย
- เกษตรกร
- ไม่มีอาชีพ

3.1.5 รายได้ต่อเดือน

- ต่ำกว่า 3,000 บาท
- 3,000 - 5,000 บาท
- 5,001 บาทขึ้นไป
- ไม่มีรายได้

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตยของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตจังหวัดสระบุรี 4 ด้าน
คือ ด้านการปกครอง ด้านการเลือกตั้ง ด้านพรรคการเมือง และด้านนักการเมือง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ความคิดเห็น
เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในจังหวัดสระบุรี จำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการปกครอง หมายถึง ระบอบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ โดยผ่านผู้แทนราษฎร
2. ด้านการเลือกตั้ง หมายถึง การที่บุคคลหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียง ณ หน่วยเลือกตั้ง เพื่อเลือกผู้แทนราษฎรไปใช้อำนาจแทนตน

3. ด้านพรรคการเมือง หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีผลประโยชน์ และอุดมการณ์ทางการเมืองคล้ายคลึงกัน มีความต้องการอย่างเดียวกัน และจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองตามกฎหมาย

4. ด้านนักการเมือง หมายถึง ผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นักศึกษาทางไกล หมายถึง ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีเรียนทางไกลของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ในเขตจังหวัดสระบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ความหมายของประชาธิปไตย
2. แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย
3. สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
4. ความเป็นมาของระบอบประชาธิปไตยของไทย
5. การปกครองระบอบประชาธิปไตย
6. พรรคการเมือง
7. การเลือกตั้ง
8. นักการเมือง
9. หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

พ.ศ. 2530

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของประชาธิปไตย

สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย (2528 : 70) ได้ให้ความหมาย ของคำว่า ประชาธิปไตยไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ความหมายที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจประชาธิปไตย เป็นระบบการปกครอง ที่เป็นของประชาชน และเพื่อประชาชน โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประมุข
2. ความหมายที่เกี่ยวกับทัศนคติหรือน้ำใจ บุคคลที่อยู่ในสังคมที่เป็นประชาธิปไตย ย่อมมีน้ำใจประชาธิปไตย อันประกอบด้วย การวธธรรม สำนึกศีลธรรม และปัญญาธรรม
3. ความหมายที่เกี่ยวกับความซานิชานาญ บุคคลที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตย จะต้องฝึกฝนในเรื่องความคิด การตัดสินใจให้ซำของ เพื่อจะได้มีส่วนในการปกครองบ้านเมือง อย่างมี ประสิทธิภาพ

สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย (2528 : 4 - 5) ได้สรุปความหมาย เกี่ยวกับประชาธิปไตย ดังนี้

1. ประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ซึ่งมีองค์ประกอบที่จะใช้พิจารณาว่า ประเทศใดประเทศหนึ่งมีความเป็นประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด 3 ประการ คือ
  - 1.1 เป็นการปกครองที่ยึดหลักการว่า เป็นการปกครองโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ผู้ปกครองและผู้ใช้อำนาจ จะต้องมาจาก หรือได้รับความยินยอมจากประชาชน และจะบริหารประเทศโดยความรับผิดชอบต่อประชาชน
  - 1.2 มีวิธีการกำหนดเกี่ยวกับการเลือกผู้นำฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งการควบคุมการใช้อำนาจของผู้นำเหล่านั้น
  - 1.3 มีความมุ่งหมายในการปกครอง เพื่อประโยชน์สุข หรือผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม
2. บัญญัติที่เอื้ออำนวยให้ การปกครองของประเทศใดประเทศหนึ่ง บรรลุเข้าสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยได้นั้น มีดังนี้
  - 2.1 ยึดหลักกฎหมายในการปกครอง และให้ความเป็นธรรม ในทุกด้านของสังคม
  - 2.2 ผู้นำและมวลชน สามารถสร้างความเห็นชอบร่วมกัน และร่วมสร้างชาติได้สำเร็จ บ้านเมืองมีความสงบเรียบร้อย
  - 2.3 รัฐบาลมีความสามารถในการจัดระเบียบในสังคม และสามารถระดมทรัพยากร เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างเสมอหน้ากัน
  - 2.4 มีการสร้างความเจริญ ให้แก่ สถาบันการเมืองต่าง ๆ เช่น สถาบันนิติบัญญัติ คณะรัฐมนตรี รวมทั้งหน่วยการปกครองตนเอง ระบบการเลือกตั้ง ระบบพรรคการเมือง เป็นต้น
  - 2.5 มีการพัฒนาสถาบันการบริหาร ที่ทำหน้าที่รักษากฎหมาย และความสงบเรียบร้อยของสังคม อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 2.6 มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ อยู่ดีกินดีและมีความแตกต่างกันในทางเศรษฐกิจน้อย
  - 2.7 มีความเจริญทางสังคมสูง โดยประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง รวมทั้งมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่าง ๆ

2.8 ประชาชนมีความสนใจ และเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง หรือพยายามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก่ปัญหาของสังคม ให้แก่รัฐบาล

2.9 คนส่วนใหญ่ในสังคม มีวัฒนธรรมทางการเมือง ที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองแบบประชาธิปไตย

โทม อารียา (2528 : 12) ได้ให้ความหมายของอุดมการณ์ประชาธิปไตย ว่าเป็นความเชื่อร่วมกัน ในหลักการที่ว่า อำนาจอสูงสุดเป็นของประชาชน ซึ่งใช้เป็นหลักการนำไปสู่สถานะที่เป็นเลิศ ซึ่งอาจบรรลุได้ตามสมควรในอนาคตที่ไม่ห่างไกล

บ๊วย อึ้งภากรณ์ (2529 : 212) ได้กล่าวถึง หลักการและความหมาย ของคำว่า ประชาธิปไตย ดังนี้

1. สิทธิเสรีภาพของเอกชน ต้องได้รับความคุ้มครองพอสมควร และความคุ้มครองนี้ควรจะมีขั้นต่ำ อย่างที่สหประชาชาติได้ประกาศออกมา ว่า เป็นสิทธิของมนุษย์ชน
  2. ประชาชนได้สิทธิดังกล่าวนี้ ทำให้คนมีส่วนร่วม ในการปกครองประเทศทั้งในด้านบริหาร อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน
  3. ในการใช้สิทธิเสรีภาพ และในการใช้อำนาจอธิปไตยนั้น บุคคลแต่ละคนจะต้องมีความเสมอภาคกันตามกฎหมายด้วย
  4. การใช้อำนาจในความยุติธรรม ในทางการศาลนั้น จะต้องเป็นอิสระจากการบริหารแผ่นดิน
  5. ความเสมอภาคนี้ต้องกินความเลยจากการเมืองออกไป ไปสู่เศรษฐกิจ และระบบสังคม
  6. การใช้สิทธิเสรีภาพของเอกชนนั้น จะต้องใช้โดยไม่ก้าวก้าว เป็นปรักษซึ่งกันและกัน
  7. ต้องมีความร่วมมือร่วมใจเป็นสมานฉันท์ ต้องอาศัยความเมตตาซึ่งกันและกัน
- นิคม จันทรวิฑูร (2529 : 3) กล่าวว่า ประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครอง ที่ถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน แม้ว่า ภาพที่ดีที่สุดของระบอบนี้ก็คือ ระบอบประชาธิปไตยทางตรงที่ประชาชนทุกสาขาอาชีพ จะเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดการปกครองของตนเองโดยตรง อย่างไรก็ตาม ภาพที่เป็นไปได้โดยทั่วไป ก็คือ ประชาธิปไตยทางอ้อม โดยผ่านผู้แทนราษฎร

ชาญ มนุชธรรม (2525 : 173) ได้กล่าวถึง ประชาธิปไตยว่า หมายถึง สภาวะการณ์ที่ประชาชนส่วนรวมของประเทศ มีความตื่นตัว และสนใจในกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างกว้างขวาง ประชาชนรู้จักใช้สิทธิใช้เสียงของตน ตามครรลองที่ถูกต้องเหมาะสม ประการสำคัญประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมพิจารณาแก้ไขปัญหาและมีส่วนร่วมใน การแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างจริงจัง

จางงศ์ อติวัฒน์สิทธิ์ (2525 : 134) ได้กล่าวถึง ประชาธิปไตยว่า หมายถึง แบบฟอร์มของรัฐบาลที่ปกครอง โดยประชาชน คือ ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการปกครอง หรืออย่างน้อยก็มีตัวแทน ซึ่งประชาชนเลือกขึ้นมาในระบบการเลือกตั้งที่เป็นอิสระขึ้นมาปกครองประเทศ นอกจากนี้ยังหมายถึงหลักการความเสมอภาคทางสังคมและทางการเมือง

สุขุม นวลสกุล (2529 : 2) ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยว่า ประชาธิปไตย คือ การปกครองที่สอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่

ชัยอนันต์ สมุทวณิช และกนก วงษ์ตระหง่าน (2526 : 93 - 94) ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยแบบไทย พอสรุปได้ดังนี้

1. ประชาธิปไตยแบบไทย ต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของชาวไทย มีรัฐธรรมนูญที่มีไข่ลอกเลียนมาจากฝรั่งแต่จะต้อง เป็นรัฐธรรมนูญที่เหมาะสมกับสภาพของประเทศไทย และสามารถปฏิบัติได้
2. ประชาธิปไตยแบบไทย ไม่จำเป็นต้องมีการเลือกตั้ง หรือมีรัฐธรรมนูญที่ถาวร
3. ประชาธิปไตยแบบไทย เป็นประชาธิปไตย ทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม
4. ประชาธิปไตยแบบไทย จะก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง ซึ่งกระทำได้โดยให้ฝ่ายบริหาร มีความเข้มแข็งกว่า ฝ่ายนิติบัญญัติ
5. ประชาธิปไตยแบบไทย จะต้องมีการระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ที่มีแผน
6. ประชาธิปไตยแบบไทย จะต้องเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ และถวายพระราชอำนาจให้พระมหากษัตริย์ ทรงได้มีส่วนในการปกครองบ้านเมือง ประชาชนพลเมืองตามสมควร กล่าวคือ เป็นประชาธิปไตยแบบที่มีพระมหากษัตริย์
7. ประชาธิปไตยแบบไทย ต้องเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ

บรรพต วีระชัย (2525 : 3) ได้กล่าวถึงลักษณะของประชาธิปไตยไว้ดังนี้

1. ความเสมอภาค
2. เสรีภาพ
3. การคำนึงถึงเสียงส่วนใหญ่
4. การมองโลกในแง่ดี

โคเฮน (Cohen. 1971 : 8) ได้แยกความหมายของประชาธิปไตยออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านกว้างของประชาธิปไตย คือ พิจารณาว่า ประชาชนในสังคมหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจของรัฐบาล มีส่วนหรือมีบทบาทต่อการใช้อำนาจ อย่างไรกล่าวคือ ถ้าชุมชนใดเป็นประชาธิปไตยมาก แสดงว่าคนในชุมชนนั้นจำนวนมาก มีบทบาทต่อการตัดสินใจหรือการใช้อำนาจของผู้ปกครองชุมชนนั้น ๆ ให้ตัดสินใจหรือใช้อำนาจในทางที่ต้องการ

2. ด้านลึกของประชาธิปไตย คือ พิจารณาว่า ประชาชนในชุมชนหนึ่ง มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในลักษณะใด ในอันที่จะมีอิทธิพลต่อการใช้อำนาจของรัฐบาลเพียงใด ซึ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมนั้น ส่งผลให้รัฐบาลใช้อำนาจตรงตามความต้องการของประชาชน

3. ด้านยาวของประชาธิปไตย คือ พิจารณาว่า ประชาชนในชุมชนหนึ่ง สามารถมีบทบาทต่อการใช้อำนาจของรัฐบาลในเรื่องใดบ้าง ให้ดูว่าประชาชนในชุมชนนั้นมีอิทธิพลหรือมีบทบาทต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ในนโยบายต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

ดังนั้น อาจสรุปความหมายของ ประชาธิปไตย ดังนี้

1. เป็นระบอบการปกครอง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับความสุขมากที่สุด
2. เปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และควบคุมการใช้อำนาจ ให้เป็นไปในทิศทางที่คนส่วนใหญ่ต้องการ
3. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย รวมทั้งการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล

2. แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาค

สาระสำคัญของหลักความเสมอภาค ในทัศนะของปราชญ์ชาวกรีกในสมัยโบราณ หมายถึง ความยุติธรรมที่ประชาชนจะได้รับโดยเท่าเทียมกัน ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 ประการ ได้แก่ ความชอบด้านกฎหมาย (Lawfulness) หมายถึงว่า รัฐจะปกครอง โดยกฎหมายของรัฐจะใช้ บังคับแก่คนทุกคนในรัฐโดยทั่วหน้ากัน และเท่าเทียมกัน การกระทำใด ๆ ของบุคคลจะต้องอยู่ใน ขอบเขตแห่งกฎหมาย หรือปฏิบัติตามกฎหมายที่บังคับและไม่มีใครมีอำนาจโดยไม่มีกฎหมาย กฎหมายจะต้องเป็นอำนาจสูงสุด มิใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง กฎหมายจะทำให้ผู้ปกครอง และ ประชาชนมีฐานะที่แน่นอนเปลี่ยนแปลงยาก เป็นหลักประกันในเรื่องความยุติธรรมของทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนทั้งหลายเป็นส่วนรวม อีกประการหนึ่งได้แก่ ความชอบธรรม (Fairness) คือ ใครควรจะได้รับสิ่งใด ก็ต้องให้เขาได้รับสิ่งนั้น และโดยเสมอหน้ากันในฐานะของประชาชน ไม่มีใครมีอภิสิทธิ์เหนือกว่าใคร

ในสมัยปัจจุบันความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตย มีความหมายกว้างขวาง ขึ้น ความเสมอภาคในหลักการนี้ไม่ได้หมายความว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาจะต้องเป็นอย่างเดียวกันหมดหรือเหมือนกันทุกอย่างทุกประการ ซึ่งตามข้อเท็จจริงแล้วย่อมเป็นไปไม่ได้ ความหมายที่แท้จริงของหลักที่วางนี้ ก็คือ ความเสมอภาคทางการเมือง ซึ่งมีได้หมายความว่า ความเท่าเทียมกันในเรื่องลักษณะทางร่างกายหรือความเจริญทางปัญญา ทั้งนี้เพราะโดยธรรมชาติบุคคลแต่ละคน ย่อมมีความสามารถไม่เหมือนกัน

ความเสมอภาคทางการเมือง (Political Equality) หมายถึง ลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1. ความเท่าเทียมกันทางการเมือง หมายถึงโอกาสที่ประชาชนทุกคนจะมี ส่วนร่วมในการปกครองประเทศโดยทั่วถึงกันและเท่าเทียมกัน ซึ่งได้แก่ สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ที่ถือว่า แต่ละคนออกเสียงได้หนึ่งเสียงและโดยเสรีเท่าเทียมกัน ส่วนฐานะทางสังคม และ เศรษฐกิจจะนำมาเป็นเครื่องกำหนดความแตกต่างกันในทางการเมืองไม่ได้
2. ความเท่าเทียมกันในด้านสิทธิของพลเมือง อาทิเช่น สิทธิในการที่จะได้รับหลักประกันในเรื่องที่อยู่อาศัย โอกาสที่จะได้รับการศึกษาอบรม โอกาสที่จะได้รับบริการจากหน่วยงานสาธารณะ โอกาสที่จะเข้ารับราชการและโอกาสอื่นใด ที่ประชาชนควรจะได้รับโดย

เท่าเทียมกัน หลักการข้อนี้มีลักษณะ เช่นเดียวกับหลักความชอบธรรมของนักปราชญ์กรีกที่กล่าวข้างต้น

3. ความเท่าเทียมกันต่อหน้ากฎหมาย ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลจะต้องได้รับการคุ้มครองป้องกันจากกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเหมือนกัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันสิทธิและผลประโยชน์อันชอบธรรมของตน หรือเมื่อกระทำผิดจะต้องใช้กฎหมายเดียวกันลงโทษอย่างเดียวกัน และถ้าจะได้รับความคุ้มครองประณีต ก็ควรจะได้รับเช่นเดียวกัน หลักการในข้อนี้มีลักษณะ เช่นเดียวกับ หลักความชอบด้วยกฎหมายของนักปราชญ์ในสมัยโบราณของกรีก

4. ความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ได้แก่ การยอมรับว่าเมื่อบุคคลเกิดมาเป็นมนุษย์ด้วยกันแล้วก็ควรจะมีคุณค่าและความสำคัญอย่างเดียวกัน สิ่งอื่น ๆ เช่น ยศ ตำแหน่ง สถานะความเป็นอยู่ แม้จะเป็นเครื่องแสดงถึง ความสามารถ ความรับผิดชอบ หรือโชคกลางของบุคคล ก็ควรจะมีคุณค่ารองลงไปจากคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ เจตนารมณ์ของหลักการนี้ก็คือ ต้องการให้มนุษย์ยอมรับความเป็นคนของบุคคลอื่น ไม่ต้องการให้เกิดการดูหมิ่นเหยียดหยาม จนกลายเป็นการแบ่งชั้นวรรณะ

5. สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของหลักความเสมอภาค ได้แก่ บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดความเสมอภาค เพราะความไม่เท่าเทียมกันหรือแตกต่างกันของมนุษย์มีสาเหตุสำคัญ คือ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เช่น การแบ่งวรรณะในอินเดีย การจำกัดสิทธิของอาหรับ ฯลฯ ฉะนั้นหลักการนี้จึงเห็นควรมีการสร้างสรรคสิ่งแวดล้อมเสียใหม่ ให้เป็นระเบียบตามวิถีทางของประชาธิปไตย เพื่อให้ความเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์มีมากขึ้น และหากจะมีความแตกต่างหลงเหลืออยู่ ก็ควรจะเป็นผลเนื่องมาจากความสามารถตามธรรมชาติของบุคคลเท่านั้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพ

เสรีภาพ เป็นหลักการสำคัญ ของประชาธิปไตย ผู้ที่นิยมหลักประชาธิปไตย เชื่อมั่นว่าเสรีภาพนั้นเป็นสิ่งที่ดีงาม และเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและส่วนรวม เป็นเครื่องเกื้อกูลที่ทำให้มนุษย์สามารถใช้ปัญญาและเหตุผลได้อย่างเต็มที่ นักปราชญ์ยุโรปในสมัยเดิม เช่น รูสโซ มีความคิดเห็นว่า เมื่อมนุษย์มารวมเป็นสังคม มนุษย์ก็ควรจะได้รับเสรีภาพส่วนบุคคล อันเป็นสิทธิที่มนุษย์ควรจะได้ทางศีลธรรม (Moral Right) ได้แก่ สิทธิทางร่างกาย ทรัพย์สิน การเขียน

การพูด การพิมพ์ การโฆษณา การรวมเป็นสมาคมหรือองค์การ ฯลฯ สิทธิเหล่านี้มนุษย์จะต้องได้รับ และสังคมจะต้องยอมรับในฐานะที่เป็นพลเมืองและให้ความคุ้มครองป้องกัน แต่เพื่อความ เป็นระเบียบในสังคม สังคมจึงควรมีส่วนในการควบคุมอยู่บ้างนั่นก็คือ รัฐควรจะต้องมีส่วนใน การกำหนดขอบเขตของการใช้สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล และบุคคลก็มีความที่จะใช้สิทธิเสรีภาพ ของตน ตามความพอใจภายในขอบเขตของกฎหมาย และขนบธรรมเนียมประเพณีที่กำหนดไว้

โดยปกติ ประเทศประชาธิปไตยทั้งหลาย จะกำหนดหลักการเสรีภาพ ไว้ใน กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายหลักของประเทศ และบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้หลักประกันแก่ประชาชนว่า ทุกคนจะต้องได้รับและสามารถใช้เสรีภาพได้อย่างทั่วถึง และในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องพยายามยึดหลักเสรีภาพในการดำเนินงานด้วย อย่างไรก็ตามก็ตาม เพื่อดำเนินการให้เสรีภาพอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมให้การใช้เสรีภาพเป็นไป อย่างถูกต้อง หลักปฏิบัติโดยทั่ว ๆ ไปมีเกณฑ์กว้าง ๆ ว่า อำนาจควรได้สัดส่วนกับเสรีภาพคือ เสรีภาพต้องมีความสมดุลกับอำนาจ ถ้าเสรีภาพกับอำนาจอยู่ในสภาวะที่ใกล้เคียงกันแล้ว ราษฎรก็ได้รับหลักประกัน การปกครองก็เป็นไปได้ด้วยดี ถ้าประเทศใดเสรีภาพมีมากเกินไปจนขอบเขต ภาครัฐไม่มีอำนาจบริหารหรือควบคุมให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ประเทศนั้นก็จะมีการปกครองที่ วุ่นวาย อลหม่าน ไม่มีความเป็นระเบียบ อย่างที่เรียกกันว่า อนาธิปไตย (Anarchy) ดังนั้น จึงมีผู้ให้ความหมายของเสรีภาพว่า หมายถึง โอกาสที่บุคคลจะทำการปรารถนาได้โดยจะถูก ควบคุมน้อยที่สุด แต่ในขณะเดียวกันการใช้เสรีภาพจะต้องไม่ขัดขวางต่อความเป็นระเบียบ เรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดต่อเสรีภาพของบุคคลอื่น เสรีภาพโดย นี้จึงอาศัยหลักของความชอบธรรมเหตุผลและคุณธรรม และในทางตรงกันข้าม ถ้ารัฐใดรัฐบาล มีอำนาจมากเกินไป จนกระทั่งทำให้เสรีภาพของราษฎรมีน้อยเกินไป หรือไม่มีเลย เราเรียก การปกครองในลักษณะนั้นว่า เผด็จการ (Dictatorship)

ลักษณะที่สำคัญของเสรีภาพ ประกอบด้วยลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. เสรีภาพในการพูด ถือว่าเป็นหลักของเสรีภาพทั้งปวง เพราะเท่ากับว่า เป็นการเปิดโอกาสให้มนุษย์แสดง ความคิดเห็น ความต้องการและความปรารถนาของตน เสรีภาพในการพูดนับเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการประชาธิปไตย เพราะทำให้ความยินยอมหรือ ความเห็นพ้องต้องกัน (Consensus) มีผลทำให้เกิดทางเลือกทางปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมเป็นไป ตามความต้องการของคนส่วนมาก อย่างไรก็ตามเสรีภาพในการพูดจะต้องมีขอบเขต เช่น คำพูด

ที่พูดออกไปแล้วจะทำให้เป็นภัยอันตรายต่อสาธารณชน หรือคำพูดที่เป็นไปในลักษณะยั่วยุ ก่อให้เกิดการใช้กำลังรุนแรงทำให้เกิดจลาจลปั่นป่วนในประเทศ หรือคำพูดที่ล่วงละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น เช่น การพูดความเท็จทำให้ผู้อื่นเสียหาย หรือการใช้วาจาดูหมิ่นผู้อื่น ฯลฯ คำพูดในลักษณะดังกล่าว ถือว่าเป็นการใช้เสรีภาพในทางที่ผิด

2. เสรีภาพในการพิมพ์ การพิมพ์ถือว่าการแสดงความคิดเห็นที่ได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือเป็นภาพรวม ทั้งภาพยนตร์ ถือว่าเป็นหลักสำคัญของประชาธิปไตย เพราะการพิมพ์เป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นที่ชัดเจน สร้างความรู้สึกทั่วไปหรือสร้างมติมหาชน หรือสร้างปฏิกิริยา ที่อาจจะเกิดขึ้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่งได้ ยิ่งสังคมเจริญมากขึ้น สื่อการแสดงความคิดเห็นในลักษณะนี้ก็จะยิ่งมีปริมาณและขอบเขตกว้างขวางขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีกฎเกณฑ์เพื่อให้การใช้เสรีภาพนี้เป็นไปโดยถูกต้องและเหมาะสม หลักเกณฑ์โดยทั่วไปมีอยู่ว่า การใช้เสรีภาพดังกล่าวจะต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดีงามของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือเป็นการลบหลู่สิ่งที่ประชาชนยึดถือและให้ความสำคัญ การกระทำดังกล่าวเป็นการใช้เสรีภาพเกินขอบเขต

3. เสรีภาพในการรวมกลุ่มและแสดงความคิดเห็น ตามปกติมนุษย์ย่อมมีความต้องการที่จะรวมกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง บางครั้งอาจจะต้องการแสดงความปลอดภัย หรือเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ของประชาชน การปฏิบัติเช่นนี้รัฐควรจะถือว่า เป็นสิ่งที่พึงกระทำได้ เพราะการรวมกลุ่ม ช่วยให้นักชนสามารถมีความคิดอ่านทางการเมือง มีผลต่อการสร้างสถาบันทางการเมือง ซึ่งถือว่าการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นผลดีต่อการปกครองประเทศ การรวมกลุ่มทำให้นักชนเกิดความสำนึกในทางการเมือง รัฐหรือรัฐบาลคงมีหน้าที่แต่เพียงพิจารณาดูว่า การใช้เสรีภาพนี้มีวัตถุประสงค์ที่ดี สุจริต ใช้วิธีการที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพสังคมหรือไม่ เช่น ไม่ใช้วิธีการที่รุนแรง หรือวิธีการที่กระทบกระเทือนประชาชนหรือสาธารณชน ถ้าหากการใช้เสรีภาพไม่ขัดต่อหลักเกณฑ์ดังกล่าว รัฐไม่เพียงแต่สนับสนุนเท่านั้น แต่จะต้องให้หลักประกันเสรีภาพนี้ด้วย

4. เสรีภาพในทางศาสนา ได้แก่ การที่รัฐจะต้องยินยอมให้ประชาชนมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา คือ ทุกคนมีสิทธิหน้าที่จะนับถือศาสนาอะไรก็ได้ เสรีภาพตามหลักการนี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของประชาธิปไตย ด้วยเหตุว่าประชาธิปไตยในหลายส่วนของโลกเป็นผล

เนื่องมาจากศาสนา หรืออีกนัยหนึ่ง ความต้องการในเรื่องเสรีภาพในทางศาสนานี้เป็นผลผลักดันให้มนุษย์เกิดการฝ่าฝืนเสรีภาพ เช่น สหรัฐอเมริกา ในยุคต้นที่ประกอบขึ้นด้วยประชาชนชาวยุโรป ซึ่งหลบหนีการถูกบีบบังคับในเรื่องการนับถือศาสนาไปหาที่อยู่ในดินแดนใหม่ จึงได้มีการยอมรับหลักการเกี่ยวกับเสรีภาพในทางศาสนาในสหรัฐอเมริกาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งประเทศ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในระยะบอบประชาธิปไตยจะถือว่าเสรีภาพตามหลักการนี้มีความสำคัญยิ่ง แต่ก็ยังเป็นปัญหากันอยู่ในหลายประเทศ อันเนื่องมาจากตัวบุคคลซึ่งนับถือศาสนามีส่วนทำให้เกิดความขัดแย้ง ถือว่าศาสนาที่ตนนับถือดีที่สุดและพยายามที่จะกัดกันและจำกัดสิทธิของศาสนาอื่น ในหลายประเทศ จึงต้องมีการต่อสู้ดิ้นรนกันนับเป็นศตวรรษ เพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพและความเท่าเทียมกันในทางศาสนา อย่างไรก็ตามเสรีภาพในทางศาสนานี้ก็ไม่อาจจะถือเป็นข้ออ้างที่จะประพฤติดุปฏิบัติในสิ่งที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น การทรมานร่างกาย การทำลายชีวิต และการประพฤติดุทางเพศ ฯลฯ รัฐจึงต้องมีการกำหนดหรือวางระเบียบบางอย่างเป็นศาสนา เพื่อให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์และกฎหมายของบ้านเมือง

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการถ่วงดุลย์อำนาจและการบริหาร

ในระยะบอบประชาธิปไตย ถือว่า อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศมาจากปวงชนโดยผ่านทาง การเลือกตั้ง ประกอบด้วย 3 อำนาจ คือ อำนาจในการออกกฎหมาย เรียกกกันว่า อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจต่อมาได้แก่ อำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย เรียกว่า อำนาจบริหาร อำนาจสุดท้ายได้แก่ อำนาจในการตีความกฎหมาย เรียกว่า อำนาจตุลาการ ลักษณะการใช้ อำนาจทั้งสามนี้จะ เป็นเครื่องแสดงออกให้เห็นถึงความเป็นประชาธิปไตยของรัฐว่า ยอมรับและให้หลักประกันเกี่ยวกับความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากน้อยเพียงไร เพราะถ้าหากผู้ใช้ อำนาจอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้แล้ว ก็จะเกิดความยุ่งเหยิงขึ้นภายในระบอบการปกครองนั้นทันที รวมทั้งจะเกิดการชะงักงันขึ้นภายในวงการบริหารด้วย เช่น ถ้าฝ่ายนิติบัญญัติพยายามเข้าไปก้าวก่ายหรือควบคุมการใช้ อำนาจบริหารมากเกินไปจนขอบเขต ก็จะทำให้ฝ่ายบริหารไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ได้ หรือถ้าฝ่ายบริหารพยายามใช้อำนาจนอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้และเข้าไปก้าวก่ายงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายนิติบัญญัติก็จะกลายเป็นรัฐสภาที่สนองรับความต้องการของรัฐบาลไป หรือถ้าฝ่ายบริหารมีอิทธิพลเหนือฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหารก็อาจจะใช้อิทธิพลที่ตนเมื่อยุ

บีบบังคับให้ตุลาการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปตามความต้องการของตนได้ ทำให้การพิพากษาคดี ไม่ต้องอยู่บนรากฐานของความเป็นอิสระและยุติธรรม สิทธิเสรีภาพของประชาชนก็จะถูกละเมิด จากเหตุผลดังกล่าวเพื่อป้องกันมิให้อำนาจอธิปไตย อำนาจใดอำนาจหนึ่งมากเกินไปและใช้อำนาจไม่เป็นธรรม อันอาจก่อให้เกิดการเบียดเบียน ละเมิดสิทธิเสรีภาพของปวงชนขึ้นได้ จึงได้มีการกำหนดแนวความคิด เกี่ยวกับการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Power) และการถ่วงดุลย์อำนาจ (Checks and Balances) ขึ้น โดยมีหลักการสำคัญ คือ ให้มีการแยกใช้อำนาจทั้งสาม โดยแต่ละอำนาจแยกจากกันเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกัน กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของแต่ละอำนาจให้ชัดเจน แต่แต่ละอำนาจไม่มีหน้าที่และสิทธิ ที่จะเข้าไปก้าวล่วงในหน้าที่ของอำนาจอื่น แต่เพื่อมิให้อำนาจใดอำนาจหนึ่งใช้อำนาจมากเกินไป ก็ให้มีการถ่วงดุลย์ซึ่งกันและกัน เช่น ฝ่ายบริหารก็ควรจะมีส่วนร่วมกับฝ่ายนิติบัญญัติในการยับยั้งกฎหมายได้ เช่น ฝ่ายบริหารอาจจะไม่ยอมลงนามในร่างกฎหมายที่รัฐสภาผ่านออกมา และเช่นเดียวกันฝ่ายนิติบัญญัติ ก็ควรจะมีส่วนร่วมในการที่จะยับยั้งฝ่ายบริหารได้ หรือศาลอาจตัดสินว่ากฎหมายเป็นโมฆะใช้บังคับไม่ได้ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้แต่ละอำนาจใช้อำนาจที่มีอยู่มากเกินไป อันจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม และเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกา มีหลักการใช้อำนาจอธิปไตยนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ผู้ใดมีอำนาจนี้ย่อมมีอำนาจมากที่สุดและมีอำนาจมากยิ่งขึ้น ถ้ามีผู้ใดมีอำนาจใช้อำนาจอธิปไตยเพียงกลุ่มเดียวทั้งสามทาง ผลร้ายก็จะตกอยู่กับประชาชนที่อาจจะถูกริดรอนเสรีภาพได้ง่าย เพื่อเป็นหลักประกันว่าเสรีภาพของประชาชนจะมั่นคงก็ควรแยกผู้ใช้อำนาจอธิปไตยเป็น 3 ส่วน คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ เพื่อว่าเมื่อมีการแยกใช้อำนาจอธิปไตยเช่นนั้นแล้ว ก็จะทำให้อำนาจแต่ละอำนาจได้รั้งและถ่วงกัน ซึ่งได้ผลเพราะเหตุว่าอำนาจควรจะต้องควบคุมด้วยอำนาจจึงจะได้ผลและมีประสิทธิภาพ การรั้งและถ่วงเช่นนี้ย่อมจะเกิดเป็นกระบวนการที่ให้หลักประกันเสรีภาพของประชาชนโดยตรง หลักการนี้เป็นความคิดของนักปราชญ์ทั้งชาวอเมริกันและชาวยุโรป เช่น มองเตสกีเออ ได้แสดงความคิดตามหลักการนี้ไว้ว่า มนุษย์ทุกคนทุกสมัยมีประสบการณ์อย่างเดียวกัน ในข้อที่ว่าผู้ที่มีอำนาจมีความโน้มเอียงที่จะใช้อำนาจเกินขอบเขต จะหาโอกาสที่จะใช้อำนาจถึงขีดสุดเท่าที่เขาจะทำได้ เพื่อแก้ข้อบกพร่องมิให้ผู้มีอำนาจเมอำนาจเช่นนี้ จะต้องให้อำนาจทั้งสามแยกจากกันและให้อำนาจถ่วงอำนาจกันเอง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นรูปแบบการปกครองนั้นเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า เป็นรูปแบบการปกครองที่พึงปรารถนาที่สุด เพราะเป็นระบอบการปกครองที่ยกย่องความเสมอภาคและ เทอดทูนเสรีภาพของมนุษย์ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ถูกกำหนดขึ้น เพื่อป้องกันมิให้อำนาจใดอำนาจหนึ่ง มีอำนาจมากเกินไป และใช้อำนาจนั้นทำลายหลักการอันสูงส่งของประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม รูปแบบ และอำนาจของรัฐบาลเป็นสิ่งสำคัญยิ่งประการหนึ่งที่จะเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน เพราะรัฐบาลเป็นผู้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายและทำหน้าที่ปกครองบริหารประเทศ ซึ่งถ้ารัฐบาลปกครองโดยรวมอำนาจบริหารไว้ที่ส่วนกลางทั้งหมด ก็จะทำให้การบริหารประเทศต้องล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ท้องถิ่น รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยปัจจุบัน จึงนิยมการใช้หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) โดยรัฐบาลจะกระจายอำนาจให้กับเขตการปกครองอื่น ๆ เช่น จังหวัดหรือมลรัฐทำไปโดยเสรีพอควร ทั้งนี้เพื่อให้เขตการปกครองนั้น ๆ เข้าใจและสามารถปกครองตนเองได้ เป็นการแบ่งเบาภารกิจของส่วนกลาง และเป็นการช่วยย้่างานदानเนินไปโดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะรัฐบาลในรูปแบบของ สหรัฐอเมริกา แคนาดา หรือออสเตรเลีย ฯลฯ การกระจายอำนาจมีมาก ถึงขนาดแบ่งการปกครองออกเป็น 2 ระดับ คือ รัฐบาลกลาง กับรัฐบาลท้องถิ่น ระดับแต่ละระดับมีอำนาจหน้าที่ของตนโดยเฉพาะ หรืออีกนัยหนึ่งมีอำนาจในการใช้อำนาจอธิปไตยในบางลักษณะโดยเฉพาะ โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นผู้กำหนดการใช้อำนาจอธิปไตยดังกล่าว ทั้งนี้ก็เพราะประเทศเหล่านั้นมีความเป็นห่วงในเรื่องหลักประกันเกี่ยวกับความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างยิ่งนั่นเอง

3. สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

การปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 นั้น มีมูลเหตุที่สำคัญหลายประการดังต่อไปนี้คือ

1. ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ
2. ปัญหาความไม่เป็นธรรมของสังคม
3. ปัญหาความตื่นตัวทางการเมืองแบบตะวันตกของคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาดี

1. ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ อาจจะกล่าวได้ว่าเศรษฐกิจของประเทศไทย มีความเจริญเฟื่องฟูอย่างยิ่ง ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องมาจากการปฏิรูปการปกครองให้ทันสมัยขึ้น มีการปรับปรุงด้านเศรษฐกิจการคลังของประเทศ จนทำให้งบประมาณของประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้นกว่าตอนต้นรัชกาลอย่างเปรียบเทียบกันได้

สงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ประเทศคู่สงครามในทวีปยุโรป ต่างก็ต้องหยุดผลิตสินค้า โรงงานอุตสาหกรรมต้องระดมกันผลิตอาวุธแทน ประเทศไทยเราก็ได้รับผลกระทบกระเทือนทางเศรษฐกิจอย่างหนักเช่นกัน ประกอบทั้งการใช้จ่ายในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีส่วนทำให้สภาพเศรษฐกิจทรุดหนักลงไปอีก ระหว่างปี พ.ศ. 2456 - 2467 นั้น รายจ่ายของประเทศเพิ่มขึ้นมากถึงปีละ 52.60% ในขณะที่รายได้ของประเทศเพิ่มขึ้นถึงปีละ 26.60% ดังนั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์ต่อจากสมเด็จพระเชษฐาธิราช พระราชมารการกิจประการแรกที่พระองค์ทรงกระทำก็คือ แก้ปัญหาทางเศรษฐกิจด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จ้างผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจชาวต่างประเทศมาเป็นที่ปรึกษา และที่สำคัญได้แก่ การลดรายจ่ายเพื่อให้งบประมาณได้ดุล พระองค์ทรงเห็นว่า การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจโดยวิธีการเพิ่มภาษีจะทำให้ราษฎรเดือดร้อนมากขึ้น วิธีการลดรายจ่ายนั้นได้พยายามดำเนินการทุกวิถีทาง แม้แต่พระองค์เองก็ได้ลดรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2468 จำนวน 10,816,227 บาท มาเป็น 6,808,300 บาท ในปี พ.ศ. 2469 มาตรการประหยัดรายจ่ายอีกทางที่สำคัญ ก็คือ การให้ข้าราชการออกจากราชการเพราะพระองค์ทรงพิจารณาเห็นว่า มีหน่วยราชการหลายหน่วยและข้าราชการหลายตำแหน่งไม่มีงานทำ เป็นการฟุ่มเฟือยเกินฐานะของประเทศจึงให้ยุบเสียปรากฏว่า นโยบายนี้ก่อให้เกิดความไม่พอใจในหน่วยงานของข้าราชการที่ต้องออกจากราชการเป็นอย่างมาก

ความยุ่งยากทางเศรษฐกิจของประเทศนี้ ทำให้คณะบุคคลผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือ "คณะราษฎร" ได้กล่าวโจมตีว่า เป็นเพราะระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ล้าสมัย จึงไม่สามารถจะแก้ปัญหาเศรษฐกิจให้เกิดผลดีได้ จึงจำเป็นต้องดำเนินการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศให้ทันสมัย เช่น นานาอารยประเทศ มิฉะนั้นราษฎรจะเดือดร้อนมากยิ่งขึ้น

2. ปัญหาความไม่เป็นธรรมของสังคม ถึงแม้ว่าประเทศไทยซึ่งรับเอาวัฒนธรรมการปกครองแบบอินเดียมาย่าง จะมิได้รับเอาการแบ่งชั้นวรรณะคนในสังคมแบบอินเดียมาย่างก็ตาม แต่โดยข้อเท็จจริงสังคมไทยก็เป็นสังคมที่มีการแบ่งชนชั้น เป็นชนชั้นปกครองกับชนชั้นที่อยู่ภายใต้การปกครอง เพียงแต่การแบ่งชนชั้นของสังคมไทยมิได้เป็นการตายตัวกล่าวคือ คนเกิดในชนชั้นใดจะไม่มีฐานะ เช่นนั้นตลอดไป มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เป็นนิจ "ผู้ที่เกิดมาในราชตระกูลวงศ์นั้น ถึงแม้จะได้รับการยกย่องจากชนทั้งปวงว่าเป็นชนชั้นสูง แต่ความสูงนั้นก็ถูกลดลงมาทุกชั่วคน และละลายหายไปจนหมดสิ้นเมื่อถึงชั่วคนที่ 5 ความเป็นขุนนางผู้สูงศักดิ์ก็เป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคล เพราะบรรดาศักดิ์และศักดิ์อื่น ๆ แห่งขุนนางแต่ละคนนั้น เมื่อตัวตายก็หมดสิ้นไปมิได้ตกทอดไปถึง ลูก หลาน ด้วยวิธีการสืบตระกูลอย่างที่มีในประเทศอื่น ๆ และความเป็นขุนนางผู้สูงศักดิ์นั้นเองอาจหมดสิ้นไปในขณะที่ตัวบุคคลนั้นยังมีชีวิตอยู่ก็ได้ โดยพระมหากษัตริย์มีพระบรมราชโองการให้ถอดเสียจากตำแหน่ง ส่วนสามัญชนหรือแม้แต่บุคคลที่มีฐานะต่ำต้อยนั้น ถ้าหากได้รับการสนับสนุนจากผู้มีบุญวาสนา หรือปฏิบัติตนมีความดีความชอบในราชการ เป็นที่ต้อง... พระราชอภัยยศพระมหากษัตริย์แล้ว ก็อาจเลื่อนฐานะขึ้นไปเป็นผู้สูงศักดิ์ได้โดยไม่มีขอบเขต แต่การแบ่งชั้นวรรณะดังกล่าว ก่อให้เกิดความรู้สึกถึงความไม่เป็นธรรมของสังคมในหมู่คนหัวใหม่ เช่น เห็นถึงความไม่เป็นธรรมในวงราชการ ข้าราชการที่เป็นเชื้อสายของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ มักจะมีโอกาสได้ยศได้ตำแหน่งดีกว่าข้าราชการธรรมดาทั่ว ๆ ไป แต่ตั้งญาติวงศ์ และคนสอพลอไร้คุณงามความรู้ ให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ๆ โดยไม่ทรงฟังเสียงราษฎร ปล่อยให้ข้าราชการใช้อำนาจหน้าที่ทางทุจริต

ยิ่งไปกว่านั้นกลุ่มบุคคลที่มีความคิดก้าวหน้า ยังเห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคมของชนชั้นปกครอง อันได้แก่ พวกเจ้าและขุนนางข้าราชการชั้นผู้ใหญ่กับชนชั้นที่อยู่ใต้การปกครองนี้ได้แก่ ประชาชนทั่ว ๆ ไป ที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันมาก พวกชนชั้นปกครองนั้นมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างหรูหราฟุ่มเฟือย ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่อันได้แก่ พวกชาวนาชาวไร่มีชีวิตอยู่อย่างแร้นแค้น ต้องต่อสู้กับสภาพธรรมชาติเพื่อความอยู่รอดโดยที่ตนเองมิได้ปรึกษากัน หรือเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากผู้ใด สภาพความเป็นจริงของสังคมดังกล่าวเป็นมูลเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

3. ปัญหาความตื่นตัวทางการเมืองแบบตะวันตกของคนรุ่นใหม่ อาจจะกล่าวได้ว่า อิทธิพลของแนวความคิดทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยของประเทศตะวันตก ได้เริ่มเข้ามา

บทบาทและได้รับความสนใจจากคนรุ่นใหม่ในสังคมไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 5 ดังจะเห็นได้จาก การที่มีกลุ่มคณะบุคคลกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วยพระราชวงศ์และขุนนางได้ร่วมกันเข้าชื่อในหนังสือ ถวายความคิดเห็น จัดการเปลี่ยนแปลงราชการแผ่นดินต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว เมื่อเดือน มกราคม พ.ศ. 2428 คณะบุคคลคณะนี้เป็นคนไทยรุ่นแรกที่ได้ไปศึกษา และเห็นประเพณีการปกครองของชาติต่าง ๆ ในทวีปยุโรปและอังกฤษ และได้เห็นถึงภัยอันตราย ของประเทศไทยที่จะเกิดขึ้นจากการขยายอำนาจของลัทธิจักรวรรดินิยม ซึ่งกำลังจะแผ่มาถึง ประเทศสยามในเวลานั้น คณะบุคคลกลุ่มนี้มีความเห็นว่าการจะรักษาบ้านเมืองให้พ้นจาก ภัยอันตรายดังกล่าว จะต้องมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงวิธีการปกครองให้คล้ายคลึงกับระบบ การปกครองของประเทศที่เจริญแล้ว จึงจะสามารถรักษาเอกราชของบ้านเมืองไว้ได้

ความตื่นตัวทางการเมืองแบบตะวันตกของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนที่มีการศึกษาดี้อาจจะแบ่งได้ 2 ทาง ทางหนึ่งผู้ที่มีการศึกษาดีเหล่านี้ได้รับอิทธิพลแนวความคิดในเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองแบบตะวันตก จากการสมาคมกับพวกพ่อค้าและนักการทูตชาว ยุโรปที่เข้ามาติดต่อกับค้าขายและปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเมืองไทย อีกทางหนึ่งได้แก่ นักเรียนไทยซึ่งมี โอกาสเดินทางไปศึกษาวิชาการต่าง ๆ ณ ประเทศในทวีปยุโรปและอเมริกา นักเรียนไทย เหล่านี้ได้รับทุนเล่าเรียนหลวงซึ่งได้ศึกษาวิชาการต่าง ๆ ณ ต่างประเทศ เพื่อจะได้นำ ความรู้ในวิทยาการแขนงต่าง ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ โครงการนี้เริ่มต้น ขึ้นในตอนกลางรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ. 2473 ก่อนมี การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2 ปี ได้มีการรายงานว่ามีนักเรียนไทยไม่น้อยกว่า 300 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ ณ ประเทศต่าง ๆ คือ อังกฤษ 200 คน สหรัฐอเมริกา 50 คน ฟิลิปปินส์ 25 คน ฝรั่งเศส 40 คน 3 หรือ 4 คนในอินโดจีนของฝรั่งเศส และในประเทศเยอรมนี 10 คน สวิตเซอร์แลนด์และเดนมาร์กอีกจำนวนหนึ่ง นักเรียนไทยเหล่านี้ต่างก็ได้รับเอาอิทธิพล ในความคิดทางการเมืองตะวันตกมาทั้งนั้น แต่ก็มีได้หมายความว่านักเรียนไทยเหล่านี้ทุกคนต่าง มีความต้องการจะเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยให้เป็นแบบตะวันตก หรือเป็นฝ่าย ตรงข้ามกับการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปเสียทั้งหมด แท้ที่จริงแล้วจะมีคนที่ เอาจริงเอาจังในเรื่องการเปลี่ยนแปลงการปกครองอยู่เพียงไม่กี่คนเท่านั้น

นอกจากความตื่นตัวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาดี ดังกล่าว แล้ว เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การเปลี่ยนแปลง

การปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยในประเทศจีน ก็มีส่วนอยู่มากที่เร่งเร้าให้พวกที่มีความคิด
 ตื่นตัว ที่อยากจะเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศของตน เพื่อที่จะได้เห็นประเทศของตนมี
 ความเท่าเทียมกับนานอารยประเทศบ้าง

เหตุการณ์ซึ่งผลักดันความตื่นตัวทางการเมือง จนถึงจุดที่นำไปสู่ความคิดใน
 การปฏิวัติก็คือ ความขัดแย้งในทางส่วนตัวของกลุ่มผู้คิดการปฏิวัติที่เป็นพลเรือนกับพระราชวงศ์
 อยู่กลุ่มหนึ่ง และยังมี ความขัดแย้งในระหว่างกลุ่มทหารที่ได้รับการศึกษาสมัยใหม่กับกลุ่มที่เป็น
 พระราชวงศ์อีกด้วย ความขัดแย้งจนเกิดการแตกแยกระหว่างเชื้อพระราชวงศ์กับพลเรือน
 กลุ่มหนึ่ง ในระยะต่อมาทำให้เกิดการรวมกลุ่มของทหารและพลเรือนเป็น "คณะราษฎร" ร่วมกัน
 เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งอยู่ภายใต้การสนับสนุนของบรรดา
 พระราชวงศ์ ให้อำนาจในการปกครองประเทศตกอยู่กับวงชนส่วนใหญ่ตามแนวความคิดของ
 ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ในที่สุด

เป้าหมายและอุดมการณ์ของคณะราษฎร

ภายหลังจากที่คณะราษฎรได้ทำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศได้สำเร็จ
 คณะราษฎรได้ออกแถลงการณ์เพื่อชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตอนท้ายของ
 แถลงการณ์คณะราษฎรได้แถลงถึงนโยบาย 6 ประการ ซึ่งเป็นอุดมการณ์ของคณะราษฎรใน
 การที่จะใช้เป็นหลักการปกครองประเทศสืบไป คือ

1. จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชในทางการเมือง ในทาง
 ศาสนา ในทางเศรษฐกิจของประเทศไว้ให้มั่นคง
2. จะต้องรักษาความปลอดภัยภายในประเทศ ให้การประทุษร้ายต่อกันน้อยลงให้มาก
3. จะต้องบำรุงความสุขสบายสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะ
 จัดหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก
4. จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน
5. จะต้องให้ราษฎรมีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดข้องต่อหลัก
 4 ประการ ดังกล่าวข้างต้น
6. จะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร

สถาบันทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จนิวัตกลับพระนครตามคำกราบบังคมทูล อัญเชิญของคณะราษฎรแล้ว คณะราษฎรได้นำร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองประเทศไทยสยามชั่วคราวขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ทรงลงพระปรมาภิไธย และพระราชทานคืนมาเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2475 นับได้ว่า เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก ซึ่งได้กำหนดโครงสร้างและสถาบันทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยไว้ โดยได้กำหนดให้สถาบัน 4 สถาบันต่อไปนี้ เป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดแทนราษฎร คือ

1. พระมหากษัตริย์
2. สภาผู้แทนราษฎร
3. คณะกรรมการราษฎร
4. ศาล

โดยกำหนดถึงฐานะอำนาจหน้าที่ของสถาบันทางการเมืองทั้ง 4 ไว้ ดังนี้

1. พระมหากษัตริย์ทรงดำรงในฐานะประมุขสูงสุดของประเทศ ในการสืบราชสมบัติ ให้เป็นไปตามกฏมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พุทธศักราช 2467 ประกอบทั้ง ความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร

พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดกล่าวหา หรือฟ้องร้องยังโรงศาลมิได้

พระราชบัญญัติก็ดี คำวินิจฉัยของศาลก็ดี การอื่น ๆ ซึ่งจะมีบทกฎหมายระบุไว้ โดยเฉพาะจะต้องกระทำในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ โดยจะต้องมีกรรมการราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดลงนามสนองพระบรมราชโองการ

2. สภาผู้แทนราษฎร เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่ที่สำคัญที่สุด ตามบัญญัติของพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองประเทศไทยสยามชั่วคราว เพราะนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ ตรากฎหมายทั้งปวงออกมาใช้บังคับแล้ว ยังมีอำนาจตั้งคณะกรรมการราษฎร จำนวน 15 คน ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของเสนาบดีกระทรวงต่าง ๆ อีกด้วย จึงดูเหมือนว่า สภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีหน้าที่นิติบัญญัตินั้น มีอำนาจหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารในขณะเดียวกัน ด้วย จึงมีผู้กล่าวว่า "รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดหลักการปกครองตามแนวของระบบการปกครอง โดยรัฐสภา" หรือจะเรียกว่า "เผด็จการโดยรัฐสภา" ก็ได้ และโดยที่เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ

เพ็ญจะเปลี่ยนแปลงการปกครองเสร็จสิ้นใหม่ รัฐธรรมนูญการปกครองประเทศสยามชั่วคราวจึงได้กำหนดขั้นตอนของสภาผู้แทนราษฎรไว้ โดยแบ่งออกเป็น 3 สมัยดังนี้

สมัยที่ 1 นับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นต้นไปจนกว่าจะถึงเวลาที่สมาชิกให้สมัยที่ 2 จะเข้ารับตำแหน่ง ให้คณะราษฎรซึ่งมีคณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารเป็นผู้ใช้อำนาจแทน จัดตั้งสภาผู้แทนราษฎรชั่วคราวขึ้นเป็นจำนวน 70 นาย เป็นสมาชิกในสภา

สมัยที่ 2 ภายในเวลา 6 เดือน หรือจนกว่าการจัดประเทศเป็นปกติเรียบร้อย สมาชิกในสภาต้องมีบุคคล 2 ประเภท ทากิจกรรมร่วมกัน คือ

- ประเภทที่ 1 สภาผู้แทนราษฎรจะได้เลือกขึ้นจังหวัดละ 1 นาย ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรเกิน 100,000 คน ให้จังหวัดนั้นเลือกผู้แทนเพิ่มขึ้นอีก 1 นายทุก ๆ 100,000 คนนั้นเศษของ 100,000 คน ถ้ากว่าครึ่งให้นับเพิ่มขึ้นอีก 1

- ประเภทที่ 2 ผู้เป็นสมาชิกอยู่แล้วในสมัยที่ 1 มีจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ 1 ถ้าจำนวนเกินให้เลือกกันเองว่าผู้ใดคงจะเป็นสมาชิกต่อไป ถ้าจำนวนขาดให้ผู้ที่มิได้เลือกบุคคลใดเข้าแทนจนครบ

สมัยที่ 3 เมื่อจำนวนราษฎรทั้งพระราชอาณาเขต ได้สอบไล่วิชาประถมศึกษาได้เป็นจำนวนเกินกว่าครึ่ง และอย่างช้าต้องไม่เกิน 10 ปีนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้ สมาชิกในสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นผู้ที่ราษฎรได้เลือกตั้งขึ้นเองทั้งสิ้น สมาชิกประเภทที่ 2 เป็นอันไม่มีอีกต่อไป

3. คณะกรรมการราษฎรประกอบด้วย ประธาน 1 นาย และกรรมการอื่นอีก 14 นาย รวมเป็น 15 นาย โดยสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เลือกสมาชิกในสภา 1 นาย เป็นประธานคณะกรรมการราษฎร และประธานคณะกรรมการราษฎรเลือกสมาชิกในสภาอีก 14 นายเป็นกรรมการ การเลือกนี้เมื่อได้รับความเห็นชอบสภาแล้วให้ถือว่าผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการของสภา แต่ถ้าสภาคณะกรรมการราษฎรผู้ใดมิได้ปฏิบัติตามหน้าที่ให้สอดคล้องกับรัฐประศาสน์นโยบายของสภา สภามีอำนาจถอดถอนกรรมการผู้นั้นออกจากตำแหน่งแล้วเลือกตั้งใหม่ตามที่กล่าวข้างต้นได้

คณะกรรมการราษฎรนี้ได้เปลี่ยนฐานะเป็น "คณะรัฐมนตรี" ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 คณะรัฐมนตรีประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี 1 นาย และรัฐมนตรีอย่างน้อย 14 นาย โดยมีเงื่อนไข

กำหนดว่า นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอีก 14 นาย ต้องเลือกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกนั้นจะเลือกจากผู้ที่มีความชำนาญเป็นพิเศษ แม้มิได้เป็นสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎร ก็ได้ แต่ต้องเป็นผู้ที่อาจดำรงตำแหน่งการเมืองได้

คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน โดยได้รับความไว้วางใจและรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎร

4. ศาล เป็นสถาบันทางการเมืองที่ใช้อำนาจตุลาการ คือ อำนาจในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีทั้งปวง ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองประเทศไทยชั่วคราว พุทธศักราช 2475 กำหนดไว้แต่เพียงว่า การระงับข้อพิพาทให้เป็นตามกฎหมายที่ใช้ อยู่เวลานี้ ซึ่งหมายความว่าในเรื่องการศาลนั้น มิได้มีหลักการใหม่มาเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด คงให้ศาลปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบวิธีการที่เป็นอยู่เดิม ต่อมาเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 แล้ว จึงได้มีบทบัญญัติเรื่องเกี่ยวกับศาลไว้ดังนี้

มาตรา 58 การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีท่านว่า เป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินตามกฎหมายและในนามพระมหากษัตริย์

มาตรา 59 บรรดาศาลทั้งหลาย จัดตั้งขึ้นได้แต่โดยพระราชบัญญัติ

มาตรา 60 ผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ให้เป็นไปตามกฎหมาย

จะเห็นได้ว่าได้มีการยอมรับหลักการ ความเป็นอิสระของศาลไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพื่อให้ศาลสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความยุติธรรมของสังคมให้เกิดผลดี อันเป็นหลักการที่ประเทศประชาธิปไตยทั้งหลายยึดถือเป็นหลักปฏิบัติโดยเคร่งครัด โครงสร้างทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยตามบทบัญญัติธรรมนูญการปกครองประเทศไทยชั่วคราว พุทธศักราช 2475 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 .

การกำหนดโครงสร้างของสถาบันการเมือง ของประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการปกครองนั้น แบ่งออกเป็น 3 ระบบด้วยกัน คือ

1. ระบบรัฐสภา (Parliamentary or Cabinet System)
2. ระบบประธานาธิบดี (Presidential System)
3. ระบบกึ่งประธานาธิบดี หรือ ระบบกึ่งรัฐสภา (Semi Presidential or Semi Parliamentary System)

1. ระบบรัฐสภา (Parliamentary or Cabinet System) ถือหลักว่า สถาบันรัฐสภาเป็นสถาบันที่มีฐานะสูงกว่าสถาบันอื่น ๆ ทั้งหมด และเป็นสถาบันที่มีทั้ง อำนาจนิติบัญญัติและบริหารอยู่ในมือ ในประเทศอังกฤษซึ่งใช้รัฐสภาล้วนกันว่า รัฐสภามี อำนาจทำอะไรได้ทุกอย่างยกเว้นเพียงอย่างเดียวคือ ไม่สามารถเปลี่ยนเพศชายให้เป็นหญิง หรือหญิงให้เป็นชายได้ เท่านั้น
2. ระบบประธานาธิบดี (Presidential System) การจัดโครงสร้างของ สถาบันการเมืองแบบนี้ กำหนดให้สถาบันรัฐสภา และสถาบันบริหารต่างมีอำนาจ และศักดิ์ศรี เท่าเทียมกันต่างฝ่ายต่างมีอำนาจหน้าที่ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และต่างก็มีฐานะ เป็นตัวแทนของประชาชน เพราะได้รับเลือกตั้งจากประชาชนมาด้วย จึงบริหารงานโดยรับผิดชอบ ต่อประชาชน กรณีสหรัฐอเมริกา เป็นต้น รัฐสภาของสหรัฐฯ ไม่มีอำนาจให้ความไว้วางใจ ประธานาธิบดี และประธานาธิบดีไม่มีอำนาจยุบสภา
3. ระบบกึ่งประธานาธิบดี หรือกึ่งรัฐสภา (Semi Presidential or Semi Parliamentary System) การกำหนดโครงสร้างทางการเมืองแบบนี้ ใช้กันอยู่ในฝรั่งเศส ปัจจุบันมีหลักการว่า รัฐสภายังคงมีอำนาจและฐานะสูงกว่าคณะรัฐมนตรีอยู่บ้าง แต่ไม่สูงกว่า ประธานาธิบดีซึ่งได้รับเลือกตั้งจากประชาชนเช่นกัน รัฐสภาและประธานาธิบดีมีอำนาจเท่ากัน ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี และอาจจะปลดคณะรัฐมนตรีออกจาก ตำแหน่งได้เมื่อไม่พอใจการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี

การจัดโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองของไทย ภายหลัง

เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญการปกครองของ ประเทศสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 นั้นเป็นไปตามระบบรัฐสภา (Parliamentary System) กล่าวคือ รัฐธรรมนูญทั้ง 2 ฉบับ ต่างก็กำหนดให้อำนาจแก่สถาบันรัฐสภาสูงกว่าสถาบันบริหารอย่างเด่นชัด จะมีข้อ แตกต่างกันบ้างตรงที่ว่า ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญการปกครองประเทศสยามชั่วคราวฉบับวันที่ 27 มิถุนายน พุทธศักราช 2475 กำหนดอำนาจหน้าที่ ของสถาบันรัฐสภา (สภาผู้แทนราษฎร) ให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีอำนาจสูงสุด กล่าวคือ สถาบันรัฐสภานอกจากมีอำนาจนิติบัญญัติ แล้ว ยังมีอำนาจบริหารและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยสมบูรณ์อีกด้วย เช่น มีอำนาจ เลือกและถอดถอนคณะกรรมการราษฎรซึ่งมีฐานะ เป็นคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎร ไปทำ

หน้าที่อำนวยความสะดวกการบริหารราชการแผ่นดิน และคณะกรรมการราษฎรยังมีอำนาจปฏิบัติแทนประมุขของประเทศ เมื่อพระมหากษัตริย์มีเหตุจำเป็นไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือไม่ได้เสด็จประทับอยู่ในพระนครอีกด้วย นอกจากนี้สภาผู้แทนราษฎรยังมีอำนาจพิจารณาสอบสวนพระมหากษัตริย์ในคดีอาญาได้ด้วย (ม.6) จึงอาจกล่าวว่าเป็นการกำหนดโครงสร้างโดยรัฐสภา (Assembly Government) ส่วนการกำหนดโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ฉบับวันที่ 10 ธันวาคม พุทธศักราช 2475 นั้น ถึงแม้ว่าจะยังมีลักษณะเป็นการให้อำนาจสถาบันรัฐสภาสูงกว่าสถาบันบริหารเหมือนเช่นเดิม เช่น มีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี (ม.40) มีอำนาจให้ความไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือทั้งคณะ (ม.41) นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีจำนวนไม่น้อยกว่า 14 คน จะต้องเลือกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ม.47) แต่ก็ยังมีบทบัญญัติของ มาตรา 35 ที่กำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี หลักการเช่นนี้เรียกว่า หลักการสมดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) กำหนดให้เป็นมาตรการให้สถาบันทางการเมืองทั้ง 2 ไซ้ เพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใช้อำนาจเกินขอบเขตจนกลายเป็นเผด็จการไป ซึ่งจะ เป็นผลเสียแก่สิทธิเสรีภาพของราษฎร

ถึงอย่างไรก็ตาม อาจสรุปได้ว่าการจัดโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยของไทย ในยุคแรกเป็นไปในลักษณะที่ให้อำนาจอย่างล้นพ้นแก่สถาบันรัฐสภายิ่งพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่ว่า สถาบันรัฐสภายุคแรกนั้นประกอบด้วยสมาชิกที่คณะราษฎรแต่งตั้งจากผู้ก่อการร้าย หรือผู้ก่อการไม่ไว้วางใจ (ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ วันที่ 27 มิถุนายน พุทธศักราช 2475) ทั้งหมดและในสมัยที่สองซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท ประเภทแรกเป็นสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ 2 ซึ่งได้แก่ บุคคลที่คณะราษฎรแต่งตั้งแล้วก็ยังคงจะ เห็นถึงเจตนาของคณะราษฎรซึ่งเป็นคณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่ต้องการจะรวบอำนาจปกครองไว้ในมือจนกว่าสถานการณ์จะเป็นที่ไว้วางใจ จึงค่อยผ่อนอำนาจให้ประชาชนมีอำนาจทางการเมืองการปกครองตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตยต่อไป

4. ความเป็นมาของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย

ประเทศไทย เป็นประเทศที่เก่าแก่ที่สุดประเทศหนึ่ง ซึ่งก่อนหน้าที่จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2475 ได้มีประวัติศาสตร์การปกครอง

อันยาวนานนับแต่สมัยอาณาจักรสุโขทัย พ.ศ. 1781 ลักษณะการปกครองในสมัยนั้นเป็นรูปแบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์พระมหากษัตริย์เป็นประมุขมีสิทธิในอำนาจอธิปไตยอย่างเด็ดขาดสูงสุดทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นนิติบัญญัติ บริหาร หรือตุลาการ อย่างไรก็ตามลักษณะการใช้อำนาจแตกต่างกันออกไปในแต่ละยุคสมัย การปกครองในสมัยสุโขทัย พ.ศ. 1781 - 1981 มีลักษณะแบบบิดาปกครองบุตรหรือการปกครองคนในครอบครัว (Paternalism) กษัตริย์กับราษฎรมีความใกล้ชิดกันพอสมควรในสมัยนี้ จากหลักฐานศิลาจารึกแสดงให้เห็นว่าแม้รูปแบบการปกครองจะเป็นแบบเผด็จการโดยที่กษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดในการปกครองเพียงคนเดียว แต่ประชาชนก็ได้รับเสรีภาพไม่ใช่น้อยดังจารึกที่ว่า "เพื่อนจูงมือไปค้ำ ชี้นำไปขาย ใครจักใคร่ค้าช้างค้า ใครจักใคร่ค้าม้าค้า ใครจักใคร่ค้าเงินทองค้า ใคร่ค้าหน้าใส" ความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์กับราษฎรมาเปลี่ยนเป็นแบบนายกับบ่าวหรือเจ้ากับข้า (Autocratic Government) ตามลัทธิเทวสิทธิ์ (Divine Right) ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 1983 - 2310 โดยอิทธิพลความเชื่อตามคติพราหมณ์จากเขมร ยกย่องให้กษัตริย์เป็นสมมติเทพ เป็นเจ้าชีวิตของประชาราษฎร์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยานี้เองลัทธิเจ้าขุนมูลนายได้ฝังรากลึกลงเป็นมรดกสืบต่อกันมาจนทุกวันนี้ โดยที่ในสมัยพระบรมไตรโลกนาถได้ทรงวางระบบศักดินาขึ้น โดยการใช้ที่ดินเป็นเครื่องแสดงฐานะความสูงต่ำของศักดิ์ศรีของแต่ละคน บุคคลที่เป็นราชวงศ์หรือขุนนางก็จะได้ศักดินา เป็นจำนวนที่ดินมาก ส่วนราษฎรสามัญถูกกำหนดให้เป็นผู้มีศักดินาต่ำหรือจำนวนที่ดินน้อย ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างชนชั้น มีการแบ่งชั้นวรรณะ บรรดาศูณางข้าราชการต่างก็ถือว่าตนเป็นคนของพระเจ้าอยู่หัว วางตัวเป็นนายของประชาชน ลักษณะการปกครองของกรุงศรีอยุธยาที่สืบทอดต่อมา สมัยรัตนโกสินทร์ประเทศไทยเริ่มยอมรับอารยธรรมตะวันตกอย่างเป็นทางการ ในสมัยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ระเบียบบริหารราชการต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงรูปแบบไปในทางองเดียวกับตะวันตก ในรัชกาลต่อมา มีการจัดตั้งคณะอภิรัฐมนตรีช่วยบริหารราชการ และแบ่งส่วนราชการเป็นกระทรวง ทบวงกรม ต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญและทำให้สิ้นสุดระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เกิดขึ้นเมื่อ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 กลุ่มที่ทำการปฏิวัติครั้งนั้นคือ "คณะราษฎร" โดยการนำของ พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา นับตั้งแต่นั้นมาก็ถือว่าประเทศไทยเข้าสู่ยุคการปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญ"

สรุปได้ว่า การปกครองของไทยเดิมปกครองโดยพระมหากษัตริย์ หรือระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยมีลักษณะเป็นการปกครองครั้งแรกสมัยกรุงสุโขทัย ในลักษณะการปกครองแบบพ่อปกครองลูก หรือมีการปกครองลักษณะมีเสรีภาพมากกว่าการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งมีการนำเอาลัทธิเทวราชจากเขมรมาสอดแทรกการปกครองจนมีระบบเจ้าขุนมูลนายเกิดขึ้น ทำให้ประชาชนทั่วไปแบ่งพวก และพวกที่มีบรรดาศักดิ์แตกต่างกันในฐานะและสิทธิ ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ วัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทในการปกครองของไทย จนถึงการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 ประเทศไทยได้นำเอาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ประเทศไทยได้มีการปกครองโดยระบบรัฐสภา มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองของประเทศจนถึงปัจจุบัน

5. การปกครองระบอบประชาธิปไตย

คำว่า "ประชาธิปไตย" นี้ดูเหมือนจะเป็นคำที่มีการกล่าวขวัญถึงกันมากที่สุดในปัจจุบัน ในทุกประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศที่มีการปกครองเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ ต่างก็มีการเรียกร้องประชาธิปไตยกันทั้งนั้น ถ้าในประเทศใดมีรูปการปกครองที่ถือกันว่าไม่ถูกต้องตามหลักของประชาธิปไตยแล้ว ในประเทศนั้นก็จะมีการเรียกร้องให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตย และถ้าในประเทศใดมีการปกครองที่ถือได้ว่าเป็นประชาธิปไตยแล้ว แต่วิถีชีวิตและการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ของสังคมนั้น อยู่ภายใต้การบงการหรือการครอบงำของคนกลุ่มน้อยที่มีอิทธิพลมากของสังคมนั้น แทนที่จะอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศจริง ๆ ในประเทศนั้นก็มีการเรียกร้องที่จะทำให้สังคมของตนเป็นประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าประชาธิปไตยนั้นเป็นงานที่ต้องใช้เวลาอย่างมาก

ประชาธิปไตยตรงกับภาษาอังกฤษว่า Democracy มาจากรากศัพท์ภาษากรีก 2 คำ บวกกันคือ Demos ซึ่งแปลว่า ประชาชนกับ Krator ซึ่งแปลว่า อำนาจหรือการปกครอง รวม 2 คำเข้าด้วยกันก็พอจะแปลได้ว่า การปกครองของประชาชนหรือการปกครองโดยประชาชน ดังนั้น ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์หรือลัทธิอันยึดมั่นในหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ ความเท่าเทียมกันและความมีเสรีภาพ เพื่อให้เข้าใจในระบอบประชาธิปไตยได้ชัดเจนยิ่งขึ้นไปอีก จึงขอแยกพิจารณาเรื่องของประชาธิปไตยออกเป็น 3 ด้านด้วยกัน คือ ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ ในฐานะที่เป็นรูปการปกครอง และในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต

ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์

ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์หรือลัทธิที่แน่นอนในหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ ความเท่าเทียมกันและความมีเสรีภาพ ลัทธิประชาธิปไตยถือว่าในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ด้วยกัน มนุษย์ย่อมมีความเท่าเทียมกันด้วยเหตุที่ถือว่ามนุษย์เท่าเทียมกันเป็นหลักสำคัญ ลัทธิประชาธิปไตยจึงสดุดีเสรีภาพว่าเป็นหลักสำคัญด้วย เพราะถ้าขาดเสรีภาพแล้วหลักแห่งความเท่าเทียมกันก็ย่อมจะไร้ความหมาย เพราะฉะนั้นเมื่อถือว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกันโดยหลักการแล้ว ก็ต้องถือว่ามนุษย์ย่อมมีสิทธิที่จะพัฒนาและใช้ความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นความสามารถ ในทางร่างกาย ในทางจิตใจ หรือในทางความคิดได้อย่างอิสระเสรี โดยเท่าเทียมกัน ด้วยหลักการสำคัญ 2 ประการนี้เอง เป็นหลักที่จะทำให้ลัทธิประชาธิปไตยเป็นหลักที่มีพลังมาก จนสามารถทำลายลัทธิความเชื่อถือเก่าที่สังคมตะวันตกยึดถือมาก่อนได้ เช่น ลัทธิกษัตริย์นิยมหรือลัทธิพิวคัล เป็นต้น อันเป็นลัทธิที่ไม่ยอมรับหลักแห่งความเท่าเทียมกันของมนุษยชาติและหลักแห่งความมีเสรีภาพ ทั้งนี้ก็เพราะ หลักการทั้งสองนี้เป็นหลักการที่มุ่งใจให้คนส่วนใหญ่ในยุโรป ซึ่งไม่มีสิทธิเท่าเทียมกับคนส่วนน้อยที่ครองอำนาจอยู่ พยายามดิ้นรนต่อสู้และทำลายระบอบการปกครองที่กดขี่ลง อย่างไรก็ตามดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า โดยเหตุที่หลักการ 2 ประการของประชาธิปไตยนี้ ยากที่จะทำให้เป็นจริงได้อย่างสมบูรณ์พร้อมในเวลาอันสั้น หลักการทั้ง 2 นี้ จึงกลายเป็นอุดมคติอันสูงส่งที่คอยจูงใจให้มนุษย์พยายามต่อสู้ดิ้นรน เพื่อทำให้สังคมที่ตนอาศัยอยู่ได้เป็นสังคมที่เป็นประชาธิปไตยจริง ๆ

ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นรูปการปกครอง

เมื่อชาวตะวันตกส่วนใหญ่รวมทั้งชาวอเมริกันซึ่งยึดมั่นในลัทธิประชาธิปไตย สามารถทำลายระบอบการปกครองที่มีรากฐานอยู่บนความเชื่อถือในลัทธิเก่า ๆ ลงได้ ชาวยุโรปและชาวอเมริกันจึงพยายามที่จะหารูปการปกครอง ที่จะทำให้พวกเขาสามารถนำเอาหลักการทั้ง 2 ไปใช้ปฏิบัติได้ และในขณะเดียวกันก็จะช่วยประกันให้ หลักการทั้งสองได้ดำรงอยู่ต่อไปโดยไม่ถูกทำลาย นักปฏิวัติชาวอเมริกัน และฝรั่งเศส เลือกลงเอาสาธารณรัฐไม่ยอมให้มีกษัตริย์เป็นประมุข ส่วนชาวอังกฤษนิยมจารีตประเพณีและไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง ยังคงยอมให้กษัตริย์เป็นประมุขต่อไป แต่จำกัดอำนาจของพระองค์ลงอย่างมากจนทำให้พระองค์ไม่อาจที่จะไปตัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยประชาชนมิยินยอมได้ อย่างไรก็ตามรูปการปกครอง

ทั้งสองรูปนี้ต่างก็เป็นรูปการปกครองแบบประชาธิปไตยทั้งนั้น เพราะเป็นรูปที่ยอมรับว่าประชาชนเป็นใหญ่และเป็นผู้าจตัดสินใจสุดท้ายว่าจะให้ใครเป็นผู้ปกครองประเทศแทนตน หรือพูดอีกอย่างหนึ่งได้ว่าการปกครองทั้งสองรูปแบบนี้ เป็นรูปการปกครองที่ยอมรับว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งเรียกกันว่า อำนาจอธิปไตย

เมื่อตัดสินใจในเรื่องรูปได้แล้ว ชาวตะวันตกรวมทั้งชาวอเมริกันก็พยายามพัฒนา "ระบบ" ที่จะทำให้ผู้ใช้อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศแทนประชาชนนั้น ใช้อำนาจด้วยความรับผิดชอบและอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนอยู่เสมอ ระบบของอเมริกาเรียกกันว่า ระบบการปกครองโดยประธานาธิบดี มีประธานาธิบดีเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร ส่วนของอังกฤษเรียกว่าระบบการปกครองโดยใช้รัฐสภา มีรัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติ ฝ่ายฝรั่งเศสซึ่งใช้ระบบของอังกฤษอยู่หลายสิบปีแต่ไม่สู้จะได้ผล เพราะสังคมของฝรั่งเศสแตกต่างจากสังคมอังกฤษอย่างมาก จึงคิดระบบใหม่ขึ้นมาอันเป็นระบบที่ยอมรับให้ประธานาธิบดีกับรัฐสภาาร่วมกันใช้อำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติเรียกกันว่า ระบบกึ่งประธานาธิบดี หรือระบบกึ่งรัฐสภา ทั้งสามระบบนี้มีวิธีการแบ่งหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการแตกต่างกัน นอกจากนั้นแต่ละระบบยังได้วางกฎเกณฑ์การใช้อำนาจของสถาบันต่าง ๆ ไว้แตกต่างกันอีกด้วย

ประชาธิปไตยเป็นฐานะที่เป็นวิถีชีวิต

การปกครองระบอบประชาธิปไตย จะดำเนินไปได้ไกลก็ขึ้นอยู่กับอุดมคติของประชาธิปไตยมากน้อยเพียงไรนั้นส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศนั้น ถ้าวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศนั้น ดำเนินไปในครรลองของประชาธิปไตยแล้วระบอบการปกครองของประเทศนั้นก็ย่อมจะไกลก็ขึ้นอยู่กับอุดมคติของประชาธิปไตยค่อนข้างมาก ที่จริงนั้นระบอบการปกครองของประเทศก็คือภาพสะท้อนของวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศนั่นเอง ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศยอมรับและยึดเอาหลักแห่งความเท่าเทียมกันเป็นแนวในการดำเนินชีวิต (เช่น เคารพในความคิดเห็นของคนอื่นและให้โอกาสคนอื่นที่จะคัดค้านตนได้ เป็นต้น) และดำเนินการต่อสู้เพื่อรักษาเสรีภาพ (ไม่ว่าจะเป็นเสรีภาพของตนเอง หรือของคนอื่น) อย่างจริงจัง ตลอดจนให้ความสนใจกิจการบ้านเมืองอยู่บ้างไม่มากก็น้อยอย่างสม่ำเสมอแล้ว การปกครองของประเทศนั้นก็ย่อมจะเป็นประชาธิปไตยได้ แต่ตามที่ปรากฏในประวัติศาสตร์นั้น ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

จะมี "วิถีชีวิต" อย่างที่วันนี้ได้ก็ต่อเมื่อสังคมของประเทศนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากแล้ว โดยเฉพาะก็คือเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม นอกจากนั้นประเพณีและความคิดเก่า ๆ จะต้องเปิดทางให้กับแนวคิดใหม่ ๆ ที่ยึดเอาการใช้เหตุผล

(Rationalization) เป็นหลักด้วย ยิ่งกว่านั้นจะต้องมีพรรคการเมืองคอยกระตุ้นให้ประชาชนส่วนใหญ่สนใจในกิจการบ้านเมือง และต่อสู้เพื่อรักษามลประโยชน์ของชนชั้นของตน รวมทั้งมีกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างสมดุลย์กัน คือมีทั้งกลุ่มนักธุรกิจ นักอุตสาหกรรม และนายธนาคารฝ่ายหนึ่งกับกลุ่มกรรมกรและชาวนาอีกฝ่ายหนึ่งต่างทำหน้าที่ปกป้องรักษามลประโยชน์ของตน โดยมีกลุ่มปัญญาชนและนักวิชาการเป็นผู้คอยวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าว และควบคุมกฎเกณฑ์ของสังคมไว้มิให้กลุ่มอิทธิพลใดละเมิดตามใจชอบ

อย่างไรก็ตาม ถ้าสังคมของประเทศนั้นได้มีการเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมแล้ว แต่ประเพณีและแนวคิดเก่า ๆ ยังมีอิทธิพลอยู่มากในสังคม วิถีชีวิตที่ขัดกับอุดมคติของประชาธิปไตยก็ย่อมจะยังคงดำรงอยู่ได้ ซึ่งก็จะยังผลให้การปกครองของประเทศนั้นมีลักษณะที่ขัดกับหลักการของประชาธิปไตยอยู่บ้างไม่มากนัก

ดังนั้น การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น มีรากฐานมาจากการปกครองของกรีก และเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองจากราชรัฐที่มีสิทธิของประเทศ มาเป็นการคัดเลือกตัวแทนเข้ามาปกครองแทนตน คำว่า "ประชาธิปไตย" เป็นคำสนธิจากคำว่า "ประชาชน" อันหมายถึงประชาชนหรือปวงชน สนธิกับคำว่า "อธิปไตย" หมายถึงอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ดังนั้นคำว่าประชาธิปไตย จึงหมายถึง การที่ใช้อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของปวงชนอันเป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่ง ซึ่งประชาชนเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ มิใช่เป็นอำนาจของผู้ใดผู้หนึ่งหรือคณะใดคณะหนึ่ง การปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงสรุปได้ว่า หมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือว่าปวงชนมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ หรือตามที่ได้มีการกล่าวอ้างกันบ่อย ๆ ถึงวาทะของท่านอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) อดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาผู้ล่วงลับไปแล้ว ได้กล่าวว่า "การปกครองระบอบประชาธิปไตย คือการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน"

6. พรรคการเมือง

6.1 ความเป็นมาของพรรคการเมืองไทย

ประเทศไทย มีวิวัฒนาการทางการเมืองเดียวกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกในด้านพรรคการเมือง คือ เริ่มด้วยการเป็นสังคมเกษตร (Agricultural Society) ผลประโยชน์ของคนหรือกลุ่มคนมีลักษณะเรียบง่ายไม่หลากหลาย (Homogeneous Interest) ผิดกับสังคมอุตสาหกรรมซึ่งผู้คนมีผลประโยชน์ที่หลากหลายแตกต่างกันหลายประเภท (Heterogeneous Interest) สังคมเกษตรมีการแข่งขันทางการเมือง (Political Competition) น้อย ส่วนสังคมอุตสาหกรรม มีลักษณะการแข่งขันทางการเมืองสูง กลุ่มผลประโยชน์ต่างก็พยายามรักษาผลประโยชน์ของตน มีการรักษาและเสริมสร้างผลประโยชน์ของตนให้เพิ่มพูนขึ้น ซึ่งจะทำให้เป็นผลสำเร็จก็ต่อเมื่อสามารถเข้าไปควบคุมกลไกทางการเมืองของประเทศได้ กลุ่มผลประโยชน์จึงมีการแข่งขันกันเพื่อรักษาประโยชน์ของตน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มการเมืองขึ้น ซึ่งเป็นรากฐานหรือที่มาของพรรคการเมือง (จรรยา สุภาพ. 2514 : 20) ประเทศไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ยังมีลักษณะความเป็นสังคมเกษตรเต็มที่ อำนาจทางการเมืองการปกครองตกอยู่กับคณะข้าราชการ อันสืบเนื่องต่อกันมาจากสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ประชาชนมิได้มีเสียงที่แท้จริง กลุ่มผลประโยชน์ยังไม่มี ต่อมาภายหลังความเป็นสังคมเกษตรค่อย ๆ ลดลง เกิดกลุ่มผลประโยชน์มากขึ้นอันเป็นรากฐานให้พรรคการเมืองค่อย ๆ ก่อตัวมันคงขึ้น ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมอุตสาหกรรมจนกล่าวกันว่าเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NIC - New Industrialized Country) กลุ่มผลประโยชน์เพิ่มจำนวนมากมายและแสดงออกซึ่งการแสวงหาและรักษาผลประโยชน์อย่างแน่ชัด พรรคการเมืองเริ่มมีรากฐานจากการรวบรวมผลประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์ ที่ข้องเกี่ยวกับประเทศประชาธิปไตยตะวันตกซึ่งมีวิวัฒนาการประชาธิปไตยมานาน ความเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองไทยอาจกล่าวเป็นลำดับได้ดังนี้

6.1.1 พรรคการเมืองไทยสมัยก่อน มีพระราชบัญญัติพรรคการเมืองหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 อำนาจการเมืองการปกครองตกอยู่กับคณะราษฎรผู้ยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครอง ประชาชนทั่วไปไม่รู้เรื่องด้วย เมื่อคณะราษฎรได้อำนาจแล้วก็พยายามรวมกลุ่มของตนให้เป็นปึกแผ่น เพราะเล็งเห็นว่าในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ จำเป็นที่คณะราษฎรจะต้องเข้าควบคุมอำนาจในการปกครองไว้เพื่อความปลอดภัย

ของพวกตนจะต้องจัดให้มีพรรคการเมืองขึ้น สมัยนั้นมักเรียกว่า สมาคมการเมือง การจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น อาจทำให้บุคคลอื่นหรือฝ่ายอื่นตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาแข่งขันได้ ดังนั้นจึงเลี่ยงไปใช้คำว่า "สมาคมคณะราษฎร" โดยจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หลังจากทรงรับเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญแล้ว ได้เคยมีพระราชดำริว่าไม่ทรงเห็นด้วยกับการมีกลุ่มหรือพรรคการเมืองเดียว เพราะขัดกับระบอบประชาธิปไตย ควรอนุญาตให้ตั้งสมาคมการเมือง (พรรคการเมือง) ได้ ถ้าวัตถุประสงค์ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ และต้องไม่ให้ข้าราชการ เช่น ทหาร และตำรวจประจำการ เป็นสมาชิก แต่ก็ให้มีพระราชหัตถเลขาถึงรัฐบาลว่าแม้พรรคการเมืองจะเป็นสิ่งสำคัญในระบอบประชาธิปไตย แต่ถ้าคนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจอาจเกิดการแข่งขันหักล้างอำนาจกันได้ ทำให้เกิดความแตกแยกวิวาทบาดหมางกันรุนแรง ประเทศชาติจะวุ่นวาย ประชาชนจะหวาดหวั่นไม่มีพรรคการเมืองเสียเลยจะดีกว่า รวมทั้งเลิกคณะราษฎรด้วย แสดงให้เห็นความไม่กลมกลืนในความรู้สึกของบุคคลสำคัญในทางการเมืองในการที่นักกลไกของประชาธิปไตยมาใช้

ในที่สุดรัฐบาลสมัยนั้นได้อำพระราชหัตถเลขาที่ไม่ทรงเห็นด้วยกับการตั้งพรรคการเมือง ไม่ยอมให้จัดตั้งพรรคการเมือง เพราะหลังจากมีการตั้ง "สมาคมคณะราษฎร" แล้ว ก็ได้มีบุคคลอีกคณะหนึ่งประกอบด้วยข้าราชการและพระราชวงศ์ รวมทั้งบุคคลสำคัญ ๆ อื่น ๆ ที่เคยรับราชการตำแหน่งสูงสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ดาริที่จะจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อ "คณะชาติ" ขึ้นโดยมีหลวงวิจิตรวาทการเป็นผู้นำในการริเริ่ม เมื่อรัฐบาลไม่ยอมก็จัดตั้งขึ้นไม่ได้

สภาพการเมืองในช่วงระยะเวลา 14 ปี ที่มีการใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับถาวร พ.ศ. 2475 ไม่มีกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองโดยเฉพาะ รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวบัญญัติไว้กว้าง ๆ ในมาตรา 14 เกี่ยวกับเสรีภาพของประชาชนในด้านต่าง ๆ คือ เสรีภาพในร่างกาย เหนือสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผยการตั้งสมาคมและการอาชีพ ไม่มีระบุถึงเสรีภาพในการตั้งพรรคการเมืองโดยตรง นอกจากนี้ไม่มีการบัญญัติเรื่องพรรคการเมืองในกฎหมายแล้ว สภาพแวดล้อมทั้งหลายก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการมีพรรคการเมือง เช่น กลุ่มผลประโยชน์ยังไม่มีปรากฏเพราะสภาพบ้านเมืองยังไม่พัฒนา มีกลุ่มการเมืองที่ก่อความขัดแย้งกันบ้างแต่รัฐบาลสามารถควบคุมได้ ประกอบกับเป็นช่วงเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึง 4 ปี พรรคการเมืองจึงไม่มีทางก่อตัวขึ้นได้

การยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับถาวร พ.ศ. 2475 ไปใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2489 เป็นช่วงที่สภาพทางการเมืองมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะรัฐบาลหลายชุด ในช่วงแห่งการเปลี่ยนรัฐธรรมนูญนั้น เป็นรัฐบาลพลเรือนที่มีความเห็นพ้องต้องกันว่า รัฐธรรมนูญ ฉบับถาวร พ.ศ. 2475 ใช้มานานสมควรได้เปลี่ยน และมีการดำเนินการอย่างมีระเบียบ แบบแผนในการจัดให้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในแง่ของอำนาจทางการเมืองก็เปลี่ยนแปลงจากระบบสภาเดียวเป็นระบบสองสภา และจากการมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองประเภท โดยมีเสียงของประชาชนเพียงครึ่งเดียวเป็นเสียงของฝ่ายรัฐบาล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการหรือบุคคลในคณะราษฎรเสียครึ่งหนึ่ง มาเป็นระบบสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นเสียงของประชาชนเต็มสภา และให้วุฒิสภา (สมัยนั้นเรียกว่า พฤษสภา) ซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อม เป็นสภาที่เสียงของสภาผู้แทนราษฎร หากมองจากโครงสร้างของอำนาจทางการเมืองดังกล่าวจะเห็นว่า ประชาธิปไตยมีความก้าวหน้ามีขั้นตอนตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมทางการเมืองเป็นอีกเรื่องหนึ่ง หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2489 แม้ไม่มีกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองโดยเฉพาะ แต่พรรคการเมืองเริ่มตั้งเค้าเพราะรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ มีบทบัญญัติรับรองให้มีการรวมกันเป็นพรรคการเมืองได้ลักษณะของพรรคการเมืองในช่วงดังกล่าวอาจแบ่งเป็น 2 ระยะเวลา

ระยะแรก หลังใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2489 เป็นระยะที่สงครามโลก สิ้นสุดลงใหม่ นักการเมืองฝ่ายพลเรือนมีการต่อสู้แข่งขันทางการเมืองอย่างเต็มที่ เริ่มด้วย พรรคก้าวหน้ามีสมาชิก คือ นักการเมืองพลเรือนและผู้ได้รับการปลดปล่อยเป็นอิสระจากโทษ การเมือง สมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีครั้งแรก พรรคก้าวหน้ามี จุดประสงค์ทางการเมืองที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับคณะราษฎร เป็นการก่อกบฏทางการเมืองที่สมาคม คณะราษฎรมีอำนาจแต่ฝ่ายเดียวมานาน ไม่เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองอื่นแข่งขันได้ เมื่อเปิด โอกาสให้ก็เกิดพรรคการเมืองแข่งขันดังกล่าว

ต่อมาผู้นำทางการเมืองฝ่ายพลเรือนแยกเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายหลวง ประดิษฐ์มนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) กับฝ่ายหลวงโกวิท อภัยวงศ์ (ควง อภัยวงศ์) เกิดการ รวมกลุ่มทางการเมืองเป็นพรรคการเมืองแต่ละฝ่ายแข่งขัน พรรคที่สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ มีพรรคสหชีพ ซึ่งมี นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เป็นหัวหน้าพรรคกับพรรคแนวรัฐธรรมนูญ ซึ่งมี พล.ร.ต.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นหัวหน้าพรรค ส่วนพรรคก้าวหน้าเดิมได้รวมบุคคลที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับ นายปรีดี พนมยงค์ ตั้งเป็นพรรคประชาธิปไตยขึ้น มีนายควง อภัยวงศ์

เป็นหัวหน้าพรรค ในระยะเวลาดังกล่าวเป็นการแข่งขันต่อสู้ทางการเมืองระหว่างสองฝ่าย
ดังกล่าว

ระยะหลัง เป็นระยะหลังจากคณะทหารกระทำรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาล ที่มี พล.ร.ต.ถวัลย์ ช่างนาว่าสวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ใน พ.ศ. 2490 คณะทหารเรือที่จะเข้ายึดอำนาจโดยตรง มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2490 คณะทหารยังไม่เข้ามาใช้อำนาจ ปล่อยให้มีการเลือกตั้งให้ฝ่ายพลเรือนเข้าบริหารประเทศ มีสภาร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2492 ซึ่งมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยค่อนข้างมากออกให้สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย มีการร่างอย่างดี แต่คณะทหารก็เข้าแทรกแซงอย่างจริงจัง โดยบีบบังคับให้นายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรีลาออกแล้ว ผลักดันให้จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีก รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2492 เปิดโอกาสให้มีการรวมกลุ่มทางการเมืองเป็นพรรคการเมือง แต่ก็ยังไม่มีความหมายว่าด้วยพรรคการเมืองโดยเฉพาะพรรคการเมืองที่สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ ค่อย ๆ สลายตัวไป เพราะนายปรีดี พนมยงค์ หดอำนาจทางการเมืองตั้งแต่มีการรัฐประหาร พ.ศ. 2490 ช่วงเวลาดังกล่าวมีความเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองที่อ่อนแอเต็มที่ ฝ่ายทหารเริ่มเข้าแทรกแซงทางการเมืองในด้านพรรคการเมือง นายเสียง ไชยกาล สมาชิกคนสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์มีความขัดแย้งภายในพรรค ได้แยกตัวออกมาตั้งพรรคประชาชนมีสมาชิกของพรรคประชาธิปัตย์บ้าง สมาชิกของพรรคสหชีพ พรรคแนวรัฐธรรมนูญบ้าง เข้ามาร่วมด้วย หลวงวิจิตรวาทการได้ตั้งพรรคธรรมาธิปัตย์ขึ้นเพื่อสนับสนุน จอมพลแปลก พิบูลสงคราม แต่ยังขาดการสนับสนุนจากกลุ่มการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรอย่างเต็มที่ จึงได้มีการรวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดกลุ่มและพรรคการเมืองต่าง ๆ เข้าเป็น "สหพรรค"

ครั้งต่อมาในปี พ.ศ. 2494 รัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ซึ่งทหารสนับสนุนทนต่อการควบคุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2492 ไม่ได้ประกอบกับคณะทหารเข้าแทรกแซงทางการเมืองอย่างเต็มที่ จึงได้มีการกระทำรัฐประหาร มีการเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2492 คณะทหารให้นำเอารัฐธรรมนูญฉบับถาวร พ.ศ. 2475 มาแก้ไขเพิ่มเติมใช้บังคับทำให้โครงสร้างของอำนาจทางการเมืองกลับไปเป็นอย่างเมื่อช่วง 14 ปีก่อน หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 อีก คือระบบสภาเดียวมีสมาชิก 2 ประเภท ประชาชนมีสิทธิมีเสียงเพียงครั้งเดียว การเลือกตั้งมิได้เน้นพรรคการเมืองอีกต่อไป พรรคการเมืองจึงซบเซาไป

6.1.2 พรรคการเมืองสมัยมีกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองนับตั้งแต่ปี

พ.ศ. 2498 มาจนถึงปัจจุบัน สภาพทางการเมืองมีความแปรผันคชะทหารเข้ามามีอำนาจทางการเมืองการปกครอง โดยการปฏิวัติรัฐประหารหลายครั้งหลายหน และเข้ามามีอำนาจระยะสั้นบ้างยาวบ้างสลับกับการมีรัฐธรรมนูญที่ค่อนข้างเป็นประชาธิปไตย มีการเลือกตั้ง พรรคการเมืองก็พื้นตัวขึ้นมา คราวใดที่มีการผูกขาดอำนาจทางการเมืองเต็มที่ พรรคการเมืองก็หยุดดำเนินการ ยุติบทบาทลงไป นับจากปี 2498 มาจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีการใช้กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองไปแล้ว 4 ฉบับคือ

- พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498
- พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2512
- พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2517
- พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524

6.2 พรรคการเมืองไทยในปัจจุบัน

สภาพทางการเมืองไทยสมัยปัจจุบัน นับจากมีการใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2521 เป็นต้นมา แม้เหตุการณ์ทางการเมืองจะยุ่งยากเป็นบางครั้ง เช่น ฝ่ายทหารบางหมู่บางเหล่าพยายามก่อรัฐประหารหลายครั้ง ในสมัยที่มี พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี แต่รัฐบาลก็สามารถปราบได้เมื่อเกิดความแตกแยกทางการเมือง โดยเฉพาะระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคร่วมรัฐบาล ทำให้ฐานะของรัฐบาลสั่นคลอน รัฐบาลใช้วิธีประกาศพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร ดินอำนาจให้ประชาชนตัดสินใจเลือกตั้งใหม่ 3 ครั้ง ก่อนครบวาระตามรัฐธรรมนูญ ทำให้พรรคการเมืองมีโอกาสพัฒนาตัวเอง จากสภาพทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างปกติ และการพยายามดำรงสถานภาพและบทบาทของพรรคการเมืองให้มั่นคงเพียงแต่แน่นอน เพื่อจูงใจประชาชนให้สนับสนุน จากการเลือกตั้งที่มีจังหวะดีกว่าปกติ นับเป็นครั้งแรกในการปฏิวัติการปกครองของไทยสมัยประชาธิปไตย ที่พรรคการเมืองมีโอกาสพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

พรรคการเมืองไทยปัจจุบันมีลักษณะสำคัญ ๆ ดังนี้

1. ลักษณะของพรรคการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2535 รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวให้ความสำคัญแก่ระบบพรรคการเมืองเป็นอันมาก แม้ว่าในระยะ 4 ปี

แรก จะมีบทเฉพาะกาลไม่เน้นเรื่องพรรคการเมือง เพื่อให้มีการเตรียมตัวในช่วงเวลาหนึ่ง แต่หลังจากหมดบทเฉพาะกาลแล้ว ก็มีการใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับพรรคการเมืองอย่างเต็มที่ หลักสำคัญมีดังนี้

1.1 ผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง พรรคการเมืองจะส่งสมาชิกเป็นคณะตามบัญชีรายชื่อที่ส่งเข้าสมัครประชาชน จะลงคะแนนเลือกตั้งเป็นคณะ แต่ภายหลังได้มีการแก้ไขให้ไม่ต้องเลือกเป็นคณะ

1.2 ในการเลือกตั้งทั่วไป พรรคการเมืองต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมด รวมกันไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะพึงมีการเลือกตั้งครั้งนั้น และในแต่ละเขตเลือกตั้งที่พรรคการเมืองดังกล่าวส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมืองต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นคณะให้ครบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งและจะส่งได้คณะเดียวในเขตเลือกตั้งหนึ่งเขต เมื่อสมัครแล้วจะถอนสมัครรับเลือกตั้งไม่ได้

1.3 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องขาดจากสมาชิกภาพ ถ้าลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น หรือขาดจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ในกรณีศาลมีคำสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่น ซึ่งมีสมาชิกของพรรคการเมืองนั้นเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง

1.4 การให้ความสำคัญแก่พรรคฝ่ายค้าน มีบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่า ภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินแล้ว พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาพรรคการเมือง ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

1.5 การเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องให้พรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดอยู่มีมติให้เสนอได้ และต้องรวบรวมรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้รับรองไม่น้อยกว่า 20 คน

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว เป็นการส่งเสริมพรรคการเมือง ใหม่นั้นคง มีขนาดใหญ่พอสมควร ให้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเป็นกลุ่มเป็นก้อนไม่ให้กระจัด กระจายกัน หรือขัดแย้งแตกแยกกันง่าย ๆ ลดบทบาทของพรรคเล็กพรรคน้อยลง เป็นการ ส่งเสริมทั้งโดยนิตินัย และพฤตินัยให้พรรคการเมืองดำรงอยู่และพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง

2. ลักษณะของพรรคการเมืองและหลักเกณฑ์สำคัญของพรรคการเมืองตาม พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 มีดังนี้

2.1 การจัดตั้งพรรคการเมือง

2.1.1 คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคและสมาชิกเริ่มแรก กำหนดให้ต้อง เป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และไม่เป็นภิกษุสามเณร นักพรต หรือนักบวช มีจำนวนตั้งแต่ 15 คนขึ้นไปรวมกันเป็นคณะริเริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อ ดำเนินการออกหนังสือเชิญชวนผู้อื่นให้สมัครเข้าเป็นสมาชิก และเมื่อมีจำนวนผู้สมัครเข้าเป็น สมาชิกรวมกันกับผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วไม่น้อยกว่า 5,000 คนย่อมตั้งพรรคการเมืองได้ ทั้งนี้โดยจดทะเบียนต่อหน้านายทะเบียนที่กระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็น นายทะเบียนพรรคการเมือง

2.1.2 ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ต้องเป็นผู้ที่มี คุณสมบัติเช่นเดียวกับบุคคลในคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรค ในจำนวนสมาชิก 5,000 คน กฎหมาย กำหนดอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคไม่น้อยกว่าภาคละห้าจังหวัดตาม รายชื่อภาคและจังหวัด ซึ่งกำหนดไว้ท้ายกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองอันแบ่งเป็น ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนสมาชิกแต่ละจังหวัดไม่น้อยกว่า 50 คน

2.1.3 การประชุมตั้งพรรคการเมือง เมื่อคณะผู้เริ่มจัดตั้ง พรรคการเมืองที่ได้รับหนังสือรับรองการแจ้งจากนายทะเบียนเชิญชวนผู้อื่นให้สมัครเข้าเป็น สมาชิกได้ครบ 5,000 คน ตามหลักเกณฑ์จำนวนสมาชิกในแต่ละภาคและแต่ละจังหวัดแล้ว ให้คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองนัดประชุมผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิก การประชุมนี้เรียกว่า การประชุมตั้งพรรคการเมือง ในการประชุมดังกล่าวต้องมีผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกมาประมาณ ไม่น้อยกว่า 100 คนจึงจะเป็นองค์ประชุม ที่ประชุมพึงประชุมด้วยเรื่องเกี่ยวกับการกำหนด นโยบายของพรรค ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายและวิธีดำเนินการ การกำหนดข้อบังคับของพรรค และการ เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารของพรรค

2.1.4 การจดทะเบียนพรรคการเมือง ต้องมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยระบุชื่อพรรคการเมือง ภาพเครื่องหมายพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค รองเลขาธิการพรรคและกรรมการบริหารของพรรค ปลัดกระทรวงมหาดไทย ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง เป็นผู้รับจดทะเบียนพรรคการเมือง

2.1.5 สาขาพรรคการเมือง พรรคการเมืองใดที่มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 100 คนขึ้นไปในจังหวัดใด ประสงค์จะจัดตั้งสาขาพรรคขึ้นในจังหวัดนั้น กฎหมายกำหนดให้หัวหน้าพรรคเป็นผู้หนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันจัดตั้งสาขาพรรค

2.1.6 ข้อบังคับของพรรคการเมือง กฎหมายกำหนดให้มีข้อบังคับของพรรคการเมืองซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- ชื่อพรรคการเมือง
- ภาพเครื่องหมายพรรค
- ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรค
- การเลือกตั้ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง การสิ้นสุด

และการออกตามวาระของหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค รองเลขาธิการพรรค และกรรมการบริหารอื่น การกำหนดอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการบริหาร และกรรมการบริหารแต่ละคนปฏิบัติ

อำนาจหน้าที่

- การจัดตั้งสาขาพรรค ผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคและ
- การประชุมใหญ่ของพรรคและการประชุมของสาขาพรรค
- สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก
- ความรับผิดชอบของพรรคการเมืองต่อสมาชิก
- การรับสมาชิก การสั่งให้สมาชิกพ้นจากสมาชิก
- วินัยและจรรยาบรรณของสมาชิก
- วิธีการเลือกสมาชิกเพื่อส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เป็น

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ

- การบริหารการเงิน และการบัญชีของพรรคการเมือง

และสาขาพรรคการเมือง

2.2 การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองมีหลักการและวิธีการสำคัญ ๆ

ดังนี้

2.2.1 สถานภาพของพรรคการเมือง พรรคการเมืองที่จดทะเบียนแล้วมีฐานะเป็นนิติบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินกิจการในทางการเมือง

2.2.2 การดำเนินกิจการหลังจากที่จดทะเบียนแล้ว ต้องมีการดำเนินการในที่ประชุมใหญ่ของพรรคในเรื่องต่อไปนี้ คือ

- การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค
- การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรค
- การเลือกตั้งหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค

เลขาธิการพรรค และกรรมการบริหารอื่น

- กิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2.2.3 คณะกรรมการบริหารของพรรค พรรคการเมืองจะต้องมี

คณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย หัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค รองเลขาธิการพรรค และกรรมการบริหารอื่นอีกไม่น้อยกว่า 7 คน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นจากสมาชิกโดยที่ประชุมใหญ่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับ คณะกรรมการบริหารของพรรคมีหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามนโยบายของพรรค หัวหน้าพรรคเป็นตัวแทนของพรรคในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก แต่หัวหน้าพรรคอาจมอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารคนหนึ่งหรือหลายคน ทำการแทนในกิจการดังกล่าวได้

2.2.4 สมาชิกของพรรคกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ผู้นับถือศาสนาไทย

โดยการเกิด เข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในพรรคการเมือง หรือร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง นอกจากนี้ยังห้ามมิให้ผู้นับถือศาสนาของพรรคการเมืองในขณะเดียวกันเกินกว่าหนึ่งพรรคด้วย สมาชิกของพรรคการเมืองจะสิ้นสุดสมาชิกภาพในกรณี ตาย ลาออก พรรคการเมืองสั่งให้ออกตามข้อบังคับ และศาลมีคำสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองที่ผู้นับเป็นสมาชิก สำหรับการสิ้นสุดของสมาชิกภาพโดยพรรคการเมืองสั่งให้ออกตามข้อบังคับ ในกรณีที่สมาชิกผู้นับดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย ต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของกรรมการบริหารของพรรค และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคนั้น ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2521 ก็ได้บัญญัติเป็นหลักไว้

2.3 การเลิกพรรคการเมือง กฎหมายกำหนดให้พรรคการเมืองต้องยุบเลิกด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังนี้

2.3.1 มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับของพรรค

2.3.2 มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึง 5,000 คน หรือมีสมาชิกที่มีอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ จังหวัดละ 50 คน ไม่ถึง 5 จังหวัดของแต่ละภาค ทั้งนี้เป็นเวลาติดต่อกัน 6 เดือน

2.3.3 ไม่ส่งหรือส่งสมาชิกเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้

2.3.4 มีคำสั่งศาล สั่งยุบเลิกพรรค

2.3.5 ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตาม มาตรา 31 หรือมาตรา 32 ของพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของพรรคที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรค และบทบัญญัติที่กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วยสมาชิกหรือผู้แทนสมาชิก

กรณีศาลมีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองนั้น กฎหมายบัญญัติไว้หลายกรณี ซึ่งเป็นเรื่องร้ายแรงได้แก่

- กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ

- กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ

- กระทำการฝ่าฝืน มาตรา 39 มาตรา 40 หรือ มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการห้ามมิให้พรรคการเมืองหรือสมาชิกรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากผู้ใด เพื่อกระทำการอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคง ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจ ราชการแผ่นดิน หรือคุกคามต่อความสงบเรียบร้อย หรือรับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย นิติบุคคลหรือองค์การที่เป็นของบุคคลต่างชาติ หรือที่ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 25 รวมทั้งบทบัญญัติที่ห้ามมิให้พรรคการเมือง รับบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเข้าเป็นสมาชิก หรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมืองด้วย

พิจารณาลักษณะและหลักการที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองทั้งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จะเห็นว่าเจตนาของกฎหมายต้องการให้ระบบพรรคการเมืองมีความก้าวหน้ามั่นคง จึงได้บัญญัติหลักการและวิธีดำเนินการไว้อย่างละเอียด มีการกำหนดให้ตั้งยากแต่เมื่อตั้งขึ้นมาแล้วมีความมั่นคง กำหนดให้มีสาขาพรรคเพื่อให้พรรคการเมืองมีรากฐานมาจากประชาชนในท้องถิ่นที่ต่าง ๆ กระจายกันไปพอสมควร และไม่ให้คนต่างชาติเข้ามามีอิทธิพลเหนือพรรคการเมือง อันมีผลกระทบกว้างไกลต่อชาติบ้านเมืองด้วย

3. พรรคการเมืองไทยในสภาพการเมืองช่วงปัจจุบัน พรรคการเมืองไทยในช่วงปัจจุบัน อาศัยรากฐานจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 ดังกล่าวมาแล้ว ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันดังกล่าว เมื่อเริ่มใช้รัฐธรรมนูญใหม่ ๆ ก่อนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 มีบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่ไม่เน้นระบบพรรคการเมืองโดยทันที ในระยะ 4 ปีแรก หลังจากนั้นจึงมีการดำเนินการทางพรรคการเมืองเต็มตามที่กฎหมายกำหนด

ในช่วงปัจจุบันหลังจากมีการใช้รัฐธรรมนูญเต็มที่ คือ มีการเลิกบทเฉพาะกาล และจากการใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 ในการเลือกตั้ง 2 ครั้งหลัง พรรคการเมืองต่าง ๆ น้อยลง เหลือพรรคที่ค่อนข้างมั่นคงเพียง 3 - 4 พรรคเท่านั้น การรวมพรรคเอกภาพ ในต้นปี 2532 ยิ่งทำให้เห็นแนวโน้มของพรรคการเมืองที่รัดกุมขึ้น จะเป็นพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่ขึ้น พรรคเล็กพรรคน้อยค่อย ๆ ลดลง

ด้วยเหตุนี้พรรคการเมืองจึงมีความสำคัญต่อประชาชนและการปกครองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงพอจะสรุปหน้าที่ของพรรคการเมืองได้ดังนี้

- พรรคการเมืองเป็นผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษา ทางการเมืองแก่ประชาชน และช่วยให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาบ้านเมืองได้ดีขึ้น
- พรรคการเมืองทำหน้าที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น กลุ่มชาวนา พ่อค้า กรรมกร บัณฑิตชน ฯลฯ
- พรรคการเมืองมีส่วนช่วยรวบรวม และให้ข้อคิดแก่ประชาชนเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายบริหารประเทศ

- พรรคการเมืองมีส่วนช่วยควบคุมแรงรัศให้ข้าราชการประจำปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อสนองความต้องการของประชาชน

ในทางตรงข้ามพรรคการเมือง อาจก่อให้เกิดผลเสียหายต่อประชาชนต่อการปกครองประเทศได้เช่นกัน ถ้าหากสมาชิกพรรคการเมืองได้รับเลือกเข้าไปเป็นสมาชิกรัฐสภามีหลายพรรค ทำให้ขาดเสถียรภาพทางการเมือง รัฐบาลต้องล้มลุกคลุกคลานหรือในกรณีที่สมาชิกพรรคการเมืองขาดระเบียบวินัย ไม่ปฏิบัติตามนโยบายของพรรคมุ่งแต่จะคิดหาผลประโยชน์ใส่ตน ขาดอุดมการณ์ หรือในกรณีที่พรรคการเมือง แคร่งครัดในอุดมการณ์มากเกินไป ก็อาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ถึงขั้นที่ใช้วิธีรุนแรงเพื่อจะเปลี่ยนแปลง เศรษฐกิจสังคม และการเมืองตามที่ตนปรารถนา ยังผลให้เกิดความขัดแย้งแตกแยกดังตัวอย่างที่ปรากฏแล้วในประเทศไทย เพื่อนบ้านของไทย

ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของประชาชนทุก ๆ คน ที่จะต้องช่วยกันจัด พรรคการเมืองที่ไม่ดีให้หมดไป โดยวิธีการให้ความสนับสนุนช่วยเหลือพรรคการเมืองที่จะช่วยแก้ปัญหาของประเทศชาติและประชาชน ในทางที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ส่วนใหญ่ พรรคการเมืองในประเทศต่าง ๆ มีสภาพแตกต่างกันซึ่งอาจจำแนกออกเป็น 3 ระบบ ด้วยกันคือ

- ระบบพรรคเดียว ซึ่งมักปรากฏอยู่ในประเทศเผด็จการเป็นส่วนใหญ่ ประเทศที่มีระบบพรรคเดียวอาจไม่เป็นเผด็จการก็ได้ ในกรณีที่มีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวเท่านั้นที่ได้รับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งยังสามารถใช้สิทธิทางการเมืองของตนได้อย่างเต็มที่

- ระบบสองพรรค ซึ่งมักปรากฏอยู่ในประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ซึ่งจะมีพรรคใหญ่อยู่สองพรรคเท่านั้นที่หมุนเวียนสลับเปลี่ยนกันเป็นรัฐบาลจากการเลือกตั้งของประชาชน

- ระบบหลายพรรค ปรากฏอยู่ในประเทศ ที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยหลายประเทศที่พรรคการเมืองหลายพรรคได้รับเลือกในจำนวนใกล้เคียงกัน ไม่มีพรรคใดพรรคหนึ่งได้ที่นั่งในสภาเกินกึ่งจำนวน ทำให้จำเป็นต้องจัดเป็นรัฐบาลผสม ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ได้ไม่นาน อย่างไรก็ตาม ระบบหลายพรรคนี้ทำให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสามารถเลือกผู้แทนที่มีความคิดเห็นใกล้เคียงกับตนได้มากที่สุดแต่รัฐบาลจะอ่อนแอ และขาดเสถียรภาพทางการเมือง

7. การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญยิ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย แสดงให้เห็นว่าประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองมากน้อยแค่ไหน ประเทศประชาธิปไตยจึงมีการจัดให้มีการเลือกตั้งโดยเสรี สม่ำเสมอ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประเทศไทยได้จัดให้มีการเลือกตั้งมาตั้งแต่เริ่มระบอบประชาธิปไตย เปลี่ยนแปลงหลักการและวิธีการเลือกตั้งมาแล้วหลายอย่าง แต่สภาพการเมืองลุ่ม ๆ ดอน ๆ มาโดยตลอด ซึ่งมีผลต่อระบบการเลือกตั้งตลอดมา การเลือกตั้งของไทยมีเรื่องควรกล่าวถึง ดังนี้

ความเป็นมาของระบบการเลือกตั้ง

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 มา ประเทศไทยมีการเลือกตั้งมาแล้วทุกประเภท คือ การเลือกตั้งทั่วไป ทั่วประเทศ การเลือกตั้งซ่อม การเลือกตั้งใหญ่ และการเลือกตั้งเพิ่ม

การเลือกตั้งทั่วไป คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของทุกจังหวัดในวันเดียวกันหรือครั้งเดียวกัน หรือครั้งเดียวกันทั่วประเทศ การเลือกตั้งประเภทนี้จะมีขึ้นต่อเมื่อสมาชิกภาพของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงทั้งสภา หรือสภาผู้แทนราษฎรยังไม่มีสมาชิกเลย และกฎหมายกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป

การเลือกตั้งเพิ่ม คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของหลายจังหวัด (ไม่ทุกจังหวัด) พร้อมกัน เพิ่มเติมจากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอยู่เดิมตามเงื่อนไขที่มีกฎหมายกำหนด ขณะจัดให้มีการเลือกตั้งเพิ่ม สภาผู้แทนราษฎรก็ยังมีสมาชิกอยู่ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ เพียงแต่ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของบางจังหวัดมีจำนวนเพิ่มขึ้นเท่านั้น

การเลือกตั้งซ่อม คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัด หรือเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่งที่ว่างลง จะเป็นเพราะสมาชิกถึงแก่กรรมหรือโดยเหตุอื่นก็ตาม จะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกของจังหวัดหรือเขตเลือกตั้งนั้น มาแทนจำนวนที่ว่างให้ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด

ส่วนวิธีการเลือกตั้งเท่าที่มีมา มีทั้งการเลือกตั้งทางอ้อมและเลือกตั้งทางตรง มีทั้งการเลือกตั้งแบบรวมเขต แบบแบ่งเขต และแบบผสม

การเลือกตั้งทางอ้อม กระทำโดยประชาชนเลือกตัวแทนของตน ไปทำหน้าที่เลือกผู้แทนราษฎรอีกต่อหนึ่ง ส่วนการเลือกตั้งทางตรง คือ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งชั้นเดียวได้ผู้แทนราษฎรโดยตรงทันที

การเลือกตั้งแบบรวมเขต คือ การเลือกตั้งที่กำหนดรวมพื้นที่ของแต่ละจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งเดียว จะมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้กี่คนก็ตาม

การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต คือ การเลือกตั้งที่แบ่งพื้นที่ออกเป็นเขต ๆ ตามจำนวนประชากร และในแต่ละเขตให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เพียง 1 คน

การเลือกตั้งในปัจจุบัน

การเลือกตั้งในปัจจุบันใช้หลักและวิธีการเลือกตั้ง เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2538

1. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง

1.1 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีดังนี้

1.1.1 มีสัญชาติไทย แต่บุคคลที่มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี

1.1.2 มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง และ

1.1.3 มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้ง

1.2 บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง มีดังนี้

1.2.1 วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

1.2.2 เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช

1.2.3 ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

1.2.4 อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา

2. คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

2.1 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

2.1.1 มีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อีกด้วย

2.1.2 มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

2.1.3 เป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 112 หรือพรรคการเมืองตามมาตรา 121 พรรคสอง พรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งแต่พรรคเดียว

2.1.4 มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
- เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยเป็นสมาชิกท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น
- เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง
- เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปีการศึกษา
- เคยรับราชการ หรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี

2.2 บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวจะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ด้วย คือ

2.2.1 เป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลา และสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ หรือได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศตามกำหนดเวลามาโดยตลอด ไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกระบบโรงเรียนจนมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ

2.2.2 ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาระดับสูงในประเทศ ตามหลักสูตรจนเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

2.3 บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

2.3.1 ดิถยาเสพติให้โทษ

2.3.2 เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

2.3.3 เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามมาตรา 110

(1) (2) หรือ (4)

2.3.4 เป็นบุคคลหูหนวกและเป็นใบ้

2.3.5 ต้องคำพิพากษาให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่โดยหมายศาล

2.3.6 เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมา
ยังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

2.3.7 เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงาน
ของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบ
ในวงราชการ

2.3.8 เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของ
แผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

2.3.9 เป็นข้าราชการมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ นอกจาก
ข้าราชการการเมือง

2.2.10 เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น

2.2.11 เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ
หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

2.2.12 เคยถูกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีมติให้พ้นจาก
สมาชิกภาพตามมาตรา 98 โดยยังไม่พ้นกำหนดสี่ปีนับแต่วุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีมติ
จนถึงวันเลือกตั้ง

การกำหนดเขตเลือกตั้ง

การเลือกตั้งในปัจจุบันถือหลักจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมี
ให้คำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎร แต่ละจังหวัดตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปี
สุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง 150,000 คน ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน จังหวัดใดมี

ราษฎรไม่ถึง 150,000 คน ให้มีเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นได้ 1 คน ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรเกิน 150,000 คน ก็ให้มีเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีก 1 คนต่อ จำนวนราษฎรทุก 150,000 คน เศษของ 150,000 คนถ้าถึง 75,000 คนหรือกว่านั้นให้นับเป็น 150,000 คน

จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งและจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน 3 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งโดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละ 3 คน

ในกรณีที่แบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดหนึ่ง ให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบ 3 คน ทุกเขตไม่ได้ ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละ 3 คนเสียก่อนแต่เขตที่เหลือต้องไม่น้อยกว่าเขตละ 2 คน

ในกรณีที่จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 4 คน ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 2 เขต เขตหนึ่งให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 คน

จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขต ให้ติดต่อกันและต้องจัดอัตราส่วนของจำนวนราษฎร กับจำนวนสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในแต่ละเขตให้ใกล้เคียงกัน

ในเขตเลือกตั้งแต่ละเขต ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

ในกรณีที่พรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งในเขตใด พรรคการเมืองนั้นต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งให้ครบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้นและจะส่งได้คณะเดียวในเขตเลือกตั้งหนึ่งเขต

8. นักการเมือง

นักการเมือง คือ บุคคลผู้ซึ่งยอมอุทิศชีวิตเพื่อรับใช้ประชาชนและประเทศชาติในด้านกิจการเมือง เพื่อยังความยุติธรรมและสันติให้แก่สังคม และพิทักษ์ผลประโยชน์พร้อมทั้งยังความสมบูรณ์พูนสุขให้แก่ประชาชนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยยึดอุดมคติว่า "เสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม" และ "เหนือสิ่งอื่นใดคือ ชาติ และเหนือชาติ คือ มนุษยชาติ" นี้คือ ความหมายของนักการเมืองที่แท้จริง

กิจการเมืองแตกต่างกับธุรกิจการค้า เพราะท่านผู้ประกอบการค้าย่อมหวังผลกำไรเป็นเงินเป็นทอง โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของใครทั้งหมด ท่านนักการค้ามีอุดมคติว่า "เหนือสิ่งอื่นใด คือ ผลประโยชน์ส่วนตัว" ฉะนั้นจึงเป็นการไม่แปลกประหลาดอะไรที่เราได้พบกับ การฉกฉวยโอกาส กอบโกยของบรรดาท่านพ่อค้า เพราะนั่นเป็นหน้าที่ของท่านนักการค้าในระบอบทุนนิยม แต่หากกิจการเมืองเป็นกิจที่ต้องการความเสียสละ เช่นเดียวกับกิจการแพทย์ (ที่แท้จริง) ที่ต้องการความเป็นนักบุญ ไม่ใช่เพื่อกอบโกยอย่างธุรกิจหมอลำความบางสำนักที่ถือสุภาษิตว่า "ตีเหล็กเมื่อกำลังร้อน" ดังนั้น ผลตอบแทนที่นักการเมืองจะได้รับก็คือ ความศรัทธาของประชาชนเท่านั้น ซึ่งก็เป็นการเพียงพอแล้วสำหรับท่านผู้ที่มีอุดมคติที่ยึดมั่นอยู่กับการรับใช้ประชาชน

ท่านผู้ใดที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้เข้ามาประกอบกิจการเมือง หรือท่านผู้ใดที่อาสาสมัครเข้ามาประกอบกิจการทางการเมือง แต่ทว่าไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของนักการเมืองคือ รับใช้ประชาชนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต หากทว่าไปปฏิบัติหน้าที่ของนักการค้า คือ ฉกฉวยโอกาส กอบโกยโดยถือตำแหน่งหน้าที่เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ทั้งอุดมคติของนักการเมืองที่ว่า "เสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม" แล้วกลับยึดเอาอุดมคติของนักการค้าที่ว่า "เหนือสิ่งอื่นใดคือ ผลประโยชน์ส่วนตัว" ท่านผู้นั้นก็ควรจะได้ชื่อว่า เป็นผู้ทรยศต่อประชาชน และประเทศชาติ และมีพฤติกรรมเช่นนี้เราเรียกว่า "นักการเมืองโสเภณี" จึงเป็นบุคคลที่สังคมจะพึงรังเกียจ

ถ้าเข้าเล่นการเมืองก็ควรเข้าเล่นด้วยจิตใจเพื่อสังคม เพื่อรับใช้ประชาชน มิใช่เล่นการเมืองเพื่อหวังผลประโยชน์ นักการเมืองประเภทนี้บางครั้งก่อนเล่นการเมืองร่ำรวย แต่พอเล่นการเมืองแล้วกลับยากจนลงไปกว่าเดิม เช่น ท่านเขาวหราล เนห์รู ในอเมริกา ก็มีพวกที่ตระกูลของเขาร่ำรวยมานานหลายชั่วอายุคน หันเข้ามาเล่นการเมืองด้วยความเสียสละหรือจากความศรัทธาว่าต้องทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ตัวอย่างเช่น ประธานาธิบดีแฟรงคลิน ดี รูสเวลท์, แอดไล สตีเวนสัน ตระกูลรอกกี เฟลเลอร์ (บรรพต วีระสัย และสุขุม นวลสกุล. 2517 : 114) ตามทัศนคติเพื่อส่วนรวมนี้พอจะแบ่งนักการเมืองออกได้สองประเภทใหญ่ ๆ คือ

ก. นักการเมืองที่ครองชีวิตอยู่เพื่อการเมือง (Live for Politics) หมายถึง ผู้ที่เข้ามาเล่นการเมือง โดยมีได้หวังผลประโยชน์ตอบแทนจากการเมืองทางด้านวัตถุ และหวังประโยชน์ความร่ำรวยใด ๆ แต่ต้องการเล่นการเมืองเพื่อรับใช้สาธารณะ เพื่อเกียรติประวัติของวงศ์ตระกูล

ข. นักการเมืองที่ครองชีวิตอยู่เพื่ออาชีพการเมือง (Live of Politics)
หมายถึง นักการเมืองผู้เข้ามาเล่นการเมืองเพื่อผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ความร่ำรวยหรือ
อาชีพการเมืองเป็นสะพานพาไปสู่ความมั่งคั่ง นักการเมืองประเภทนี้ขาดน้ำใจ หรือวิญญานเพื่อ
ส่วนรวม

การทำการเมืองให้เป็นอาชีพ

Max Weber ได้แจกแจงไว้ว่า การเกิดขึ้นของกลุ่มคนที่เป็นนักการเมืองอาชีพ เป็น
ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาคู่กันกับพัฒนาการของรัฐสมัยใหม่ ในสังคมศักดินาเจ้าผู้ครองนครรวมการ
เป็นผู้นำกิจกรรมทั้งเศรษฐกิจ ทหาร ตุลาการ และการเมือง พอมาถึงยุคกษัตริย์มีอำนาจแต่
ผู้เดียว กษัตริย์ก็ต่อสู้กับเจ้าผู้ครองนครเล็ก ๆ ต่าง ๆ เพื่อยึดบังจายการครองอำนาจนั้น และ
ครองการผูกขาดการใช้อำนาจบังคับทางร่างกายอย่างชอบธรรมแต่ผู้เดียว

พร้อม ๆ กับการเกิดของรัฐ จะต้องมี การเกิดของกลุ่มคนพิเศษกลุ่มหนึ่งที่เรียกว่า
นักการเมือง รัฐในฐานะที่ควบคุมเครื่องมือการครอบครองอำนาจการเมือง จึงเป็นเป้าหมาย
ของการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจของนักการเมือง เมื่อกลุ่มนักการเมืองเกิดขึ้น ก็หมายความว่า
ต้องมี เวทีพิเศษ และวิธีการพิเศษที่แตกต่างกันเพื่อแข่งขันเข้าสู่หลักชัยขั้นสุดท้าย คือ การเป็น
รัฐบาล

มีการเปรียบเทียบกันว่า การเมืองเป็นธุรกิจอย่างหนึ่งเหมือนกับธุรกิจเศรษฐกิจ คือ
หลักการ ลัทธิ นโยบาย เป็นเครื่องหมายการค้า ที่ใช้ดึงดูดลูกค้าให้เข้ามาสนับสนุนธุรกิจของตน
ยิ่งมีลูกค้ามากก็ยิ่งมีทางได้ชัยชนะในบั้นปลาย

Daniel Gaxie ตั้งข้อสังเกตว่า "ธุรกิจการเมือง คือ ความสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยน
เป็นการแลกเปลี่ยน ทั้งในระบอบการเมืองเอง และแลกเปลี่ยนระหว่างชนชั้นต่าง ๆ ในสังคม
คือ มีทั้งการแลกเปลี่ยนด้วยตำแหน่ง เงิน และคะแนนเสียง แลกกับประโยชน์ที่ชนชั้นต่าง ๆ
ของสังคม ต้องการจากนักการเมือง เช่น การคุ้มครองหรืออภิสิทธิ์ต่าง ๆ

กลไกของพรรคการเมืองอเมริกันในบางสมัย ดูจะเป็นตัวอย่างในเรื่องนี้อย่างดีอย่างที่ว่า
Ostrogorski เขียนไว้ว่า เพื่อจะได้เสียงสนับสนุนจากผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ด้วย
อิทธิพลที่นักการเมืองมีอยู่ นักการเมืองอาจยอมให้ประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีเป็นพัน ๆ ชนิด
แลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียงได้ ประโยชน์ที่ใช่แลกเปลี่ยนคะแนนเสียงเหล่านี้เป็นต้นมามาได้ทั้ง
ความสุข และความทุกข์ของวิถีชีวิตของบรรดาประชาชนที่เป็นชาวบ้านธรรมดา ๆ

นอกจากพรรคการเมืองแล้ว ก็ยังมีกลไกของรัฐเองที่ช่วยเหลือสนับสนุนธุรกิจการเมือง ในสิ่งที่ธุรกิจนี้ต้องการ การช่วยเหลืออาจจะเป็นตำแหน่งหน้าที่ หรือเงินเดือน หรือเครื่องมือที่สำคัญเพื่อให้คำจูนชนชั้นโคชั้นหนึ่งของสังคมไว้

ดังกล่าวแล้วว่า ธุรกิจการเมืองมีลักษณะเหมือนธุรกิจการค้า ธุรกิจแบบนี้จะต้องตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้ได้จึงจะได้กำไร ธุรกิจการเมือง จะต้องตอบสนองข้อเรียกร้อง ของชนชั้นต่าง ๆ ในสังคมให้ได้ จึงจะเข้าร่วมวงแข่งขันเพื่ออำนาจการเมืองได้

เพื่อให้ความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเหล่านี้ดำเนินไปด้วยดี นักการเมืองจึงต้องก่อตัวขึ้นเป็นกลุ่มอาชีพ ซึ่งเป็นอาชีพที่จะผูกขาดได้ก็ด้วยความสามารถพิเศษ ความรอบรู้ (Savoir-faire)

Roberto Michels เขียนเรื่องนี้ไว้ในเรื่องพรรคการเมืองว่า "เพราะนักการเมืองมีความรู้ความสามารถในเรื่องที่มวลชนส่วนใหญ่รู้น้อย หรือไม่รู้เลย ทำให้คนชั้นหัวหน้าสามารถอยู่ในตำแหน่งได้นาน หรือแทบไม่เปลี่ยนแปลงก็ได้ โดยไม่เป็นการละเมิดกฎเกณฑ์ของประชาธิปไตย

ความสามารถทางเทคนิคเป็นตัวสำคัญยกหัวหน้าให้อยู่ในที่สูงกว่ามวลชน และทำให้มวลชนต้องตกอยู่ภายใต้คำสั่งของหัวหน้า ลักษณะที่เป็นอำนาจของหัวหน้าจะยิ่งแข็งแกร่งขึ้นเพราะสาเหตุอื่นอีก ความรู้ที่ได้จากสิ่งที่ทำเป็นประจำอยู่ตลอดเวลา ความรอบรู้เรื่องของสังคมอย่างที่ว่าพวกผู้แทนราษฎรได้รู้ได้เห็นมาจากวิถีดำเนินงานในรัฐสภา ความชำนาญที่ได้จากการเป็นสมาชิกคณะกรรมการต่าง ๆ ฯลฯ เป็นต้น

ด้วยคุณสมบัติของความเป็นตัวกลางระหว่างมวลชนกับรัฐบาลรวมกับความเป็นคนมีความสามารถ ทำให้ผู้แทนเข้าถึงเรื่องที่ลึกซึ้งที่สุดของธุรกิจที่ตนปฏิบัติอยู่ ดังนั้นผู้แทนจำนวนมากที่เดียวที่สามารถนำปัญหาที่ง่าย และธรรมดาที่สุดให้กลายเป็นเรื่องลึกซึ้งพิเศษ ที่ตัวผู้แทนเหล่านั้นเองเท่านั้นเป็นผู้ถือกุญแจไขความลับนั้นได้

สิ่งเหล่านี้ ไม่ว่านักการเมืองจะทำด้วยเจตนาดีหรือไม่ก็ตามแต่ ก็ทำให้นักการเมืองเหล่านั้นตั้งตัวเป็น "ผู้ตีความทฤษฎีต่าง ๆ" และทำให้มวลชนหมดทางที่จะเข้าใจหรือติดตามเรื่องราวต่าง ๆ ได้รวมทั้งหมดโอกาสที่จะควบคุมทางเทคนิคใด ๆ ได้ด้วย สถานะการณ์เช่นนี้ทำให้นักการเมืองสามารถเป็นอิสระได้อย่างเต็มที่

ความไม่รู้ของมวลชนพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าเป็นความจริงในทุก ๆ เวทีการเมือง ความไม่รู้เรื่องของมวลชนนี้เอง เป็นฐานอันแข็งแกร่งที่สุดของพวกเขาที่ทำให้พวกเขามีอำนาจมาอ้างเป็นเหตุผลของการครองตำแหน่งในฐานะนั้น ๆ ได้ว่า เป็นความจำเป็นแก่สังคมทั้งในแง่ของการปฏิบัติและในแง่ของจิตใจ

หลักการของการแบ่งงานเป็นการสร้างความชำนาญพิเศษ ดังนั้นจึงนับว่า มีเหตุผลที่เดียวที่มีการเปรียบเทียบความจำเป็นของสถาบันหัวหน้า เพราะความชำนาญพิเศษของคนเหล่านี้ กับความชำนาญเป็นพิเศษของคนในอาชีพแพทย์หรือนักเคมี

แต่ความชำนาญพิเศษ หมายถึง อาณาจักรที่เกิดขึ้นเพราะหน้าที่การงานที่ปฏิบัติ และความรู้เฉพาะเรื่องนั้น ๆ มากกว่าคนอื่น การที่เราเชื่อฟังหมอ เพราะการศึกษาอันยาวนานของหมอ ทำให้หมอรู้จักร่างกายของคนมากกว่าตัวผู้เป็นเจ้าของร่างกายนั้นเอง และก็เป็นเหตุให้หมอมืออาชีพเหนือคนไข้ ลักษณะอย่างเดียวกันนี้ก็นำมาใช้กับคนไข้มืออาชีพการเมืองได้ คนไข้การเมืองจะต้องมอบเรื่องราวที่เป็นปัญหาของตนเองให้แก่หัวหน้าพรรคการเมือง เพราะเขาเป็นผู้ที่มีความรู้เฉพาะเรื่องนั้นได้ดีกว่าตัวคนไข้

ขบวนการเรื่องความรอบรู้ก่อให้เกิดอำนาจดังกล่าวย่อมเป็นประโยชน์แก่ผู้รู้ทั้งหลาย สาเหตุนี้ก่อให้เกิดนักการเมืองสมัครเล่นขึ้นมาได้อีกกลุ่มหนึ่ง เคยเสนอให้มีการแบ่งแยกระหว่างคนที่ใช้ชีวิตเพราะการเมือง และคนที่ใช้ชีวิตเพื่อการเมือง คนจำพวกแรกที่ใช้ชีวิตเพราะการเมือง คือ พวกที่เห็นว่าการเมืองเป็นโอกาสอันดีของคนเพราะมีความเชื่อว่าตนเองมีความรอบรู้เรื่องการเมืองเหนือกว่าคนส่วนมาก ส่วนคนจำพวกสอง คือ คนที่ผูกพันกับการเมืองในฐานะเป็นอาชีพ จะต้องได้รับค่าตอบแทนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงิน ตำแหน่ง การเลื่อนขั้นต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งก็ถือว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของอาชีพ

จริงอยู่ การจะแบ่งแยกคนสองกลุ่มนี้ให้เด็ดขาดลงไปเลยว่ามีแตกต่างกันจริง ๆ อย่างไร อาจจะเป็นเรื่องไม่แน่นอน แต่ความแตกต่างของนักการเมืองทั้งสองชนิดนี้ ก็สามารถนำมาใช้เป็นหลักเพื่อทำความเข้าใจกับลักษณะที่เป็นพิเศษของระบบการเมืองได้ คือ นักการเมืองสมัครเล่นหรือนักการเมืองอิสระจะต้องถูกกำจัดให้ออกนอกทางไปเพื่อประโยชน์ของนักการเมืองอาชีพ สถานการณ์อย่างนี้จะปรากฏขึ้นเมื่อผลประโยชน์เฉพาะของนักการเมืองอาชีพเกิดขึ้น ซึ่งบางครั้งผลประโยชน์ดังกล่าวอาจจะขัดกันกับความประสงค์ของกลุ่มผู้มอบหมายอำนาจให้แก่การเมืองก็ได้

การเกิดขึ้นของผลประโยชน์เฉพาะอาชีพของนักการเมือง

เองเกิลส์ เคยตั้งข้อสงสัยเอาไว้ในจดหมายของเขาที่เขียนถึง Conrad Schmidt ว่า "สังคมได้สร้างหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นหน้าที่เพื่อส่วนรวมขึ้น หน้าที่ดังกล่าวจะขาดเสียมิได้ในฐานะที่เป็นสังคม คณะบุคคลจะถูกแต่งตั้งขึ้นเพื่อดำรงตำแหน่งในหน้าที่หนึ่ง ๆ ก่อตัวขึ้นเป็นแขนงใหม่แขนงหนึ่ง แขนงใหม่นี้เกิดมาจากการแบ่งงานกันทำภายในสังคมนั้น ๆ คณะบุคคลในแขนงใหม่ดังกล่าวจะมีผลประโยชน์พิเศษ ทั้งที่เป็นผลประโยชน์ของผู้มอบอาณัติ และผลประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้อนุมัติด้วยเท่า ๆ กัน และ...นี่แหละคือ รัฐ"

Schumpeter มีความเห็นว่า ที่ว่านักการเมืองและพรรคเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของชนชั้น ก็เป็นเรื่องที่เป็นจริงไม่มีอะไรจะเถียงได้ แต่เมื่อนักการเมืองปฏิบัติหน้าที่นี้ไปนาน ๆ เข้า เขาก็จะต้องทำให้ผลประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชนชั้นเจริญเติบโตขึ้นด้วยผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นใหม่นี้อาจจะขัดแย้งกันกับผลประโยชน์ของผู้ที่เลือกตั้งเขาเข้ามา (ทั้งคนและทั้งพรรคการเมืองที่เขาสังกัดอยู่) ความเห็นของนักการเมืองและความเห็นของพรรคอาจถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไปได้ เมื่อมีสาเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นสถานการณ์ทางการเมือง และสำคัญพอที่จะกระทบกระเทือนต่ออาชีพหรือฐานะตำแหน่งของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง

"ตัวอย่างเช่น นักธุรกิจ หรือนักกฎหมาย อาจได้รับเลือกให้เป็นสมาชิก รัฐสภา และในบางครั้งก็อาจเข้าถึงการกุมอำนาจการปกครองได้ แต่คนเหล่านี้ก็ยังคงเป็นนักธุรกิจ และนักกฎหมายอยู่ในส่วนสำคัญของตน เพราะฉะนั้นก็จะเห็นว่าบุคคลเหล่านี้กลายเป็นนักการเมืองอย่างเดียว ก็ดูจะเป็นความคิดที่ไม่ตรงต่อความเป็นจริงนัก คนบางคนทั้งที่เป็นผู้แทนด้วยก็ยังคงประกอบอาชีพอื่นเพื่อการยังชีพของตนอีก แม้กระนั้น เมื่อใครคนใดคนหนึ่งในพวกผู้แทนเหล่านี้ประสบความสำเร็จส่วนตัวทางการเมืองได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นที่ตำแหน่งที่ต้องการความรับผิดชอบสูง ผู้ดำรงตำแหน่งจะต้องมีทั้งความสามารถและความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ นักการเมืองที่เป็นรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีจะต้องให้ความสำคัญก่อนอาชีพการเมืองมากกว่าอาชีพที่ตนเคยทำเป็นส่วนตัวมาก่อน หรือไม่ก็ละทิ้งมอบหมายให้ผู้อื่นแทนตนไปเลย ถ้าเรามองอาชีพของนักการเมืองในรูปนี้ เราก็จะต้องเข้าใจว่าประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยต่าง ๆ นอกจากประเทศสวิสแล้วการเมืองต้องกลายเป็นเรื่องของอาชีพอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น วิธีมองการเมืองเป็นอาชีพอย่างนี้ จะทำให้เราเข้าใจถึงลักษณะที่เป็นอยู่ของผลประโยชน์เฉพาะของนักการเมืองแต่ละคน และลักษณะของผลประโยชน์ส่วนรวมที่เห็นได้

เด่นชัด เรื่องนี้เป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องเข้าใจเพราะเมื่อเข้าใจแล้ว เราจะเลิกแปลกใจทันทีที่เห็นนักการเมืองมักจะละเลยที่จะบริการผลประโยชน์ให้แก่ชนชั้นหรือกลุ่มที่ตัวเองเป็นสมาชิกอยู่"

ลักษณะของนักการเมืองที่ดี

1. เป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่มีนโยบายชัดแจ้ง พร้อมทั้งจะดำเนินงานตามนโยบาย
2. รู้ขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของตนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต
3. มีจิตใจหนักแน่น และยึดถือครองความยุติธรรมเป็นหลัก
4. มีความเสียสละ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
5. มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย
6. มีความรู้รอบตัวดี ทันท่วงที เหตุการณ์ และรู้ถึงความต้องการของประชาชน
7. รักเกียรติ และศักดิ์ศรีของตนเอง และศักดิ์ศรีของรัฐบาล
8. เป็นผู้มี ความเข้าใจ และเลื่อมใสในหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความรักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
9. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น และเป็นคนพูดจริงทำจริง
10. ประกอบอาชีพสุจริต ไม่เคยมีประวัติเสื่อมเสียในทางทุจริต

บทบาทหน้าที่ของนักการเมือง

1. การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ซึ่งจะทำให้ประชาชนเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล และการชักจูงให้ประชาชนสนใจการเมือง อันเป็นการรักษาวัฒนธรรมทางการเมืองให้ดีขึ้นด้วย
2. หน้าที่ในการเป็นตัวแทนประชาชนโดยส่วนรวม คือ การแสดงบทบาทของผู้แทนในการสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาชนในสังคม
3. การสรรหาบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง
4. การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และสะท้อนความทุกข์ยากของประชาชนให้ฝ่ายบริหารและฝ่ายต่าง ๆ ได้รับรู้ และดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง

5. เป็นจุดศูนย์กลางของการแสดงออก ซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยความต้องการของประชาชนที่แตกต่างหรือขัดแย้งกัน และในขณะเดียวกันก็ต้องแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน
  6. เผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตย โดยวิธีการโฆษณา และชักจูงให้ราษฎรหันมาให้ความสนใจการเมือง และการปกครองระบอบประชาธิปไตยทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับประเทศชาติ
  7. ควรให้ความสนใจ และติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั้งประเทศ ไม่เฉพาะแต่ประชาชนในเขตรับผิดชอบของตนเท่านั้น
  8. เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความประพฤติ และการปฏิบัติตนเพื่อให้ประชาชนเกิดความศรัทธา
9. หลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2530

หลักการ

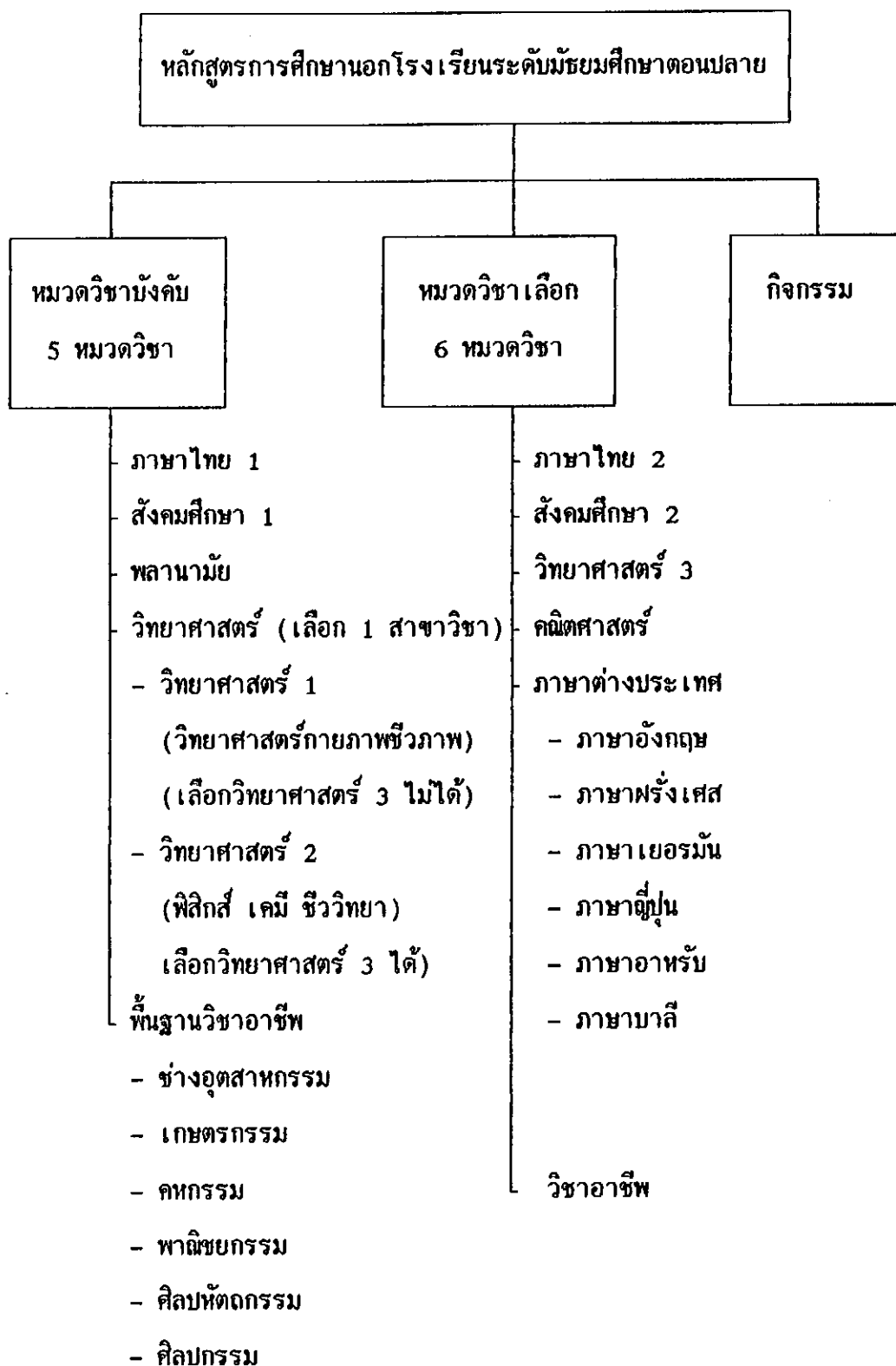
1. เป็นหลักสูตรหลังหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งให้การศึกษารอบด้านและพื้นฐานวิชาอาชีพอย่างกว้าง ๆ มาแล้ว สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการเลือกกลุ่มวิชาตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ เพื่อผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป
2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งฝึกผู้เรียนให้มีประสบการณ์ เพื่อให้เกิดความรู้ ความชำนาญที่สามารถจะนำไปใช้ปฏิบัติ และประกอบอาชีพได้จริง หรือเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม หรือเป็นพื้นฐานสำหรับศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น
3. เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนใฝ่ใจแสวงหา ความรู้ ความจริง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญา ความสำนึก และความซาบซึ้งในคุณค่าของธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม และงานสร้างสรรค์ของมนุษย์
4. เป็นหลักสูตรที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรมและความกล้าทางจริยธรรม ทั้งนี้เพื่อให้เน้นการประพฤติปฏิบัติเป็นสำคัญ
5. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการผสมผสาน ความรู้กับการปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคม และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
6. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเลือกพื้นฐานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ

7. เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมมือกันใช้ความรู้ ความสามารถ เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสังคม
8. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิชาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ
2. เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ รักการทำงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีความขยันหมั่นเพียร อดทนและรู้จักประหยัด
3. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะในวิชาอาชีพเพียงพอแก่การดำเนินชีวิต มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพรู้ช่องทางในการประกอบสัมมาชีพที่เหมาะสมกับตน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญต่อท้องถิ่น และประเทศชาติ
4. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
5. เพื่อให้รู้จักเคารพสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรมและศาสนา
6. เพื่อให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติและปัญญาในการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
7. เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศและโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหา และข้อขัดแย้งด้วยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี

โครงสร้างหลักสูตร

ภาพประกอบ 1 ผู้เรียนจะต้องร่วมกิจกรรมตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2530

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2530 แบ่งออกเป็น หมวดวิชาบังคับและหมวดวิชาเลือก ทั้งนี้สามารถเทียบเคียงขอบข่ายเนื้อหาในแต่ละรายวิชาของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้ดังนี้

หมวดวิชาบังคับ มี 5 หมวดวิชา คือ

1. หมวดวิชาภาษาไทย 1 รายวิชา ท 401 ท 402 ท 503 ท 504 ท 605
ท 606
2. หมวดวิชาสังคมศึกษา 1 รายวิชา ส 401 ส 402 ส 503 ส 504 ส 605
ส 606
3. หมวดวิชาพลานามัย
รายวิชา สุขศึกษา พ 401 พ 402 พ 503 พ 504 พ 605 พ 606
พลศึกษา พ 001 พ 002 พ 003 พ 004 พ 006 พ 007 พ 008
พ 009 พ 0010 พ 0011 พ 0013 พ 0014 พ 0015 พ 0016 พ 0017 พ 0018 พ 0019
รายวิชาพลศึกษาให้เลือกเพียง 6 รายวิชา
4. หมวดวิชาวิทยาศาสตร์
  - 4.1 หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ 1 (วิทยาศาสตร์กายภาพชีวภาพ)
เลือกหมวดวิชานี้แล้วเลือกหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ 3 ในหมวดวิชาเลือกอีก
ไม่ได้รายวิชา ว 011 ว 012 ว 013 ว 014 ว 015 ว 016 และ ว 017 ในหมวดวิชานี้
ให้เลือก 4 รายวิชาโดยเลือกจากบทเรียนต่าง ๆ รวม 8 เรื่อง ซึ่งจะต้องเป็นวิทยาศาสตร์
กายภาพ 5 เรื่อง และวิทยาศาสตร์ชีวภาพ 3 เรื่อง
  - 4.2 หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ 2 (ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา) เลือกหมวดวิชานี้ และ
สอบผ่านแล้ว ในภาคเรียนต่อไปจึงจะสามารถเลือกหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ 3 ในหมวดวิชาเลือก
ได้

รายวิชา ว 021 ว 022 ว 031 ว 032 ว 041 และ ว 042

5. หมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ แบ่งออกเป็น 6 สาขา เลือกเพียง 1 สาขา ดังนี้

5.1 สาขาช่างอุตสาหกรรม รายวิชา ชพ 100 ชพ 101 ชพ 102 และ
ชพ 103

5.2 สาขาเกษตรกรรม รายวิชา กษ 111 กษ 112 กษ 131 กษ 141
กษ 151 และกษ 161

5.3 สาขาคหกรรม รายวิชา คพ 111 คพ 251 คอ 111 คอ 225 คอ 416
คท 111 คท 121 และ คท 131

5.4 สาขาพาณิชยกรรม รายวิชา พช 111 พช 112 พช 121 พช 131
พช 132 และพช 241

5.5 สาขาศิลปหัตถกรรม รายวิชา ศป 111 ศป 121 ศป 231 ศป 341
ศป 351 ศป 461 ศป 471 และ ศป 481

5.6 สาขาศิลปกรรม รายวิชา ศ 011 ศ 012 ศ 021 ศ 022 ศ 031
ศ 032

และให้เลือกกลุ่มวิชาดังต่อไปนี้ อีก 1 กลุ่มวิชา

ก. กลุ่มวิชาดนตรี - นาฏศิลป์ ศ 023 ศ 024 ศ 0223 ศ 0224
ศ 0227 ศ 0228 ศ 037 ศ 038

ข. กลุ่มวิชาทัศนศิลป์ ศ 013 ศ 014 ศ 0123 ศ 0124 ศ 0125
ศ 0126

หมายเหตุ วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพสาขาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ยกเว้นสาขาศิลปกรรมเป็น
วิชาชีพที่ตรงกันกับวิชาแกน วิชาอาชีพของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาอาชีพ
พุทธศักราช 2524

หมวดวิชาเลือก มีให้เลือก 6 หมวดวิชา เลือกอย่างน้อย 3 หมวดวิชา คือ

1. หมวดวิชาภาษาไทย 2 รายวิชา ท 011 ท 021 ท 022 ท 031 ท 032
ท 033 ท 034 ท 041 ท 042 ท 081 ท 091 ท 092

2. หมวดวิชาสังคมศึกษา 2 รายวิชา ส 012 ส 013 ส 015 ส 0210 ส 0211
ส 031 ส 032 ส 041 ส 051 ส 061 ส 062 ส 071 ส 081 และ ส 082

3. หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ 3 (ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา) รายวิชา ว 023 ว 024
ว 025 ว 026 ว 033 ว 034 ว 035 ว 036 ว 043 ว 044 ว 045 และ ว 046
4. หมวดวิชาคณิตศาสตร์ รายวิชา ค 011 ค 012 ค 013 ค 014 ค 015
และ ค 016
5. หมวดวิชาภาษาต่างประเทศ แบ่งเป็น 6 รายวิชา เลือกได้ไม่เกิน 2 รายวิชา
เลือก 1 รายวิชา นับให้ 1 หมวด
  - 5.1 วิชาภาษาอังกฤษ รายวิชา อ 411 อ 412 อ 513 อ 514 อ 615
และ อ 616
  - 5.2 วิชาภาษาอังกฤษ รายวิชา พ 411 พ 412 พ 513 พ 514 พ 615
และ พ 616
  - 5.3 วิชาเยอรมัน รายวิชา ย 411 ย 412 ย 513 ย 514 ย 615 ย 616
  - 5.4 วิชาภาษาญี่ปุ่น รายวิชา ฉ 411 ฉ 412 ฉ 513 ฉ 514 ฉ 615 ฉ 616
  - 5.5 วิชาภาษาอาหรับ รายวิชา อร 411 อร 412 อร 513 อร 514
อร 615 และ อร 616
  - 5.6 วิชาภาษาบาลี รายวิชา บ 411 บ 412 บ 513 บ 514 บ 615
และ บ 616
6. หมวดวิชาอาชีพ (วิชาเลือก) ให้เลือกจากหลักสูตรวิชาอาชีพ ที่กระทรวง
ศึกษาธิการอนุมัติ หรือศึกษาจากสถานฝึกงานอาชีพ หรือสามารถผ่านเกณฑ์
การประเมินจากประสบการณ์ด้านวิชาชีพ โดยมีแนวปฏิบัติ ดังนี้
  - 6.1 เรียนตามหลักสูตรวิชาอาชีพที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ โดยอาจจะ
เลือกเรียนรายวิชาเดียวสาขาเดียว หรือหลายวิชาสาขาเดียวหรือหลายรายวิชาต่างสาขากัน
ที่มีเวลาเรียนตามหลักสูตรรวมกันไม่น้อยกว่า 250 ชั่วโมงนับให้ 1 หมวดวิชา โดยสถานศึกษา
จัดสอนเองหรือโอนผลการเรียนมาจากสถานศึกษาอื่น
  - 6.2 โอนผลการเรียนจากสถานฝึกงานอาชีพ ตามวิธีการหลักเกณฑ์ที่
กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด
  - 6.3 เทียบจากประสบการณ์ด้านอาชีพ โดย
    - ประเมินจากประสบการณ์ที่มีอยู่

- ประเมินจากอาชีพที่ประกอบการอยู่
  - ประเมินจากโครงการประกอบอาชีพใหม่หรือโครงการพัฒนาอาชีพเดิม
- ทั้งนี้ให้เป็นไปตามวิธีการและเกณฑ์กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

หมวดกิจกรรม มีกิจกรรม 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณี แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ
  - 1.1 กิจกรรมส่งเสริมการศึกษาหลักธรรม คำสอนของศาสนา การประกอบพิธีในวันสำคัญทางศาสนา
  - 1.2 กิจกรรมส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา
  - 1.3 กิจกรรมส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของชาติ
2. กิจกรรมพัฒนาชุมชนและสังคม เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะ ดังนี้
  - 2.1 เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์การอยู่ร่วมกันในสังคม ประชาธิปไตย การเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
  - 2.2 เป็นกิจกรรมที่เป็นการแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน หรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์
  - 2.3 เป็นกิจกรรมที่เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม และการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. กิจกรรมสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะ ดังนี้
  - 3.1 กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต
  - 3.2 กิจกรรมประชาสัมพันธ์งานการศึกษานอกโรงเรียน
  - 3.3 กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนางานการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญสายอาชีพ และกิจกรรมอื่นใดในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียน

หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

พุทธศักราช 2530

.....

1. การเรียนการสอน

การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนได้ทุกวิธีเรียนของการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และนำผลการเรียนแต่ละวิธีมาประเมินผลร่วมกัน กับทั้งสามารถโอนผลการเรียนระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้อีกด้วย

2. เวลาเรียน

ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาคเรียน ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ และอาจเปิดภาคฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร นักศึกษาต้องมีเวลาเรียนตามหลักสูตรไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอนผลการเรียน

ในกรณีการเรียนแบบชั้นเรียน ในสัปดาห์หนึ่งให้โรงเรียนเปิดสอนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 6 วัน วันละไม่น้อยกว่า 5 คาบ คาบเรียนละ 50 นาที สัปดาห์ละ 30 คาบ ในคาบเวลาดังกล่าวจะต้องเป็นเวลาเรียนอย่างน้อย 29 คาบ เวลาที่เหลือสัปดาห์ละ 1 คาบ ให้จัดกิจกรรม การจับตามเวลาเรียนของแต่ละหมวดวิชาต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน ให้คิดตามอัตราส่วนของหน่วยการเรียนของหมวดวิชาที่เปิดสอนในภาคเรียนนั้น ๆ สำหรับภาคฤดูร้อนซึ่งมีเวลาเรียน 4 สัปดาห์ เวลาเรียนต่อสัปดาห์ของหมวดวิชาที่เปิดสอนในภาคฤดูร้อน จะต้องเป็น 5 เท่าของเวลาที่กำหนดสำหรับภาคปกติ

3. หน่วยการเรียน

การกำหนดหน่วยการเรียนหมวดวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรให้ถือเกณฑ์การเทียบ
ดังนี้

1. หมวดวิชาบังคับ ได้แก่ หมวดวิชาภาษาไทย 1 หมวดวิชาสังคมศึกษา 1 หมวดวิชาพลานามัย หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ 1 และหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ 2 มีค่าหมวดวิชาละ 6 หน่วยการเรียน ส่วนหมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพแต่ละหมวดมีค่าหมวดละ 12 หน่วยการเรียน

2. หมวดวิชาเลือก ได้แก่ หมวดวิชาภาษาไทย 2 หมวดวิชาสังคมศึกษา 2 หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ 2 หมวดวิชาคณิตศาสตร์ และหมวดวิชาภาษาต่างประเทศ มีค่าหมวดวิชาละ 13 หน่วยการเรียนรู้

4. ข้อกำหนดหมวดวิชาอาชีพ

หมวดวิชาอาชีพที่เรียนตามหลักสูตร ให้เลือกจากหลักสูตรวิชาชีพที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ หรือสามารถผ่านเกณฑ์การประเมินจากประสบการณ์ด้านอาชีพ

1. เรียนตามหลักสูตรวิชาอาชีพ ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ โดยอาจจะเลือกเรียนวิชาเดียวสาขาเดียวหรือหลายวิชาสาขาเดียว หรือหลายรายวิชาต่างสาขากัน ที่มีเวลาเรียนตามหลักสูตรรวมกัน ไม่น้อยกว่า 250 ชั่วโมง นับให้ 1 หมวดวิชา โดยสถานศึกษาจัดสอนเอง หรือโอนผลการเรียนมาจากสถานศึกษาอื่น ๆ

2. โอนผลการเรียนจากสถานฝึกงานอาชีพ ตามวิธีการและเกณฑ์ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

3. เทียบจากประสบการณ์

- ประเมินจากประสบการณ์ด้านอาชีพ
- ประเมินจากอาชีพที่ประกอบการอยู่
- ประเมินจากโครงการประกอบอาชีพใหม่หรือโครงการพัฒนาอาชีพเดิม

ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามวิธีการและ เกณฑ์ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

5. การประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2530

6. เกณฑ์การจบหลักสูตร

ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต้องสอบได้วิชาบังคับ 5 หมวดวิชา (36 หน่วยการเรียนรู้) วิชาเลือกไม่น้อยกว่า 3 หมวดวิชา (39 หน่วยการเรียนรู้) รวมแล้ว 8 หมวดวิชา (75 หน่วยการเรียนรู้) และต้องมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของเวลาที่กำหนดตลอดหลักสูตร จึงจะถือว่าจบหลักสูตร

7. กิจกรรม

สถานศึกษาต้องจัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการทำงาน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน ทานุบำรุงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เป็นการเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวม

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

สาย ภานรัตน์ (2512 : 61 - 62) ได้ทำการศึกษาถึง ทิศนคติและค่านิยมทางการเมืองของครูในเขตกรุงเทพฯ - ชนบุรี ในโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูส่วนใหญ่สนใจการเมืองมากพอสมควร เด็กไม่ค่อยสนใจการเมือง ครูที่ได้รับปริญญา มีความคิดเห็นแตกต่างและก้าวหน้ามากกว่าครูที่ไม่ได้รับปริญญา ครูที่มีอายุมากมีความคิดเห็นแตกต่างไปจากครูที่มีอายุน้อย

ทรรศนีย์ บัจจุสานนท์ (2519 : 1) ได้ศึกษาการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียน นายร้อยทหารบกไทย ปี 2519 พบว่า การที่ทหารมีบทบาททางการเมืองมาเป็นเวลานาน ทำให้ไม่สามารถแยกทหารออกจากการเมืองไทยได้ และยังทำให้ไม่ช่วยเสริมสร้างการพัฒนาทางการเมืองของไทยให้ไปสู่ระบอบประชาธิปไตยได้สำเร็จ เพราะไม่ช่วยสร้างภาวะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นอกจากนั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองมักจะเป็นนายทหารจาก กองทัพบกมากกว่าเหล่าทัพอื่น โดยเฉพาะนายทหารที่จบจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ประเด็นนี้เป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยนำมาอ้างถึงความสนใจที่ศึกษาถึงอิทธิพลอะไรที่มีบทบาทต่อพฤติกรรมในการเรียนรู้ของทหารบกไทยว่า จะมีส่วนช่วยพัฒนาทางการเมืองหรือไม่

ผู้วิจัยกล่าวถึง การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย จะต้องอาศัย กระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง โดยมีสถาบันต่าง ๆ ให้ความรู้ทางการเมือง ความเชื่อ พฤติกรรมทางการเมืองไปในทางที่ถูกต้อง ในการศึกษาเรื่องดังกล่าวผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรตาม ได้แก่ ทิศนคติแบบประชาธิปไตยและเผด็จการ สำหรับตัวแปรอิสระคือ การเรียนรู้ทางการเมือง ของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า อาชีพของบิดาและระดับชั้นการศึกษาของนักเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า ผลการวิจัย พบว่า ระดับชั้นการศึกษาและอาชีพของบิดาไม่มีส่วนสัมพันธ์กับ ทิศนคติทางการเมืองในส่วนของการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ผู้วิจัยพบว่า การอบรมศึกษาในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีส่วนทำให้ทัศนคติของนักเรียนนายร้อย เชื้อพืงและ เคารพยำเกรงผู้ที่อาวุโสกว่าส่งผลให้มีบุคลิกภาพเผด็จการ ซึ่งขัดกับหลักการศึกษาค่าที่จะให้คนเป็นที่เคารพเหตุผล

เสาวนีย์ ทองรววย (2520 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนรัฐบาลส่วนกลางต่อการเมืองไทย พบว่า นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเมืองไทย นักเรียนหญิงมีทัศนคติที่ดีต่อการเมืองไทยมากกว่านักเรียนชาย นักเรียนในโรงเรียนสตรีและโรงเรียนสหศึกษา มีทัศนคติต่อการเมืองของไทยไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีความรู้พื้นฐานทางการเมืองสูง จะมีทัศนคติที่ดีต่อการเมืองของไทยมากกว่านักเรียนที่มีความรู้พื้นฐานทางการเมืองต่ำ นักเรียนเห็นว่าควรจะให้มีการสอนวิชาเกี่ยวกับการเมืองคิดเป็นร้อยละ 87.17

รัตนภรณ์ มหาศรานนท์ (2520 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง "มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ในกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความแตกต่างขององค์ประกอบต่าง ๆ ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง คือ เพศ รายได้ การศึกษา อาชีพของบิดามารดา และสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย จะมีมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกันหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาในวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง จำนวน 300 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษานักศึกษามีมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน นักศึกษาชายที่รายได้ของบิดาและมารดา อาชีพของบิดาและมารดาต่างกัน การศึกษาของบิดามารดาต่างกัน ทำให้มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกัน แต่ยังมีเรื่องที่ยังไม่เข้าใจคือ 3 เรื่อง คือ การปกครองท้องถิ่น สถาบันในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และกระบวนการในการปกครองแบบประชาธิปไตย

สุภัทรา คล้ายคลุ้ม (2520 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษา เรื่อง "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเพื่อศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวกับเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอนและการปฏิบัติของครูสังคมที่แสดงออกถึงความสนใจในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 232 คน ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตยนั้น ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจและเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดในการปกครอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องมีการจำกัดการปฏิบัติตนไว้ตามสมควร และการเลือกตั้งเป็นวิธีหนึ่ง ที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่โดยส่วนรวมครูสังคมศึกษาไม่สนับสนุน หรือคัดค้านต่อ รัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในสมัยนั้น และเห็นด้วยจำนวนมากว่า การควบคุมของรัฐบาลบางประการ สามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าจะให้เสรีภาพเกินขอบเขต และการเลือกตั้งที่ถูกควรเลือกตั้ง พรรคการเมืองมากกว่าตัวบุคคล ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่า ครูสังคมศึกษาชาย และหญิงมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน และครูสังคมศึกษาที่มี ประสบการณ์ในด้านการสอนสังคมศึกษาต่างก็มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน ในทางปฏิบัติที่แสดงถึงความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่สอนหรือแนะนำการใช้สิทธิเลือกตั้งแก่นักเรียนและคนอื่น ๆ ในเกณฑ์มาก แสดงความสนใจต่อรัฐธรรมนูญ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และส่วนใหญ่ไม่เคยทำงานร่วมกับ นักการเมือง

วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวาน (2521 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง "วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีศึกษาระดับปริญญาโทของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่า นักศึกษาระดับปริญญาโทส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโทสาขารัฐศาสตร์ คณะพัฒนาเศรษฐกิจ คณะบริหารเศรษฐกิจ และคณะสถิติประยุกต์ ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จำนวน 266 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาโท มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสม คือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง และมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเผด็จการในระดับค่อนข้างต่ำ ตลอดจนมีระดับความสำนึกในหน้าที่พลเมืองสูง ความแตกต่างในเพศและสาขามีอิทธิพลเหนือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ส่วนความแตกต่างของอายุ แนวทางการประกอบอาชีพ และประสบการณ์การทำงาน มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเท่ากัน

ชัยวัฒน์ รัฐขจร (2522 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง "ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี" ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีความรู้เรื่องระบอบประชาธิปไตย เพศชายมีความกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองมากกว่าเพศหญิง ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงจะมีความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำ

ประสาธต์ เป็อรุณ (2526 : 1 - 2) ได้ทำการศึกษาทัศนคติทางการเมืองของทหารต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณีนายทหารระดับพันเอกของกองทัพบก หลักสูตรวิทยาลัยการทัพบก รุ่นที่ 28 พบว่า นายทหารกลุ่มนี้โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองแบบกลาง ๆ ระหว่างประชาธิปไตยกับอำนาจนิยม ผู้ที่มีเวลารับราชการยิ่งนานปีจะทำให้ทัศนคติโน้มเอียงไปทางด้านอำนาจนิยมมากขึ้น ขณะเดียวกันผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีทัศนคติเป็นแบบประชาธิปไตยมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า สำหรับความแตกต่างของภูมิหลังด้านอื่น ๆ ไม่มีผลต่อความแตกต่างของทัศนคติทางการเมืองของนายทหารพันเอกกลุ่มนี้

ในประเด็นสุดท้ายพบว่า นายทหารพันเอกที่มีทัศนคติทางการเมืองต่างกัน จะมีการยอมรับ ไม่ยอมรับ การปกครองระบอบประชาธิปไตยต่างกัน กล่าวคือ ผู้มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยโดยเฉลี่ยส่วนใหญ่จะยอมรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ขณะเดียวกับผู้ที่มีทัศนคติทางการเมืองแบบกลาง ๆ จะเฉยเมยต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และ ผู้มีทัศนคติแบบอำนาจนิยมจะไม่ยอมรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

โยธิน มีจันทร์ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง "ทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกวุฒิสภา ต่อระบอบประชาธิปไตย" พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่าง ๆ กับทัศนคติทางการเมืองแล้ว ปรากฏว่า อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมือง

วัชรินทร์ ชาดูศิลป์ (2528 : 1 - 2) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมของนักศึกษา พบว่า โดยส่วนใหญ่ นักศึกษามีลักษณะอำนาจนิยม อันเป็นผลมาจากครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ซึ่งมีส่วนกล่อมเกลานักศึกษามีบุคลิกภาพเช่นนั้น นักศึกษาเพศหญิงมีทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมสูงกว่านักศึกษาเพศชาย และเมื่อนักศึกษามีอายุมากขึ้น ศึกษาในชั้นปีที่สูงขึ้นทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมจะลดลงตามลำดับ ส่วนภูมิสำเนา รายได้ของครอบครัว/เดือน อาชีพของบิดามารดา ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมของนักศึกษา

สมพงษ์ ไหมวิจิตร (2529 : 1 - 2) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายร้อย พบว่า ระดับชั้นการเรียนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มนักเรียนชั้นต้น (ชั้นปีที่ 1 - 2) มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยระดับต่ำ และชั้นสูง (ชั้นปีที่ 4 - 5) มีทัศนคติเป็นประชาธิปไตยสูง

เช่นเดียวกับนักเรียนนายร้อยชั้นกลาง (ชั้นปีที่ 3) มีความเป็นประชาธิปไตยสูง ความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของบิดานักเรียนนายร้อยกับทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายร้อย พบว่า อาชีพของบิดามีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ นักเรียนนายร้อย ที่บิดามีอาชีพเป็นทหาร - ตำรวจ จะมีทัศนคติต่อประชาธิปไตยต่ำ ส่วนนักเรียนนายร้อยที่บิดามีอาชีพเกษตรกร จะมีทัศนคติประชาธิปไตยสูงกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของบิดานักเรียนนายร้อยกับทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายร้อย พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชาที่นักเรียนนายร้อยเลือกศึกษากับทัศนคติทางการเมือง พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ศิริลาภ ศรีอุทัย (2531 : 1 - 2) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ทัศนคติของทหารต่อการเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีทหารที่รับราชการในกรมข่าวทหารบก "ผลการศึกษาคือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สถานภาพทางสังคม - เศรษฐกิจในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษาชั้นยศ ลักษณะงาน รายได้ของครอบครัวต่อเดือน และอายุการรับราชการ กับทัศนคติต่อประโยชน์ของการเลือกตั้ง ทัศนคติต่อผลเสีย ของการเลือกตั้งและทัศนคติต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า มีเพียงตัวแปรในเรื่องของอายุรับราชการเท่านั้น ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับทัศนคติต่อผลเสียของการเลือกตั้ง แต่มีระดับความสัมพันธ์อ่อนมาก

จุรีรัตน์ ทองใบ (2531 : 1 - 2) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ทัศนคติของนายทหารที่มีต่อนักการเมือง พรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" พบว่า ผลการศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภูมิหลังทางสังคมในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา กับทัศนคติของนายทหารที่มีต่อนักการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพรรคการเมืองนั้น โดยเฉลี่ยนายทหารส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมือง อยู่ระหว่างกลาง ๆ คือ ระหว่างการยอมรับไม่ยอมรับนักการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพรรคการเมือง เป็นผลให้ความแตกต่างของภูมิหลังทางสังคมของทหารทั้งสองกลุ่ม ไม่มีผลต่อความแตกต่างระหว่างการยอมรับหรือไม่ยอมรับนักการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพรรคการเมือง

การุณย์ วัฒนโณาส (2535 : 1) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ทัศนคติทางการเมืองของนายอำเภอ" พบว่า นายอำเภอมิมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยปานกลาง ค่อนข้างสูง และในด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่าง ๆ กับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวกับ อายุ อายุราชการ ระดับตำแหน่ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

ภูมิลาเนา ระดับการศึกษา อาชีพของบิดา และการศึกษาของบิดา ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

มนัสชัย ชื่นชโลมแสน (2537 : 1) ได้ทำการศึกษา เรื่อง "ทัศนคติทางการเมืองของข้าราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการส่วนกลาง ระดับ 6 - 7" พบว่า ตัวแปรด้านระดับการศึกษา มีส่วนสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมือง ส่วนตัวแปรอิสระอื่น ๆ ได้แก่ เพศ อายุ อายุราชการ สาขาที่จบการศึกษา อาชีพบิดา การฟังวิทยุ โทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ไม่มีส่วนสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมือง

ยูน (Youn. 1968) ได้ทำการศึกษา เรื่อง "การมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนชนบทไทยในจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับต่ำ ยกเว้นผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

งานวิจัยของต่างประเทศ

โกลด์เซน และคนอื่น ๆ (Goldsen and others. 1960 : 240) ได้ทำการศึกษา แนวความคิดของ นิสิต นักศึกษา ของสถาบันหลายแห่งในสหรัฐอเมริกา เช่น นิสิตชายจากมหาวิทยาลัย แคลิฟอร์เนีย เท็กซัส ฟลินท์ มิชิแกน เยล ฮาวาร์ด เอสเลนแกน คาร์เม้าท์ คาโรไลนาเหนือ เวเนย์ และคอร์เนล ทั้งชายและหญิง ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้จัดทำการศึกษาวิจัย ได้ศึกษาถึงการเลือกคู่ ศาสนา การเลือกอาชีพ เศรษฐกิจ และการเมือง ผลการวิจัยทางด้านทัศนคติต่อการเมืองพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าไปยุ่งเกี่ยวเรื่องการเมืองและมีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อย ๆ นิสิตประมาณครึ่งหนึ่งไม่ได้ตัดสินใจว่า จะเลือกพรรคரிบลิกัน หรือพรรคเดโมแครต และการที่นิสิตส่วนใหญ่นิยมพรรคการเมืองใดนั้นมักจะสอดคล้องกับพรรคที่บิดาของตนได้ออกหาเสียง

สุจิต บุญบงการ (Suchit Bunbonqkarn. 1969 : 164 - 187) ได้ทำการศึกษาเพื่อหาวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก ณ มหาวิทยาลัยทัฟท์ สหรัฐอเมริกา ได้ศึกษาเปรียบเทียบ

ทัศนคติต่อการเมืองของนิสิต 3 กลุ่มคือ นิสิตที่เรียนทางวิทยาศาสตร์และเทคนิคกลุ่มหนึ่ง นิสิตที่เรียนทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์กลุ่มหนึ่ง นิสิตที่เรียนทางรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่ง พบว่า นิสิตที่เรียนทางรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์มีความสนใจ และมีส่วนร่วมกับการเมืองมากกว่านิสิตอีกสองกลุ่ม

ฮัล (Hull. 1975) ได้ทำการศึกษา เรื่อง "ทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของอาจารย์ในวิทยาลัยในหลุยส์เซียนา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบทัศนคติทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ในวิทยาลัยในรัฐหลุยส์เซียนา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 526 คน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ในรัฐหลุยส์เซียนา เป็นผู้มีลักษณะแบบอนุรักษ์นิยม และมีความสัมพันธ์กันน้อยมากระหว่างอุดมการณ์และตัวแปรทางสังคมทั่วไป และตัวแปรทางเศรษฐกิจ แต่ตัวแปรจำนวนหนึ่งมีความสัมพันธ์กับพื้นฐานทางอาชีพ และอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีส่วนร่วมในการโฆษณาในทุกรูปแบบที่เกี่ยวกับพฤติกรรมในการลงคะแนนเสียงและการสนทนากันอย่างไม่เป็นทางการ

ริงวอล (Ringwall. 1976) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การวางแผนและการมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองต่อระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยวัดความเที่ยงตรงจากทฤษฎี ผลการวิจัยพบว่า ในการที่จะให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตยได้นั้น จะต้องมีการเตรียมการให้แก่พลเมืองทั้งทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาทางไกล ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน
2. นักศึกษาทางไกล ที่มีสถานภาพการสมรสแตกต่าง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน
3. นักศึกษาทางไกล ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน
4. นักศึกษาทางไกล ที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน

5. นักศึกษาทางไกล ที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบบ
ประชาธิปไตยทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอน ในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

- ✓ 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ✓ 2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ✓ 4. การวิเคราะห์ข้อมูล
- ✓ 5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 4,638 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้จากประชากร ในข้อ 1 โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งดำเนินการเลือกโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 ขนาด คือ อำเภอขนาดเล็ก นักศึกษาตั้งแต่ 1 - 400 คน ได้แก่ อำเภอ มวกเหล็ก พระพุทธบาท วังม่วง บ้านหมอ วิหารแดง เสาไห้ หนองแขง หนองโดน และดอนพุด อำเภอขนาดกลาง นักศึกษาตั้งแต่ 401 - 1,000 คน ได้แก่ อำเภอหนองแค และแก่งคอย อำเภอขนาดใหญ่ นักศึกษาตั้งแต่ 1,001 คนขึ้นไป ได้แก่ อำเภอเมือง จากนั้นใช้การสุ่มอย่างมี สัดส่วนตามจำนวนนักศึกษา โดยสุ่มเป็นห้อง ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 18 ห้อง จำนวน 622 คน

ตาราง 1 จำนวนผู้เรียนและกลุ่มตัวอย่าง จำนวนรายอำเภอ

ที่	อำเภอ	จำนวนนักศึกษา (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	จำนวนห้อง
1	อำเภอเมือง	1,929	175	5
2	อำเภอหนองแค	575	70	2
3	อำเภอแก่งคอย	492	70	2
4	อำเภอมวกเหล็ก	359	35	1
5	อำเภอพระพุทธบาท	341	35	1
6	อำเภอวังม่วง	239	35	1
7	อำเภอบ้านหม้อ	230	35	1
8	อำเภอวิหารแดง	201	35	1
9	อำเภอเสาไห้	113	35	1
10	อำเภอหนองแซง	92	35	1
11	อำเภอหนองโดน	40	35	1
12	อำเภอคอนสาร	27	27	1
	รวม	4,638	622	18

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญศึกษา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาขอบเขตความคิดเห็นเกี่ยวกับ การปกครองในระบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี
2. ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือ เพื่อการวิจัย
3. สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ในเขตจังหวัดสระบุรี

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี โดยแบ่งความคิดเห็นออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการปกครอง การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และนักการเมือง

~~การกำหนดน้ำหนักคะแนนในแต่ละข้อ กำหนดดังนี้~~

~~เห็นด้วยน้อยที่สุด~~	~~กำหนดให้~~	~~1~~	~~คะแนน~~
~~เห็นด้วยน้อย~~	~~กำหนดให้~~	~~2~~	~~คะแนน~~
~~เห็นด้วยปานกลาง~~	~~กำหนดให้~~	~~3~~	~~คะแนน~~
~~เห็นด้วยมาก~~	~~กำหนดให้~~	~~4~~	~~คะแนน~~
~~เห็นด้วยมากที่สุด~~	~~กำหนดให้~~	~~5~~	~~คะแนน~~

4. นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหา ตลอดจนความสมบูรณ์ทางการใช้ภาษา

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบแก้ไข

6. นำแบบสอบถามที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

8. นำแบบสอบถามที่ไปทดลองใช้หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) และได้ค่าความเชื่อมั่น 0.96

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอหนังสือราชการถึงหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสระบุรี เพื่อขอเก็บข้อมูลนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในระหว่างเดือนธันวาคม 2539 โดยขอความร่วมมือจากอาจารย์เพื่อชี้แจงวิธีตอบแบบสอบถาม และขอเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งหมด พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ ซึ่งได้รับแบบสอบถามสมบูรณ์ทุกฉบับ รวมทั้งหมด 622 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วจึงทำการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างทำการวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ แล้วคำนวณหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยแจกแจงความถี่ หาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.79 หมายถึง นักศึกษาทางไกลมีความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.80 - 2.59 หมายถึง นักศึกษาทางไกลมีความคิดเห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.60 - 3.39 หมายถึง นักศึกษาทางไกลมีความคิดเห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.40 - 4.19 หมายถึง นักศึกษาทางไกลมีความคิดเห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.20 - 5.00 หมายถึง นักศึกษาทางไกลมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้ t-test จำนวนกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ใช้ F-test ถ้าพบความแตกต่างจะทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยวิธีเชฟเฟ การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังกล่าวโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical Package for the Social Sciences Version-X)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ทำการวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 59)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนรวมทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 77)

$$S.D. = \frac{\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N - 1)}$$

เมื่อ	$S.D.$	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3. เปรียบเทียบความแตกต่างกันของคะแนนเฉลี่ยระหว่างตัวแปรสองกลุ่มโดยใช้ t-test (ไพศาล หวังพานิช. 2530 : 177)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t-distribution
	$\bar{X}_1, \bar{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มที่ 2
	s_1^2, s_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มที่ 2
	n_1, n_2	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มที่ 2

4. วิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) เพื่อทดสอบความแตกต่างของตัวแปรที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้ F-test (ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ. 2529 : 186)

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
	MS_B	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_W	แทน	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

5. ตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้การเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple Comparisons) วิธีของเชฟเฟ (Scheffe') (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 240)

$$s = \sqrt{(K - 1) F(\infty, df_b, df_w)} \sqrt{\frac{1}{n_i} + \frac{1}{n_j}} MS_W$$

เมื่อ s	แทน	ค่าวิกฤติแบบเชฟเฟ
$F(\infty, df_b, df_w)$	แทน	ค่า F ที่เปิดจากตาราง การแจกแจงของค่า F ที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ = ∞ โดยมีค่า $df_b = K - 1$ และ $df_w = N - K$
K	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ค่าวิกฤติของ F)
$\frac{1}{n_i} + \frac{1}{n_j}$	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างคู่ที่นำมาเปรียบเทียบ
MS_W	แทน	Mear Square ภายในกลุ่มที่ได้คำนวณไว้แล้ว ในการวิเคราะห์ความแปรปรวน

6. สถิติสำหรับการตรวจสอบเครื่องหมาย โดยการหาความเชื่อมั่นแบบสอบถาม อย่างมีโครงสร้าง ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2533 : 98 - 99) ดังนี้

$$\infty = \frac{n}{n - 1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ ∞	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อในแบบสอบถาม
s_i^2	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ
s_t^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักศึกษาทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล ซึ่งจำแนกตามตัวแปร คือ เพศ สถานภาพการสมรส อายุ อาชีพและรายได้ต่อเดือน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS - X (Statistical Package for the Social Sciences Version - X) เพื่อการวิเคราะห์ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างด้วย t-test และ F-test

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอผลงานวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
df	แทน	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (degree of freedom)
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง
*	แทน	ค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 3 ตอน
ดังนี้

ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาทางไกล

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตยทั้ง 4 ด้าน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองใน

ระบอบประชาธิปไตยทั้ง 4 ด้าน

ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาทางไกล

ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี จำนวน 622 คน ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา ได้เสนอในตาราง 2 ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาทางไกล จำแนกตามตัวแปร

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 เพศชาย	290	46.60
1.2 เพศหญิง	332	53.40
รวม	622	100.00
2. สถานภาพการสมรส		
2.1 โสด	476	76.50
2.2 สมรส	146	23.50
รวม	622	100.00
3. อายุ		
3.1 ต่ำกว่า 20 ปี	235	37.80
3.2 21 - 30 ปี	318	51.10
3.3 31 ปีขึ้นไป	69	11.10
รวม	622	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. อาชีพ		
4.1 รับจ้าง	418	67.20
4.2 รับราชการ	35	5.60
4.3 พนักงานรัฐวิสาหกิจ	13	2.10
4.4 ค้าขาย	44	7.10
4.5 เกษตรกร	48	7.70
4.6 ไม่มีอาชีพ	64	10.30
รวม	622	100.00
5. รายได้ต่อเดือน		
5.1 ต่ำกว่า 3,000 บาท	104	16.70
5.2 3,000 - 5,000 บาท	303	48.70
5.3 5,001 บาทขึ้นไป	123	19.80
5.4 ไม่มีรายได้	92	14.80
รวม	622	100.00

จากตาราง 2 จำนวนนักศึกษาทางไกลทั้งสิ้น 622 คน เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เป็นนักศึกษาทางไกลเพศหญิง 332 คน คิดเป็นร้อยละ 53.40 และเป็นนักศึกษาเพศชาย 290 คน คิดเป็นร้อยละ 46.60 จำแนกตามสถานภาพการสมรส พบว่า นักศึกษาทางไกลที่เป็น โสด มีจำนวน 476 คน คิดเป็นร้อยละ 76.50 นักศึกษาทางไกลที่สมรสแล้ว 146 คน คิดเป็น ร้อยละ 23.50 จำแนกตามอายุ พบว่า นักศึกษาที่มีอายุ 21 - 30 ปี มีจำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ 51.10 รองลงมา เป็นนักศึกษาทางไกลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 37.80 และเป็นนักศึกษาทางไกลที่มีอายุ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 69 คน คิดเป็น ร้อยละ 11.10 จำแนกตามอาชีพ นักศึกษาทางไกลส่วนมากมีอาชีพรับจ้างมีจำนวน 418 คน คิดเป็นร้อยละ 67.20 นักศึกษาทางไกลที่ไม่มีอาชีพ มีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 10.30 นักศึกษาทางไกลมีอาชีพเป็นเกษตรกร มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 7.70 นักศึกษาที่มีอาชีพ ค้าขาย มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 นักศึกษาทางไกลที่มีอาชีพรับราชการ มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 5.60 และนักศึกษาทางไกลที่มีอาชีพเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10 จำแนกตามรายได้ต่อเดือนพบว่า มีนักศึกษาทางไกลที่มีรายได้ 3,000 - 5,000 บาท มีจำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 48.70 รองลงมา เป็น นักศึกษา ทางไกลที่มีรายได้ 5,001 บาทขึ้นไป มีจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 19.80 นักศึกษา ทางไกลที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท มีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 16.70 และ นักศึกษาทางไกลที่ไม่มีรายได้ มีจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 14.80

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยทั้ง 4 ด้าน

ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับการปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดค่า
เฉลี่ยของความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.79 หมายถึง นักศึกษาทางไกลมีความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.80 - 2.59 หมายถึง นักศึกษาทางไกลมีความคิดเห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.60 - 3.39 หมายถึง นักศึกษาทางไกลมีความคิดเห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.40 - 4.19 หมายถึง นักศึกษาทางไกลมีความคิดเห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 4.20 - 5.00 หมายถึง นักศึกษาทางไกลมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

ในตอนนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของ
นักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้าน
ดังรายละเอียดในตาราง 3 - 7

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกลเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้าน

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการปกครอง	3.53	0.41	มาก
2. ด้านการเลือกตั้ง	3.33	0.48	ปานกลาง
3. ด้านพรรคการเมือง	3.26	0.41	ปานกลาง
4. ด้านนักการเมือง	3.08	0.47	ปานกลาง
รวม	3.30	0.31	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) นอกนั้น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08 - 3.33$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกลเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านการปกครอง

ด้านการปกครอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้พ่อค้าใหญ่ นายทุน เข้ามาผูกขาดอำนาจในการปกครองประเทศ	2.75	1.18	ปานกลาง
2. การปกครองในระบอบรัฐสภา กำหนดให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจในการยุบสภา	3.20	1.15	ปานกลาง
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้มีวุฒิสภา เพื่อทำหน้าที่ถ่วงดุลอำนาจ	3.91	0.79	มาก
4. รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไป	4.32	0.76	มากที่สุด
5. การเมืองเป็นเรื่องการบริหารโดย การนำนโยบายของพรรคการเมือง มาดูแลประเทศชาติ	3.42	1.05	มาก
6. การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุดในโลก	4.13	0.91	มาก
7. การปกครองเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจรัฐ	3.18	1.03	ปานกลาง
8. การเมืองต้องสอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจ และสังคม	4.13	0.77	มาก
9. ความสัมพันธ์ส่วนตัวยังมีความจำเป็น ในวงราชการไทย เพราะช่วยให้งานสำเร็จได้อย่างรวดเร็วและเรียบร้อย	3.03	1.18	ปานกลาง

ตาราง 4 (ต่อ)

ด้านการปกครอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
10. ศาสนาพุทธเป็นสถาบันซึ่งบุคคลทั่วไป เคารพนับถือ การกำหนดให้ พระภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช ไม่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จึงเป็น สิ่งถูกต้อง	3.27	1.32	ปานกลาง
รวม	3.53	0.41	มาก

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในด้านการปกครอง โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ข้อ 4 รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอายุ 18 ปี ขึ้นไป ($\bar{X} = 4.32$) ข้อที่อยู่ในระดับมากมี 4 ข้อ คือ ข้อ 6 การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุดในโลก ($\bar{X} = 4.13$) ข้อ 8 การเมืองต้องสอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจและสังคม ($\bar{X} = 4.13$) ข้อ 3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้มีวุฒิสภา เพื่อทำหน้าที่ถ่วงดุลอำนาจ ($\bar{X} = 3.91$) ข้อ 5 การเมืองเป็นเรื่องการบริหาร โดยการนำนโยบายของพรรคการเมืองมาดูแลประเทศชาติ ($\bar{X} = 3.42$) นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27 - 2.75$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับ การปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านการเลือกตั้ง

ด้านการเลือกตั้ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ประชาชนทุกคนควรไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้ง	4.54	0.62	มากที่สุด
2. ผู้สมัครรับเลือกตั้งคือผู้หวังอำนาจและความร่ำรวยทางลัด	2.91	1.33	ปานกลาง
3. การหาเสียงของนักการเมืองมีความถูกต้องเหมาะสม	3.25	0.97	ปานกลาง
4. ประชาชนจะพึงพานักการเมืองได้เฉพาะในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้งเท่านั้น	3.16	1.31	ปานกลาง
5. การเลือกตั้งสร้างความแตกแยกในหมู่ประชาชน	2.80	1.11	ปานกลาง
6. การมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะทำให้การคอร์ปชั่นของข้าราชการทำได้ยากขึ้น	3.09	0.96	ปานกลาง
7. การเลือกตั้งต้องอาศัยเงินเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ได้รับเลือกตั้งไม่ว่าด้วยวิธีใด	2.92	1.43	ปานกลาง
8. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนใหญ่ซื้อเสียง	3.59	1.26	มาก
9. การปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นการพูดว่ากล่าวใส่ร้าย คู่แข่งชั้นเสมอ	3.22	1.13	ปานกลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านการเลือกตั้ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
10. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นวิธีการที่จะทำให้ได้ผู้บริหารประเทศที่ดี	3.79	0.96	มาก
รวม	3.33	0.48	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในด้านการเลือกตั้ง โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ข้อ 1 ประชาชนทุกคน ควรไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.54$) ข้อที่อยู่ในระดับมากมี 2 ข้อ คือ ข้อ 10 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นวิธีการที่จะทำให้ได้ผู้บริหารประเทศที่ดี ($\bar{X} = 3.79$) และข้อ 8 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนใหญ่ซื้อเสียง ($\bar{X} = 3.59$) นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25 - 2.80$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านพรรคการเมือง

ด้านพรรคการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. พรรคการเมืองเข้าใจปัญหาเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนมากกว่าหน่วยงานราชการ	3.14	0.97	ปานกลาง
2. การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ดี รัฐจะต้องให้มีพรรคการเมืองหลาย ๆ พรรค	3.09	1.16	ปานกลาง
3. จำนวนพรรคการเมืองของประเทศไทยมีจำนวนเหมาะสมแล้ว	3.09	1.00	ปานกลาง
4. ท่านเลือกลงคะแนนให้กับผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยพิจารณาพรรคมากกว่าตัวบุคคล	3.25	1.17	ปานกลาง
5. พรรคการเมืองจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกพรรค	2.95	1.06	ปานกลาง
6. พรรคการเมืองมาก ทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมั่นคง	3.02	1.07	ปานกลาง
7. การเมืองจะดีต้องอาศัยพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ดี	4.02	0.93	มาก
8. ประชาชนทั่วไปควรเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายพรรคการเมือง	4.08	0.90	มาก
9. การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นเรื่องไร้สาระ	2.39	0.93	น้อย

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านพรรคการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
10. การเมืองระบบพรรคทำให้สามารถควบคุม ความประพฤติของสมาชิกในพรรคได้	3.55	0.86	มาก
รวม	3.26	0.41	ปานกลาง

จากตาราง 6 พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในด้านพรรคการเมือง โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมาก มี 3 ข้อ คือ ข้อ 8 ประชาชนทั่วไปควรเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายพรรคการเมือง ($\bar{X} = 4.08$) ข้อ 7 การเมืองที่ดีจะต้องอาศัยพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ดี ($\bar{X} = 4.02$) และ ข้อ 10 การเมืองระบบพรรค ทำให้สามารถควบคุมความประพฤติของสมาชิกในพรรคได้ ($\bar{X} = 3.55$) ข้อที่อยู่ในระดับน้อย คือ ข้อ 9 การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นเรื่องไร้สาระ ($\bar{X} = 2.39$) นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25 - 2.95$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านนักการเมือง

ด้านนักการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. นักการเมืองที่เป็นอดีตข้าราชการมีความคิดริเริ่มน้อยกว่านักการเมืองที่มาจากพ่อค้าหรือนักการเมืองมืออาชีพ	2.84	0.99	ปานกลาง
2. นักการเมืองเป็นผู้ที่มีเกียรติยศและน่าเชื่อถือมากที่สุด	2.82	1.00	ปานกลาง
3. นักการเมืองเป็นผู้ที่พยายามแก้ปัญหาให้กับประชาชนด้วยความจริงใจ	3.23	0.95	ปานกลาง
4. นักการเมืองบริหารประเทศ โดยคำนึงถึงความต้องการของพ่อค้าและนายทุน	3.01	1.14	ปานกลาง
5. นักการเมืองส่วนใหญ่จะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอยู่เสมอ	3.31	1.03	ปานกลาง
6. นักการเมืองที่เสียสละประโยชน์ส่วนตัวและตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวมมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ	3.19	1.01	ปานกลาง
7. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นเพียงผู้แทนของกลุ่มชน ที่มีความโดดเด่นอยู่ในสังคมเท่านั้น	3.15	1.06	ปานกลาง
8. นักการเมืองเป็นผู้ฉกฉวยโอกาสและชอบเอาตัวรอด	3.28	1.24	ปานกลาง
9. นักการเมืองที่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองและพรรคพวก มักเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นผู้บริหารประเทศ	2.99	1.20	ปานกลาง

ตาราง 7 (ต่อ)

ด้านนักการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
10. คนที่ได้รับแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิก บุคคลนั้น ย่อมมีสิทธิพิเศษเหนือบุคคลทั่วไป	2.97	1.15	ปานกลาง
รวม	3.08	0.47	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในด้านนักการเมือง โดยรวม อยู่ในระดับ
ปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อ
($\bar{X} = 3.31 - 2.82$)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองใน
ระบอบประชาธิปไตยทั้ง 4 ด้าน

ในตอนนี้เป็นกรวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามตัวแปร ดังรายละเอียดในตาราง 8 - 18

ตาราง 8 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย	เพศชาย N = 290		เพศหญิง N = 332		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการปกครอง	3.55	0.42	3.52	0.40	1.03
2. ด้านการเลือกตั้ง	3.32	0.47	3.33	0.49	-0.12
3. ด้านพรรคการเมือง	3.22	0.40	3.29	0.41	-2.29*
4. ด้านนักการเมือง	3.05	0.49	3.10	0.45	-1.31
รวม	3.29	0.31	3.31	0.31	-0.96

จากตาราง 8 พบว่า นักศึกษาทางไกล ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพรรคการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 9 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้านพรรคการเมือง จำแนกตามเพศ เป็นรายชื่อ

ด้านพรรคการเมือง	เพศชาย N = 290		เพศหญิง N = 332		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. พรรคการเมืองเข้าใจปัญหาเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนมากกว่าหน่วยงานราชการ	3.09	1.02	3.19	0.92	-1.24
2. การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่รัฐจะต้องให้มีพรรคการเมืองหลาย ๆ พรรค	3.03	1.16	3.14	1.16	-1.12
3. จำนวนพรรคการเมืองของประเทศไทยมีจำนวนเหมาะสมแล้ว	3.06	1.06	3.11	0.95	-0.61
4. ท่านเลือกลงคะแนนให้กับผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยพิจารณาพรรคมากกว่าตัวบุคคล	3.19	1.22	3.31	1.13	-1.21
5. พรรคการเมืองจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกพรรค	2.90	1.12	3.00	1.00	-1.09
6. พรรคการเมืองมาก ทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมั่นคง	2.95	1.11	3.08	1.02	-1.48
7. การเมืองจะดีต้องอาศัยพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ดี	3.97	0.98	4.07	0.90	-1.37
8. ประชาชนทั่วไปควรเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายพรรคการเมือง	4.01	0.97	4.14	0.84	-1.88
9. การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นเรื่องไร้สาระ	2.44	0.96	2.35	0.90	1.27

ตาราง 9 (ต่อ)

ด้านพรรคการเมือง	เพศชาย N = 290		เพศหญิง N = 332		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
10. การเมืองระบบพรรคทำให้สามารถควบคุม ความประพฤติของสมาชิกในพรรคได้	3.54	0.91	3.56	0.83	-0.23
รวม	3.22	0.40	3.29	0.41	-2.29*

จากตาราง 9 พบว่า นักศึกษาทางไกลที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านพรรคการเมือง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 10 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย จำแนกตามสถานภาพการสมรส

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย	โสด N = 476		สมรส N = 146		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการปกครอง	3.53	0.41	3.56	0.40	-0.77
2. ด้านการเลือกตั้ง	3.32	0.47	3.35	0.52	-0.69
3. ด้านพรรคการเมือง	3.28	0.41	3.19	0.40	2.31*
4. ด้านนักการเมือง	3.09	0.46	3.05	0.50	0.87
รวม	3.30	0.30	3.29	0.34	0.52

จากตาราง 10 พบว่า นักศึกษาทางไกลที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพรรคการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 11 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้านพรรคการเมือง จำนวนตามสถานภาพสมรส เป็นรายข้อ

ด้านพรรคการเมือง	โสด N = 476		สมรส N = 146		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
	1. พรรคการเมืองเข้าใจปัญหาเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนมากกว่าหน่วยงานราชการ	3.16	0.95	3.10	
2. การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ดีรัฐจะต้องให้มีพรรคการเมืองหลาย ๆ พรรค	3.19	1.14	2.76	1.18	3.85**
3. จำนวนพรรคการเมืองของประเทศไทยมีจำนวนเหมาะสมแล้ว	3.16	0.96	2.85	1.10	3.08**
4. ท่านเลือกลงคะแนนให้กับผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยพิจารณาพรรคมากกว่าตัวบุคคล	3.21	1.17	3.39	1.18	-1.60
5. พรรคการเมืองจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกพรรค	2.97	1.05	2.90	1.10	0.81
6. พรรคการเมืองมาก ทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมั่นคง	3.04	1.05	2.94	1.13	0.96
7. การเมืองจะดีต้องอาศัยพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ดี	4.01	0.94	4.04	0.94	-0.30
8. ประชาชนทั่วไปควรเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายพรรคการเมือง	4.11	0.89	3.99	0.96	1.38
9. การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นเรื่องไร้สาระ	2.40	0.93	2.37	0.91	0.36

ตาราง 11 (ต่อ)

ด้านพรรคการเมือง	โสด N = 476		สมรส N = 146		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
10. การเมืองระบบพรรค ทำให้สามารถควบคุม ความประพฤติของสมาชิกในพรรคได้	3.54	0.86	3.59	0.90	-0.61
รวม	3.28	0.41	3.19	0.40	2.31*

จากตาราง 11 พบว่า นักศึกษาทางไกลที่สถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านพรรคการเมือง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 2 การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ดี รัฐจะต้องให้มีพรรคการเมืองหลาย ๆ พรรค และข้อ 3 จำนวนพรรคการเมืองของประเทศไทย มีจำนวนเหมาะสมแล้ว ทั้งสองข้อ นักศึกษาทางไกลที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน ต่างมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 12 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย		df	SS	MS	F
1. ด้านการปกครอง					
	ระหว่างกลุ่ม	2	0.31	0.16	0.94
	ภายในกลุ่ม	619	102.81	0.17	
	รวม	621	103.13		
2. ด้านการเลือกตั้ง					
	ระหว่างกลุ่ม	2	1.61	0.80	3.49*
	ภายในกลุ่ม	619	142.40	0.23	
	รวม	621	144.01		
3. ด้านพรรคการเมือง					
	ระหว่างกลุ่ม	2	0.22	0.11	0.65
	ภายในกลุ่ม	619	103.53	0.17	
	รวม	621	103.75		
4. ด้านนักการเมือง					
	ระหว่างกลุ่ม	2	0.28	0.14	0.63
	ภายในกลุ่ม	619	135.41	0.22	
	รวม	621	135.69		

ตาราง 12 (ต่อ)

การปกครองระบอบประชาธิปไตย		df	SS	MS	F
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.48	0.24	2.54
	ภายในกลุ่ม	619	58.64	0.09	
	รวม	621	59.12		

จากตาราง 12 พบว่า นักศึกษาทางไกลที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการเลือกตั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 13 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย ด้านการเลือกตั้ง จำแนกตามอายุ เป็นรายข้อ

ด้านการเลือกตั้ง		df	SS	MS	F
ข้อ 1 ประชาชนทุกคนควรไปใช้สิทธิ					
ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	2	0.16	0.08	0.21
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ภายในกลุ่ม	619	236.41	0.38	
ทุกครั้ง	รวม	621	236.57		
ข้อ 2 ผู้สมัครรับเลือกตั้งคือผู้หวัง					
อำนาจและความร่ำรวย	ระหว่างกลุ่ม	2	6.38	3.19	1.82
ทางลัด	ภายในกลุ่ม	619	1086.10	1.75	
	รวม	621	1092.48		
ข้อ 3 การหาเสียงของ					
นักการเมืองมี	ระหว่างกลุ่ม	2	1.57	0.79	0.84
ความถูกต้องเหมาะสม	ภายในกลุ่ม	619	577.79	0.93	
	รวม	621	579.37		
ข้อ 4 ประชาชนจะพึงพานักการเมือง					
ได้เฉพาะในช่วงเวลาที่มี	ระหว่างกลุ่ม	2	11.25	5.62	3.30*
การเลือกตั้งเท่านั้น	ภายในกลุ่ม	619	1054.00	1.70	
	รวม	621	1065.24		
ข้อ 5 การเลือกตั้งสร้าง					
ความแตกแยกในหมู่ประชาชน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.73	1.37	1.10
	ภายในกลุ่ม	619	767.74	1.24	
	รวม	621	770.48		

ตาราง 13 (ต่อ)

ด้านการเลือกตั้ง		df	SS	MS	F
ข้อ 6 การมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะทำให้การคอร์รับชั่นของ ข้าราชการทำได้ยากขึ้น	ระหว่างกลุ่ม	2	7.37	3.69	4.00*
	ภายในกลุ่ม	619	569.94	0.92	
	รวม	621	577.31		
ข้อ 7 การเลือกตั้งต้องอาศัยเงินเป็น บัญญัติสำคัญ ที่จะทำให้ได้รับ เลือกตั้งไม่ว่าด้วยวิธีใด	ระหว่างกลุ่ม	2	9.03	4.51	2.23
	ภายในกลุ่ม	619	1252.95	2.02	
	รวม	621	1261.98		
ข้อ 8 การเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร วันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ ชื่อเสียง	ระหว่างกลุ่ม	2	0.52	0.26	0.16
	ภายในกลุ่ม	619	981.94	1.59	
	รวม	621	982.46		
ข้อ 9 การปราศรัยหาเสียงของผู้สมัคร รับเลือกตั้ง เป็นการพูดว่ากล่าว ใส่ร้ายคู่แข่งกันเสมอ	ระหว่างกลุ่ม	2	3.56	1.78	1.39
	ภายในกลุ่ม	619	796.14	1.29	
	รวม	621	799.70		
ข้อ 10 การเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร เป็นวิธีการ ที่จะทำให้ได้ผู้บริหารประเทศ ที่ดี	ระหว่างกลุ่ม	2	3.58	1.79	1.95
	ภายในกลุ่ม	619	568.08	0.92	
	รวม	621	571.66		

ตาราง 13 (ต่อ)

ด้านการเลือกตั้ง		df	SS	MS	F
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.61	0.80	3.49*
	ภายในกลุ่ม	619	142.40	0.23	
	รวม	621	144.01		

จากตาราง 13 พบว่า นักศึกษาทางไกลที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้านการเลือกตั้ง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 4. ประชาชนจะพึงพานักการเมืองได้ เฉพาะในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้งเท่านั้น และข้อ 6 การมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะทำให้การคอร์รัปชันของข้าราชการทำได้ยากขึ้น ทั้งสองข้อ นักศึกษาทางไกลที่มีอายุแตกต่างกันต่างมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 14 การทดสอบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล
ด้านการเลือกตั้งที่มีอายุต่างกัน เป็นรายคู่ โดยรวม

อายุ	21 - 30 ปี ต่ำกว่า 20 ปี 31 ปีขึ้นไป			
	X	3.29	3.34	3.46
21 - 30 ปี	3.29	-	0.05	0.17*
ต่ำกว่า 20 ปี	3.34		-	0.12
31 ปีขึ้นไป	3.46			-

จากตาราง 14 พบว่า นักศึกษาทางไกลที่มีอายุ 31 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็น
ด้านการเลือกตั้งแตกต่างจากนักศึกษาที่มีอายุ 21 - 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 15 การทดสอบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล
ด้านการเลือกตั้งที่มีอายุต่างกัน เป็นรายคู่ ข้อ 4 ประชาชนจะพึงพานักการเมือง
ได้เฉพาะในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้งเท่านั้น

อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี			21 - 30 ปี	31 ปีขึ้นไป
	X	3.09	3.13	3.54	
ต่ำกว่า 20 ปี	3.09	-	0.04	0.45*	
21 - 30 ปี	3.13		-	0.41	
31 ปีขึ้นไป	3.54			-	

จากตาราง 15 พบว่า นักศึกษาทางไกลที่มีอายุ 31 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็น
ด้านการเลือกตั้ง แตกต่างจากนักศึกษาที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 16 การทดสอบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล
ด้านการเลือกตั้งที่มีอายุต่างกัน เป็นรายคู่ ข้อ 6 การมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะทำให้
การคอร์รัปชันของข้าราชการทำได้ยากขึ้น

อายุ	21 - 30 ปี ต่ำกว่า 20 ปี 31 ปีขึ้นไป			
	X	2.98	3.19	3.23
21 - 30 ปี	2.98	-	0.21*	0.25
ต่ำกว่า 20 ปี	3.19		-	0.04
31 ปีขึ้นไป	3.23			-

จากตาราง 16 พบว่า นักศึกษาทางไกลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีความคิดเห็น
ด้านการเลือกตั้งแตกต่างจากนักศึกษาที่มีอายุ 21 - 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 17 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย		df	SS	MS	F
1. ด้านการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	5	0.97	0.19	1.17
	ภายในกลุ่ม	616	102.15	0.17	
	รวม	621	103.13		
2. ด้านการเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	5	2.36	0.47	2.06
	ภายในกลุ่ม	616	141.64	0.23	
	รวม	621	144.01		
3. ด้านพรรคการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	5	0.58	0.12	0.70
	ภายในกลุ่ม	616	103.16	0.17	
	รวม	621	103.75		
4. ด้านนักการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	5	0.50	0.10	0.45
	ภายในกลุ่ม	616	135.20	0.22	
	รวม	621	135.70		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	5	0.42	0.08	0.88
	ภายในกลุ่ม	616	58.70	0.10	
	รวม	621	59.12		

จากตาราง 17 พบว่า นักศึกษาทางไกลที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 18 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

การปกครองระบอบประชาธิปไตย		df	SS	MS	F
1. ด้านการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	3	0.37	0.12	0.74
	ภายในกลุ่ม	618	102.76	0.17	
	รวม	621	103.13		
2. ด้านการเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	3	1.33	0.44	1.92
	ภายในกลุ่ม	618	142.68	0.23	
	รวม	621	144.01		
3. ด้านพรรคการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	3	0.48	0.16	0.96
	ภายในกลุ่ม	618	103.27	0.17	
	รวม	621	103.75		
4. ด้านนักการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	3	0.97	0.32	1.49
	ภายในกลุ่ม	618	134.72	0.22	
	รวม	621	135.69		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	3	0.54	0.18	1.88
	ภายในกลุ่ม	618	58.59	0.09	
	รวม	621	59.12		

จากตาราง 18 พบว่า นักศึกษาทางไกลที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็น
เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มี
นัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้า เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้สรุปผลของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดของการศึกษาดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามตัวแปร เพศ สถานภาพการสมรส อายุ อาชีพ และรายได้

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 4,638 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้จากประชากรในข้อ 1 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งดำเนินการเลือกโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 ขนาด คือ อาเภอขนาดเล็ก นักศึกษาตั้งแต่ 1 - 400 คน ได้แก่ อาเภอ มวกเหล็ก พระพุทธบาท วังม่วง บ้านหมอ วิหารแดง เสาไห้ หนองแขง หนองโตน และดอนพุด อาเภอขนาดกลาง นักศึกษาตั้งแต่ 401 - 1,000 คน ได้แก่ อาเภอหนองแค และแก่งคอย อาเภอขนาดใหญ่ นักศึกษาตั้งแต่ 1,001 คนขึ้นไป ได้แก่ อาเภอเมือง จากนั้นใช้การสุ่มอย่างมีสัดส่วนตามจำนวนนักศึกษา โดยสุ่มเป็นห้อง ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 18 ห้อง จำนวน 622 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสระบุรี แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ในเขตจังหวัดสระบุรี

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) โดยจำแนกความคิดเห็นออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการปกครอง การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และนักการเมือง แต่ละด้านมีจำนวน 10 ข้อ รวมทั้งสิ้น 40 ข้อ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.96

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในระหว่างเดือนธันวาคม 2539 โดยผู้วิจัยได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งได้ไปขอความร่วมมือจากครูประจำกลุ่ม เพื่อชี้แจงวิธีตอบแบบสอบถาม และรอเก็บข้อมูล ได้รับแบบสอบถาม รวมทั้งหมด 622 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ได้ตรวจสอบหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามพบว่า เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ทั้ง 622 ฉบับ จึงนำไปทำการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา ทำการวิเคราะห์โดย การแจกแจงความถี่ แล้วคำนวณหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล ในจังหวัดสระบุรี โดยรวม รายด้าน และรายข้อ จำแนกตาม เพศ สถานภาพการสมรส อายุ

อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยใช้ t - test เมื่อจำนวนกลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่ม ถ้าจำนวนกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปใช้ F - test และเมื่อพบความแตกต่าง ก็นำไปทดสอบหาค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffe') และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังกล่าว โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS - X (Statistical Package for the Social Sciences Version - X)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 622 คน แยกเป็นหญิง จำนวน 332 คน คิดเป็นร้อยละ 53.40 เป็นชายจำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 46.60 ด้านสถานภาพการสมรส ผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นโสด ซึ่งมีจำนวน 476 คน คิดเป็น ร้อยละ 76.50 สมรสแล้ว มีจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 ผู้ตอบส่วนใหญ่ มีอายุในช่วง 21 - 30 ปี ซึ่งมีจำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ 51.10 รองลงมา มีอายุในช่วงต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 37.80 และที่เหลือมีอายุ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10 นักศึกษาส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้าง มีจำนวน 418 คน คิดเป็นร้อยละ 67.20 รองลงมาไม่มีอาชีพ ซึ่งมีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 10.30 ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรมี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 7.70 ประกอบอาชีพค้าขาย มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 รับราชการมีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 5.60 และเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจมีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10 ซึ่งผู้ตอบส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน อยู่ในระหว่าง 3,000 - 5,000 บาท มีจำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 48.70 รองลงมาเป็นผู้มีรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 5,001 บาทขึ้นไป มีจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 19.80 เป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท มีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 16.70 และไม่มีรายได้ มีจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 14.80

2. ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย พบว่า นักศึกษาทางไกลมีความคิดเห็น โดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็น ของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เมื่อทดสอบตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.1 นักศึกษาทางไกล ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพรรคการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 นักศึกษาทางไกล ที่มีสถานภาพการสมรสแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพรรคการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 นักศึกษาทางไกล ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเลือกตั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 นักศึกษาทางไกล ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้

3.5 นักศึกษาทางไกล ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้าน ด้านการเลือกตั้ง และนักการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในสมัยก่อนประชาชนไม่ได้สนใจในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองมากนัก เพราะเห็นว่าเรื่องนี้เป็นหน้าที่ของคนบางกลุ่ม ซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารประเทศ จนกระทั่งมีการรณรงค์ให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับกรปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้นว่า ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือบริหารประเทศ ประกอบกับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้แพร่กระจายไปสู่ชนบท ตามสื่อต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นอกจากนี้ยังมีการเรียนการสอนในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาด้วย จึงทำให้นักศึกษาทางไกลสนใจในเรื่องนี้มากขึ้นและอยู่ในระดับปานกลางดังกล่าว ซึ่งผลงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของ สาย ภาณุรัตน์ (2512 : 61 - 62) ซึ่งศึกษาทัศนคติ และค่านิยมทางการเมืองของครูในเขตกรุงเทพฯ - ชนบุรี พบว่า นักเรียนไม่มีความแน่ใจและไม่ค่อยสนใจการเมือง โดยเฉพาะนักการเมือง เหตุเป็นเช่นนี้เพราะว่าประสบการณ์ของผู้ที่กำลังเรียนนั้น อาจจะมุ่งหวังศึกษาหาความรู้เท่านั้นไม่ได้ศึกษารายละเอียดอันลึกซึ้งทางการเมือง โดยเฉพาะนักการเมือง และยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ โกลด์เซนและคนอื่น ๆ (Goldsen and Others. 1960 : 240) ซึ่งได้ทำการศึกษาแนวความคิดของนิสิตนักศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อการเมืองของนิสิตส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าไปยุ่งเรื่องการเมือง และนิสิตครึ่งหนึ่งไม่มีความแน่ใจในการเลือกพรรคการเมืองระหว่างพรรครีพับลิกันและพรรคเดโมแครตของสหรัฐอเมริกา

สำหรับผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล รายด้าน ด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การให้ข่าวสารข้อมูลของสื่อต่าง ๆ สภาพการเมืองการปกครองของสังคมโลกในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่า ระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากแบบสอบถามด้านการปกครองข้อที่ 4 ซึ่งกล่าวว่า "รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไป" และจากการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ต่อมาภายหลังรัฐบาลได้ให้โอกาสกับประชาชนที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริง และความต้องการที่นักศึกษาทางไกลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวน

235 คน ต้องการแสดงออก และมีส่วนร่วมในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงส่งผลให้นักศึกษาทางไกลมีความคิดเห็นในด้านการปกครองอยู่ในระดับอันเป็นที่น่าพึงพอใจ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวณีย์ ทองรวบ (2520 : 42) ซึ่งศึกษาทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนรัฐบาลส่วนกลางต่อการเมืองไทยที่พบว่า โดยส่วนรวมแล้วนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนรัฐบาลส่วนกลางมีทัศนคติที่ดีต่อการเมืองต่อระบอบประชาธิปไตย

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามตัวแปร แบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล จำแนกตามเพศพบว่า นักศึกษาทางไกลเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในมัจจุบันมีการรณรงค์ในเรื่อง สิทธิสตรี และเพศหญิงได้เข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้นำทางสังคมในทุกวงการ เช่น เป็นนายกรัฐมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัด นักธุรกิจ ฯลฯ จึงส่งผลให้เพศหญิงสนใจในด้านการเมืองการปกครอง ไม่แตกต่างกับเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัสชัย ชื่นชโลมแสน (2527 : 77) ซึ่งศึกษาทัศนคติทางการเมือง ของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย พบว่า ตัวแปรด้านเพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตย ข้อสมมติฐานที่ว่า เพศชายและหญิงมีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงไม่ได้รับการยืนยัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาทางไกล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในด้านพรรคการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีความคิดเห็นสูงกว่าเพศชาย ($\bar{X} = 3.29$ และ $\bar{X} = 3.22$) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก หญิงไทยในสมัยก่อนไม่มีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชายต้องอยู่กับบ้าน เลี้ยงลูก ทากับข้าว และต้องอยู่ในโอวาทของผู้ชาย สตรีจึงไม่มีสิทธิและไม่มีบทบาทในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ในปัจจุบันสตรีได้พยายามเข้ามามีบทบาททางการเมือง มีการเรียกร้องสิทธิสตรีให้เท่าเทียมกับผู้ชาย ดังนั้นสตรีจึงสนใจเข้ามามีบทบาททางการเมืองเพื่อเรียกร้องสิทธิสตรีให้เท่าเทียมกันดังกล่าว ซึ่งพรรคการเมืองแต่ละพรรคก็สนับสนุนและส่งเสริมสิทธิของสตรี โดยส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นเพศหญิงมีจำนวนมากขึ้น จึงส่งผลให้เพศหญิงสนใจในด้านพรรคการเมืองมากกว่าเพศชาย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ

วัชรินทร์ ชาฤทธิศิลป์ (2528 : 45) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมของ นักศึกษาปี 2528 พบว่า นักศึกษาหญิงมีทัศนคติทางการเมือง สูงกว่านักศึกษาชาย

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล ตามแนกตาม สถานภาพการสมรส พบว่า นักศึกษาทางไกล ที่มีสถานภาพการสมรสแตกต่างกันมีความคิดเห็น เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันมีสื่อต่าง ๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และเอกสารเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยกระจาย ไปทั่วประเทศ จึงทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในด้านการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับใกล้เคียงกัน/ทำให้ไม่พบความแตกต่าง เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาทางไกล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย ในด้านพรรคการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักศึกษาทางไกลที่เป็นโสดจะมีความคิดเห็นสูงกว่า นักศึกษาทางไกลที่สมรสแล้ว ($\bar{X} = 3.28$ และ $\bar{X} = 3.19$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษา ทางไกลที่เป็นโสดไม่มีภาระรับผิดชอบต่อกิจกรรมของครอบครัว จึงมีเวลาให้ความสนใจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมือง ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย กระจายไปสู่ชุมชน ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง จึงส่งผลให้นักศึกษาทางไกลที่เป็นโสด มีความคิดเห็นสูงกว่า นักศึกษาทางไกลที่สมรสแล้ว

2.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล ตามแนกตามอายุ พบว่า นักศึกษาทางไกล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาทางไกลส่วนใหญ่มีอายุ ใกล้เคียงกัน คือ ส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่าง 21 - 30 ปี (ร้อยละ 51.10) ดังนั้นจึงอาจเป็น เหตุให้มีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ยังมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญด้วย ทำให้ นักศึกษาทางไกลได้รับความรู้ที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้นักศึกษาทางไกลที่มีอายุต่างกัน มี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัย ครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จูรีรัตน์ ทองใบ (2531 : 100) ได้ศึกษา ทัศนคติของ

นายทหารที่มีต่อนักการเมือง พรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนายทหารที่มีต่อนักการเมือง พรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสอดคล้องกับงานวิจัยของประสาธต์ เบ็ญ (2526 : 65) ได้ศึกษาทัศนคติทางการเมือง ของทหารต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย พบว่า อายุที่อยู่ในกลุ่มต่างกันไม่มีความแตกต่างในเรื่องดังกล่าว นอกนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริลาภ ศรีอุทัย (2531 : 70) ได้ศึกษาทัศนคติของนายทหารต่อการเลือกตั้ง พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัสชัย ชื่นขโลมแสน (2537 : 78) ซึ่งพบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมือง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ การุณย์ วัฒนภาส (2535 : 75) ได้ศึกษาทัศนคติทางการเมืองของนายอำเภอ พบว่า อายุของนายอำเภอไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมือง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาทางไกลที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในด้านการเลือกตั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาทางไกลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี อายุยังน้อยอยู่ จึงมีประสบการณ์ในด้านการเลือกตั้งน้อย เพราะบุคคลที่มีสิทธิเลือกตั้งได้จะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ทำให้ไม่ทราบว่าการเลือกตั้งจะมีผลประโยชน์กับตัวเองและการปกครองของประเทศอย่างไร นอกจากนั้นนักศึกษาทางไกลกลุ่มนี้ ยังเป็นวัยรุ่น ความสนใจจึงมักมุ่งสู่ด้านนันทนาการมากกว่าการเมือง ซึ่งต่างจากนักศึกษาทางไกลที่มีอายุ 31 ปีขึ้นไป ได้ผ่านประสบการณ์ในการเลือกตั้งมาแล้วหลายครั้ง หลายสมัย ทำให้ทราบว่าการเลือกตั้งจะมีผลกับตนเองและการปกครองของประเทศอย่างไร ทำให้นักศึกษาทางไกลที่มีอายุ 31 ปีขึ้นไปสนใจในด้านการเลือกตั้ง จึงส่งผลให้นักศึกษาทางไกลที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในด้านการเลือกตั้ง แตกต่างกัน

2.4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามอาชีพ พบว่า นักศึกษาทางไกลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาทางไกล แม้จะมีอาชีพที่แตกต่างกัน แต่จากการได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนในแขนงต่าง ๆ ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ พร้อมทั้งได้เข้ามารับการศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญแล้ว อาจจะทำให้มีการรับรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้ ซึ่งผล

การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ โยธิน มีจันทร์ (2525 : บทสรุป) ซึ่งทำการศึกษาทัศนคติทางเมือง ของสมาชิกวุฒิสภาต่อระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2524 พบว่า อายุอาชีพ ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมือง และงานวิจัยของ มนัสชัย ชื่นชโลมแสน (2537 : 82) ที่ศึกษาพบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

2.5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล จากแนกตามรายได้ ต่อเดือน พบว่า นักศึกษาทางไกล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาทางไกล มีรายได้ 3,000 - 5,000 บาท เป็นกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 48.70) คนกลุ่มนี้มีสถานภาพทางสังคมไม่แตกต่างกัน ความคิดเห็นจึงใกล้เคียงกัน จึงส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกลที่มีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของ ทรรศนีย์ บัจจุสานนท์ (2519 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารบกไทย พบว่า รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมือง และวัชรินทร์ ชาตศิลป์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอาณานิคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2528 พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาทางไกล ในจังหวัดสระบุรี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ปรากฏว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกล เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่แน่ใจและยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเท่าไรนัก ควรมีการประชาสัมพันธ์เสริมความรู้ให้กับนักศึกษาทางไกล ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ได้เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้นักศึกษาทางไกล ได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

2. ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ปรากฏว่า นักศึกษาทางไกลที่เป็นเพศชายมีความเข้าใจเกี่ยวกับพรรคการเมืองไม่มากนัก จึงควรเสริมความรู้เกี่ยวกับเรื่องพรรคการเมือง โดยเชิญนักการเมืองมาเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับพรรคการเมืองต่าง ๆ ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

3. การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งในกลุ่มนักศึกษาทางไกลที่มีอายุ 21 - 30 ปี เพื่อเป็นการวางพื้นฐานในเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ดีต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ เช่น ในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ครูประจำกลุ่ม เจ้าหน้าที่ หรือผู้บริหาร เป็นต้น
2. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรทำในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ หรืออาจทำในภาพรวมของประเทศไทย เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูล และให้ข้อมูลกว้างขวางถูกต้องมากขึ้น
3. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ให้มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมพล ทงธรรมชาติ. การเมืองและการปกครอง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ของสมาคม
สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2513.
- _____. "ครูกับความรู้ทางการเมือง," วิทยาสาร. 22 : มกราคม 2519.
- การปกครอง, กรม. รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 กรกฎาคม
2538. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2539.
- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2530. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2538.
- การุณย์ วัลโณภาส. ทัศนคติทางการเมืองของนายอำเภอ. สารนิพนธ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535. อัดสำเนา.
- เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์. "การเมือง," 36 ปี สยามรัฐ. หน้า 159 - 160. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์สยามรัฐ, 2529.
- โคทม อาริยา. บนถนนสายประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : เซนเตอร์พับลิเคชั่น, 2528.
- จตุพร บุรุษพิศ. การวิเคราะห์การเมือง ช่วงปี 2513 - 19. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513. อัดสำเนา.
- จรูญ สุภาพ. การเมือง. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2514.
- _____. "ซีพีพรรคชาติไทยร่วมรัฐบาลต้องการหนุน พรรค.,"
สยามรัฐ. 2 สิงหาคม
2529.
- จเร พันธุ์เปรื่อง. "ความสั่นไหวทางการเมือง," รัฐสภาสาร. 29 : 15 ; ตุลาคม
2524.
- ✓/จางงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. สังคมวิทยาศาสนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2525.
- จूरรัตน์ ทองใบ. ทัศนคติของนายทหารที่มีต่ออันักการเมือง พรรคการเมืองและสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎร. สารนิพนธ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
อัดสำเนา.
- ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2520.
- _____. เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิชย์, 2508.

- ชัยวัฒน์ รัฐขจร. ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- / ชัยอนันต์ สุ่มทวนิช และกนก วงษ์ตระหง่าน. ภาษากับการเมือง. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526.
- ✓ ชาญ มนุชธรรม. "บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตย," ประมวลบทความและข้อคิดเกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : กองแผนงานสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2525.
- ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ. วิถีทางสถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. ขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2535.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- ทรรศนีย์ บัจจุสานนท์. การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารบกไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519. อัดสำเนา.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- ธิดา ซาลีจันทร์. สังคมการเมืองสำหรับนักกฎหมาย. กรุงเทพฯ : ภาควิชากฎหมายทั่วไป คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2536.
- ✓ นโยบายและแผนมหาดไทย, สำนัก กระทรวงมหาดไทย. สรุปผลการสัมมนาผู้บริหารระดับสูง กระทรวงมหาดไทย เรื่อง ประชาธิปไตยในทางปฏิบัติ 20 - 22 กรกฎาคม 2527. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2528.
- / นิคม จันทรวิฑูร. "ส.ส. กับนโยบายสนองประโยชน์ประชาชน," สยามรัฐ. 22 ธันวาคม 2529.
- บรรจบ เนียมมณี. การเมืองเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2521.

- ✓บรรพต วีระสัย. "หลักทางพุทธศาสนากับประชาธิปไตย," รัฐสภาสาร. 31 กรกฎาคม 2525.
- ประสาธน์ เบ็ญจ. ทัศนคติทางการเมืองของทหารต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณีนายทหารระดับพันเอกของกองทัพบก ที่เข้ารับการศึกษานในวิทยาลัยกองทัพบก หลักสูตรหลัก ชุดที่ 28 ประจำปีการศึกษา 2526. สารนิพนธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2529. อัดสำเนา.
- ปรีชา ตงมณี. ทัศนคติของครูประถมที่มีต่อส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณีครูประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. อัดสำเนา.
- ปวิญ อึ้งภากรณ์. "ประชาธิปไตยของไทย," สังคมศาสตร์ปริทัศน์ฉบับครบรอบ 30 ปี. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์พลชัย, 2529.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : เจริญผล, 2531.
- ไพศาล หวังพานิช. การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
_____. วิธีการวิจัย. งานส่งเสริมวิจัยและตำรา กองบริการการศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- ภัทรา นิคมานนท์. การประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ. กรุงเทพมหานคร : อักษรพิพัฒน์, 2532.
- มนัสชัย ชื่นชโลมแสน. ทัศนคติทางการเมืองของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการส่วนกลาง ระดับ 6 - 7. สารนิพนธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2537. อัดสำเนา.
- โยธิน มีจันทร์. ทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกวุฒิสภาต่อระบอบประชาธิปไตยของไทย. สารนิพนธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2525. อัดสำเนา.
- รัตนวรากรณ์ มหาศรานนท์. มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีศึกษาระดับสูง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ศึกษาพร, 2531.

- ลิขิต ชีร์เวคิน. การเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2533.
- วัชรินทร์ ชาฤทธิศิลป์. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอาณานิคมของนักศึกษา. สารนิพนธ์
มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528. อัดสำเนา.
- วิทยากร เชียงกูล. "ข้าราชการ : ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อประชาธิปไตย," มติชน.
หน้า 7. 26 สิงหาคม 2529.
- วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวาน. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษา
ระดับปริญญาโทของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. วิทยานิพนธ์
กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2521. อัดสำเนา.
- วิศิษฐ์ มั่นชูพงศ์. ความเข้าใจและการบริหารงานด้านประชากรศึกษาของผู้บริหารการศึกษา
นอกโรงเรียนในส่วนภูมิภาค สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2523. อัดสำเนา.
- ศิริลาภ ศรีอุทัย. ทัศนคติของทหารต่อการเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีทหารที่รับราชการใน
กรมข่าวทหารบก. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2531. อัดสำเนา.
- สมจิตร กองสุข. การศึกษาสมรรถภาพการสอนของครูการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประเภทชั้นเรียน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2536. อัดสำเนา.
- สมพงษ์ ไหม่วิจิตร. ทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายร้อย. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529. อัดสำเนา.
- สมโภชน์ สุนทรมณี. "กองทัพกับการพัฒนาประชาธิปไตย เพื่อความมั่นคงของชาติ,"
เอกสารวิจัยส่วนตัวบุคคลลักษณะวิชาการเมือง. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกัน
ราชอาณาจักร, 2535.
- ✓สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย. สาโรช บัวศรี กับศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- สาย ภาณุรัตน์. ทัศนคติของครูไทยต่อกิจกรรมการเมือง การศึกษาเฉพาะในเขตพระนคร :
ธนบุรี. วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรแห่งประเทศไทย, 2512.
อัดสำเนา.

- ✓ สุขุม นวลสกุล. "ความสำคัญของนโยบายพรรคการเมือง," แนวหน้า, หน้า 2.
12 กรกฎาคม 2529.
- สุจิต บุญบงการ. "นิสิตนักศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองของไทย," วรรณไวทยาการ,
กรุงเทพฯ : โครงการตำราสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514.
- สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ พ่องแผ้ว. พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- สุจินต์ ชาวแก้ว. ทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม ในจังหวัดอุดรธานีที่มีต่อการเลือกตั้ง
และระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย, วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2514. อัดสำเนา.
- สุนันท์ สลโกสุม. การประเมินผลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา
และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.
- สุพจน์ ดำนตรีกุล. ปทานุกรมการเมืองฉบับชาวบ้าน. นนทบุรี : สำนักพิมพ์สันติธรรม,
2528.
- สุภัตรา คล้ายคลุ้ม. ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบ
ประชาธิปไตย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
อัดสำเนา.
- เสาวนีย์ ทองรวย. ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนรัฐบาล
ส่วนกลาง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2520. อัดสำเนา.
- Bunbongkarn, Suchit. "Thai Student Political Attitudes," The Journal
of Social Science. Faculty of Political Science, Chulalongkorn
University, 1969.
- ✓ Cohen, C. Democracy. New York : The Free Press, 1971.
- Dewey, John. The Source of Science of Education. New York : Liveright,
1976.
- Goldsen and others. What College Student Think. Van Nostrand Inc.,
1960.
- Hull, F.T. "The Political Attitude and Behavior of Puplic College
Teachers in Louisiana," Dissertation Abstract International.
18 August 1975.

Ringwall, D.D. "Planning and Participation in Democracy Theory Versus Practice," Dissertation Abstracts International. 36 September, 1976.

Yong, S.B. "The Northeastern Thai Village a Non Participation Democracy," Asian Survey. 8 : 873 - 886 ; November, 1968.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

1. รศ.ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์ หัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. อาจารย์จูงใจ แสงพันธุ์ หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. รศ.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
4. นายบังอาจ บารุงศรี ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
สระบุรี กรมการศึกษานอกโรงเรียน
5. นางวสินี รัตนพิทักษ์ ครูประจำกลุ่ม
ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเสนาให้
กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ที่ ทม 1007/5208

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

9 ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางชฎาภา จันทกุล เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา
ทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมของ

รศ.ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์ ประธาน

อาจารย์จูงใจ แสงพันธุ์ กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้นักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
สายสามัญศึกษา ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนธันวาคม 2539 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำ
วิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/5253

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

9 ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเสนาให้

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางชฎาภา จันทกุล เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญา
นิพนธ์ เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา
ทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมของ

รศ.ดร.เสาวนีย์ เลวัลย์ ประธาน

อาจารย์จูงใจ แสงพันธุ์ กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอเชิญ นางวศินี รัตนาพิทักษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ
แบบสอบถาม

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ที่ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/5254

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

9 ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสระบุรี

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางชฎาภา จันทกุล เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญา
นิพนธ์ เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา
ทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมของ

รศ.ดร.เสาวนีย์ เลวัลย์

ประธาน

อาจารย์จูงใจ แสงพันธุ์

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว. ประสานมิตร โทร. 268
 ที่ ทม 1007/5255 วันที่ 9 ธันวาคม 2539
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางชฎาภา ฉันทกุล เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
 วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญา
 นิพนธ์ เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา
 ทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมของ

รศ.ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์ ประธาน

อาจารย์จูงใจ แสงพันธ์ุ กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอเชิญ รศ.ดร.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ
 ตรวจสอบแบบสอบถาม

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
 ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
ของนักศึกษาทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี

.....

แบบสอบถามนี้ต้องการทราบความคิดเห็นจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักศึกษาทางไกล
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและเพื่อ
ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

แบบสอบถามนี้ ไม่มีผลกระทบกระเทือน เสียหายแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม โปรดตอบแบบ
สอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง

คำชี้แจง แบบทดสอบชุดนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบ
ประชาธิปไตย

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

นางชฎาภา จันทกุล

นิสิตปริญญาโท มศว. ประสานมิตร

ผู้วิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาทางไกล
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ( ) หน้าข้อความที่เป็นจริง หรือเติม
ข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ

( ) เพศชาย

( ) เพศหญิง

2. สถานภาพการสมรส

( ) โสด

( ) สมรส

3. อายุ

( ) ต่ำกว่า 20 ปี

( ) 21 - 30 ปี

( ) 31 ปีขึ้นไป

4. อาชีพ

- รับจ้าง
- รับราชการ
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- ค้าขาย
- เกษตรกร
- ไม่มีอาชีพ

5. รายได้ต่อเดือน

- ต่ำกว่า 3,000 บาท
- 3,000 - 5,000 บาท
- 5,001 บาทขึ้นไป
- ไม่มีรายได้

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็น
ของท่านกรุณาตอบทุกข้อ

ข้อความความเห็น	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
ก. ด้านการปกครอง					
1. การปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยทำให้พ่อค้าใหญ่ นายทุน เข้ามาผูกขาดอำนาจใน การปกครองประเทศ	.....	.....	.....	.....	.....
2. การปกครองในระบบรัฐสภา กำหนดให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจ ในการยุบสภา	.....	.....	.....	.....	.....
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้มีวุฒิสภา เพื่อทำหน้าที่ กลั่นกรองร่างกฎหมาย	.....	.....	.....	.....	.....
4. รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้มีสิทธิ ออกเสียงเลือกตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไป	.....	.....	.....	.....	.....
5. การเมืองเป็นเรื่องการบริหาร โดยการนำนโยบายของ พรรคการเมืองมาดูแล ประเทศชาติ	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความคิดเห็น	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
6. การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุดใน โลก	.....	.....	.....	.....	.....
7. การปกครองเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับ การใช้อำนาจอรัฐ	.....	.....	.....	.....	.....
8. การเมืองต้องสอดคล้องกับระบอบ เศรษฐกิจและสังคม	.....	.....	.....	.....	.....
9. ความสัมพันธ์ส่วนตัวยังมี ความจำเป็นในวงราชการไทย เพราะช่วยให้งานสำเร็จได้อย่าง รวดเร็วและเรียบร้อย	.....	.....	.....	.....	.....
10. ศาสนาพุทธเป็นสถาบันซึ่งบุคคล ทั่วไปเคารพนับถือ การกำหนด ให้พระภิกษุ สามเณร นักพรตหรือ นักบวชไม่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จึงเป็นสิ่งถูกต้อง	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความคิดเห็น	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
ข. ด้านการเลือกตั้ง					
1. ประชาชนทุกคนควรไปใช้สิทธิ ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้ง...	.....	.....	.....	.....	.....
2. ผู้สมัครรับเลือกตั้งคือผู้หวังอำนาจ และความร่ำรวยทางลัด	.....	.....	.....	.....	.....
3. การหาเสียงของนักการเมืองมี ความถูกต้องเหมาะสม	.....	.....	.....	.....	.....
4. ประชาชนจะพึงพานักการเมือง ได้เฉพาะในช่วงเวลาที่มี การเลือกตั้งเท่านั้น	.....	.....	.....	.....	.....
5. การเลือกตั้งสร้างความแตกแยก ในหมู่ประชาชน	.....	.....	.....	.....	.....
6. การมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะทำให้การคอร์รัปชันของ ข้าราชการทำได้ยากขึ้น	.....	.....	.....	.....	.....
7. การเลือกตั้งต้องอาศัยเงินเป็น ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ได้รับเลือกตั้ง ไม่ว่าด้วยวิธีใด	.....	.....	.....	.....	.....
8. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนใหญ่ซื้อเสียง	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความคิดเห็น	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
9. การปราศรัยหาเสียงของ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นการพูด ว่ากล่าวใส่ร้ายคู่แข่งกันเสมอ ..	.....	.....	.....	.....	.....
10. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นวิธีการที่จะทำได้ ผู้บริหารประเทศที่ดี ..	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความคิดเห็น	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
ก. ด้านพรรคการเมือง					
1. พรรคการเมืองเข้าใจปัญหา เกี่ยวกับความต้องการของ ประชาชนมากกว่าหน่วยงานราชการ					
2. การปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่รัฐจะต้องให้มีพรรคการเมือง หลาย ๆ พรรค					
3. จำนวนพรรคการเมืองของ ประเทศไทยมีจำนวนเหมาะสม แล้ว					
4. ท่านเลือกลงคะแนนให้กับผู้ที่สมัคร เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยพิจารณาพรรคมากกว่า ตัวบุคคล					
5. พรรคการเมืองจำกัดเสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็นของ สมาชิกพรรค					
6. พรรคการเมืองมาก ทำให้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย มั่นคง					

ข้อความคิดเห็น	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
7. การเมืองจะดีต้องอาศัย พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ ทางการเมืองที่ดี	.....	.....	.....	.....	.....
8. ประชาชนทั่วไปควรเรียนรู้ เกี่ยวกับกฎหมายพรรคการเมือง .	.....	.....	.....	.....	.....
9. การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นเรื่องไร้สาระ	.....	.....	.....	.....	.....
10. การเมืองระบบพรรคทำให้ สามารถควบคุมความประพฤติของ สมาชิกในพรรคได้	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความคิดเห็น	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
ง. ด้านนักการเมือง					
1. นักการเมืองที่เป็นอดีตข้าราชการ มีความคิดริเริ่มน้อยกว่า นักการเมืองที่มาจากพ่อค้าหรือ นักการเมืองมืออาชีพ	.....	.....	.....	.....	.....
2. นักการเมืองเป็นผู้ที่มีเกียรติยศ และน่าเชื่อถือมากที่สุด	.....	.....	.....	.....	.....
3. นักการเมืองเป็นผู้ที่พยายาม แก้ปัญหาให้กับประชาชนด้วย ความจริงใจ	.....	.....	.....	.....	.....
4. นักการเมืองบริหารประเทศ โดยคำนึงถึงความต้องการของ พ่อค้าและนายทุน	.....	.....	.....	.....	.....
5. นักการเมืองส่วนใหญ่จะรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชน อยู่เสมอ	.....	.....	.....	.....	.....
6. นักการเมืองที่เสียสละประโยชน์ ส่วนตัวและตั้งใจทำงานเพื่อ ส่วนรวมมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ	.....	.....	.....	.....	.....
7. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็น เพียงผู้แทนของกลุ่มชน ที่มี ความโดดเด่นอยู่ในสังคมเท่านั้น	.....	.....	.....	.....	.....
8. นักการเมืองเป็นผู้ฉกฉวยโอกาส และชอบเอาตัวรอด	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความคิดเห็น	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
9. นักการเมืองที่เห็นแก่ประโยชน์ของ ตนเองและพรรคพวกมักเป็น ผู้ได้รับเลือกเป็นผู้บริหารประเทศ เป็นผู้บริหารประเทศ	.....	.....	.....	.....	.....
10. คนที่ได้รับแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิก บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิพิเศษเหนือ บุคคลทั่วไป	.....	.....	.....	.....	.....

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อสกุล	นางชฎาภา ฉันทกุล
เกิดวันที่	22 มิถุนายน 2499
สถานที่เกิด	เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	54/1 ตำบลสวนดอกไม้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี สบ 18160
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเสนาให้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี สบ 18160
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเสนาให้
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2511	ประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนวัดนิมนานรดี
พ.ศ. 2514	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์
พ.ศ. 2515	ป.กศ. วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2518	ป.กศ. สูง วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2527	กศ.บ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2540	กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2525	เจ้าหน้าที่ห้องสมุด 1 หอสมุดแห่งชาติ
พ.ศ. 2527	อาจารย์ 1 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสระบุรี
พ.ศ. 2534	อาจารย์ 2 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสระบุรี
พ.ศ. 2537	หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเสนาให้